

Økonomiplan 2016-2019 Årsbudsjett 2016

Vedtatt av kommunestyret
17.12.2015

Nord-Aurdal kommune

Innholdsfortegnelse

1. Mål og prioriteringer	1
2. Årsbudsjett og økonomiplan	5
3. Folkehelse	21
4. Organisasjon.....	23
5. Politisk og administrativ ledelse	26
6. Barnehage	32
7. Grunnskole og introduksjon	35
8. Helse, omsorg og velferd – felleskapittel.....	40
9. Valdres lokalmedisinske senter	44
10. Omsorg og rehabilitering.....	46
11. Tilrettelagte tjenester for barn, unge og voksne	48
12. Familiens hus.....	51
13. NAV Valdres	55
14. Kultur og service.....	58
15. Teknisk og næring	62
16. Avgifter og betalingssetser	68
17. Vedlegg I: Investeringsprosjekter	69
18. Vedlegg II: Budsjettskjema	83
19. Vedlegg III: Befolkningsutvikling.....	86
20. Vedlegg IV: Økonomiske mål	89
21. Vedlegg V: Organisasjonskart	90

INNHALDSFORTEGNELSE - DETALJERT

1	Mål og prioriteringer.....	1
1.1	Kommunens visjon og verdier.....	1
1.2	Kommuneøkonomi.....	1
1.3	Kommuneorganisasjon.....	3
1.4	Den kommunale tjenesteytingen.....	3
1.5	Oppsummering.....	4
2	Årsbudsjett og økonomiplan.....	5
2.1	Resultat.....	5
2.2	Økonomiske hovedoversikter.....	7
2.3	Driftsbudsjett.....	10
2.4	Tilpasninger i driftsbudsjettet i økonomiplanperioden.....	13
2.5	Investeringer.....	14
2.6	Lånegjeld.....	16
2.7	Finansielle utgifter.....	17
2.8	Fond – avsetning og bruk.....	18
2.9	Finansforvaltning.....	19
2.10	Oppsummering.....	19
3	Folkehelse.....	21
4	Organisasjon.....	23
4.1	Organisasjonsutvikling.....	23
4.2	Ledelse og kompetanseheving.....	23
4.3	Tilstedeværelse og annen inkludering.....	24
4.4	Rekruttere og beholde medarbeidere.....	24
5	Politisk og administrativ ledelse.....	26
5.1	Politisk ledelse.....	26
5.2	Rådmannskontoret.....	26
5.3	Stabsavdelingen.....	27
5.4	Fagernes legesenter.....	27
5.5	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA).....	28
5.6	Stillingsramme.....	30
5.7	Økonomiske hovedtall.....	30

5.8	Tiltak	31
6	Barnehage	32
6.1	Mål og utvikling	32
6.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	32
6.3	Stillingsramme	34
6.4	Økonomiske hovedtall.....	34
6.5	Tiltak	34
7	Grunnskole og introduksjon	35
7.1	Mål og utvikling	35
7.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	36
7.3	Tiltak	38
7.4	Stillingsramme	38
7.5	Økonomiske hovedtall.....	39
8	Helse, omsorg og velferd – felleskapittel	40
8.1	Mål og utvikling	40
8.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	41
9	Valdres lokalmedisinske senter	44
9.1	Mål og utvikling	44
9.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	44
9.3	Stillingsramme	44
9.4	Økonomiske hovedtall.....	45
9.5	Tiltak	45
10	Omsorg og rehabilitering	46
10.1	Mål og utvikling	46
10.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	46
10.3	Stillingsramme	46
10.4	Økonomiske hovedtall.....	46
10.5	Tiltak	47
11	Tilrettelagte tjenester for barn, unge og voksne	48
11.1	Mål og utvikling	48
11.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	48
11.3	Stillingsramme	49
11.4	Økonomiske hovedtall.....	49
11.5	Tiltak	49

12	Familiens hus	51
12.1	Mål og utvikling	51
12.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	52
12.3	Stillingsramme	53
12.4	Økonomiske hovedtall.....	53
12.5	Tiltak	54
13	NAV Valdres	55
13.1	Mål og utvikling	55
13.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	55
13.3	Stillingsramme.....	56
13.4	Økonomiske hovedtall.....	56
13.5	Tiltak	57
14	Kultur og service.....	58
14.1	Mål og utvikling	58
14.2	Stillingsramme	61
14.3	Økonomiske hovedtall.....	61
14.4	Tiltak	61
15	Teknisk og næring	62
15.1	Mål og utvikling	62
15.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	64
15.3	Stillingsramme	66
15.4	Økonomiske hovedtall.....	66
15.5	Tiltak	67
16	Avgifter og betalingssatser	68
17	Vedlegg I: Investeringsprosjekter	69
17.1	NAUS, nybygg	69
17.2	Valdreshallen, rehabilitering	70
17.3	Omsorgsboliger Aurdal, sammenbygging (rebudsjettering).....	71
17.4	Omsorgsboliger Aurdal, sammenbygging, inventar og utstyr.....	73
17.5	Opprusting av veger, rammebevilgning	73
17.6	Vann og avløp, rammebevilgning.....	75
17.7	Vannforsyning og høydebasseng Fagernes – Leira	77
17.8	Adressering, rebudsjettering.....	78
17.9	Omsorgsboliger demente, 24 stk. Aurdal.....	79

17.10	Omsorgsboliger demente, inventar	80
17.11	Rive Aurdalsheimen.....	80
17.12	Tjenestebiler.....	81
17.13	Blåbærmyra (rebudsjettering).....	82
18	Vedlegg II: Budsjettskjema	83
18.1	Driftsbudsjett – budsjettskjema 1A.....	83
18.2	Investeringsbudsjettet – budsjettskjema 2A.....	84
18.3	Anskaffelse og anvendelse av midler	85
19	Vedlegg III: Befolkningsutvikling	86
19.1	Hovedtrekk	86
19.2	Folketall	86
19.3	Antall innbyggere i ulike aldersgrupper	87
20	Vedlegg IV: Økonomiske mål	89
21	Vedlegg V: Organisasjonskart.....	90

1 MÅL OG PRIORITERINGER

1.1 Kommunens visjon og verdier

Det interne verdigrunnlaget til Nord-Aurdal kommune danner ordet ROMSLEG. Det står for *Raushet, Omtanke, Medansvar, Samhandling, Læring, Engasjement, Grundighet*. Visjonen er *Sammen strekker vi oss – for deg*. Dette gir dette uttrykk for at kommunen bygger på et positivt menneskesyn og respekt for ressursene til fellesskapet og slik vil sikre gode tjenester.

Det eksterne verdigrunnlaget til Nord-Aurdal viser hvilke verdier kommunen ønsker å fokusere på og særlig arbeide med de kommende årene. Dette verdigrunnlaget følger av kommuneplanens samfunnsdel for 2011-2023, og har i prioritert rekkefølge stikkordene *kunnskapskommunen, helsekommunen, kulturkommunen, tilflyttingskommunen, kulturlandskapskommunen og næringsutviklingskommunen* Nord-Aurdal. Dette korresponderer med høyest prioritet på oppvekst, dernest helse og omsorg og kultur.

Nord-Aurdal kommune har i løpet av 2014 og 2015 hatt en befolkningsvekst fra 6 147 til 6 466 innbyggere. Kapittel 19 i dette dokumentet omhandler befolkningsutviklingen og viser en liten, men stabil årlig vekst fram til 2040. Handelstallene for Nord-Aurdal var i 2014 sterke og viste den tredje største omsetningen i landet per innbygger, like foran Gol¹. Telemarksforskningens kulturindeks foreligger ikke ennå for 2015, men Nord-Aurdal kommune ble i både 2013 og 2014 kåret til Norges tredje beste kulturkommune i kulturindeksen. Disse sterke prestasjonene indikerer at kommunen på mange områder har lykkes med å oppnå sine mål og prioriteringer i tråd med visjonen og verdigrunnlaget til kommunen. Denne måloppnåelsen ville ikke vært mulig uten en god vekselvirkning mellom et dynamisk næringsliv, det frivillige organisasjons- og kulturlivet og kommunen.

Arbeidet med økonomiplanen gir en årlig mulighet til å se hele virksomheten til Nord-Aurdal under ett. Lovkravet er at det skal gjøres i et fireårsperspektiv. Dette er krevende, men gir gode forutsetninger for å utvikle organisasjonen og tilpasse ressursbruken slik at Nord-Aurdal kommune utvikler seg og yter best mulig tjenester på en bærekraftig måte og sikre kommunestyrets handlingsrom. Også i år har økonomiplanen perspektiver langt ut over det lovpålagte, blant annet med et sjuårsperspektiv på investeringene.

1.2 Kommuneøkonomi

En sunn kommuneøkonomi er en forutsetning for god og framtidsrettet tjenesteproduksjon. En sunn kommuneøkonomi krever at forholdet mellom inntekter, driftskostnader og investeringer er bærekraftig over tid. Kommunestyret vedtok i 2012 følgende handlingsregel:

- netto driftsresultat bør være på minimum 3% av brutto driftsinntekter.
- disposisjonsfondet skal minimum være på 10% av brutto driftsinntekter og målet er 15%.

¹ Ullensaker 208395 kr/innb.
Songdalen 150143 kr/innb.
Nord-Aurdal 145553 kr/innb.
Gol 144413 kr/innb.

Nord-Aurdal er på 5. plass etter 3. termin 2015, som i fjor.

-
- kommunen skal ha et særskilt disposisjonsfond tilsvarende akkumulert premieavvik i tillegg til det ordinære disposisjonsfondet.
 - lånegjelda bør være under 70% av brutto driftsinntekter.

Teknisk beregningsutvalg har redusert det anbefalte nivået på netto driftsresultat til 1,75 %, men kommunen når verken dette målet eller målet om å budsjettere med et netto driftsresultat på minimum 3 % noen av de kommende årene. Kommunen har de senere årene ligget godt over målet i sine regnskapsresultater. Økonomiplanen viser en negativ utvikling i netto driftsresultat i perioden.

Brutto driftsinntekter er i 2016 på 579 mill. kr. Dette er en vekst på 7,2 % fra 2015. Den er helt nødvendig for å kunne ta en økning i brutto driftsutgifter på 7,5 % uten altfor store omstillinger i 2016. Satsen for alminnelig eiendomsskatt blir økt i 2016 i samsvar med det kommunestyret vedtok i Økonomiplan 2015 – 2018 og blir 4,0 promille. Med dette kommer eiendomsskattesatsen opp på nivå med Etnedal. Vestre Slidre har 5 promille og Sør-Aurdal har 2,5 promille.

Disposisjonsfondet utgjorde 15 % av brutto driftsinntekter ved inngangen til 2015 og oppfyller med det målet i handlingsregelen for første gang siden denne ble etablert. Det reduseres imidlertid med 60 mill. kr i økonomiplanperioden og vil ved utgangen av 2019 være nede i 3%. Avsetning og bruk av det særskilte disposisjonsfondet for premieavvik er innarbeidet i økonomiplanen.

Lånegjelda ligger over lånetaket i hele planperioden. Målet for lånegjeld er først og fremst et virkemiddel for å holde investeringsomfanget nede på et nivå som er forsvarlig i forhold til å ha tilstrekkelige ressurser til drift av tjenestene. Det vil videre være et insentiv til å ha en viss grad av egenkapitalfinansiering av investeringene og bør ses i sammenheng med størrelsen på disposisjonsfondet. Kapitalkostnadene øker i planperioden. Den største utfordringen ligger i å tilpasse seg til en situasjon med et normalt rentenivå, som er lagt til grunn for det siste året i økonomiplanperioden, 2019.

Nord-Aurdal kommune har lenge vært inne i en periode med store investeringer. Dette skyldes til dels et etterslep i vedlikehold bygd opp over tid. Økonomiplanen inneholder et ekspansivt investeringsprogram, der de vesentligste prosjektene er:

- Ny Nord-Aurdal ungdomsskole og rehabilitering av Valdreshall og svømmehall
- Omsorgsboliger for demente ved Aurdal omsorgssenter
- Renovering innen vann og avløp samt ny hovedvannforsyning og høydebasseng Fagernes-Leira

Selv med de store investeringene, skal det harde prioriteringer til. Det viktigste tiltaket som nå er utenfor både økonomiplan og sjuårsperspektiv, er opprusting av Kulturhuset og rådhuset

Totalt sett viser økonomien til kommunen at en dreining i retning av *oppvekstkommunen* må komme ved omstillingen som innebærer mindre ressursbruk på andre områder.

1.3 Kommuneorganisasjon

Antallet årsverk i kommunen gikk sammenhengende nedover fra 2008 til 2014 til drøyt 500 årsverk. I 2015 er det gjort et kraftig byks oppover til 533 årsverk. Omsorg og rehabilitering ble styrket med åtte årsverk, og stillingen som personalrådgiver for sykefraværsoppfølging ble opprettet. Den største delen av veksten er i interkommunale årsverk, primært som følge av vertskommunerollen for Valdres lokalmedisinske senter samt vaktmester- og renholdstjenester i bygget. Antallet årsverk er nå for høyt, og det er klart behov for å justere dette ned til et nivå som kommunen har økonomi til å bære. I budsjettet for 2016 tas 6,6 årsverk bort:

- reduksjon med en avdelingsleder og 3 fagarbeiderstillinger i Omsorg og rehabilitering.
- renhold på VLMS reduseres med 1,6 årsverk (reduisert behov).
- reduksjon med 1 årsverk innen barnehagesektoren.

Samtidig økes bemanningen med 5,5 årsverk i introduksjonstjenesten fordi antall flyktninger som bosettes, øker. I tillegg økes det med 0,5 årsverk i grunnskolen med bakgrunn i det samme.

Organiseringen av virksomhetene er under kontinuerlig utvikling. 2016 blir første hele driftsår med Teknisk og næring under én virksomhetsleder og i nye lokaler på Lobrøtin og i første etasje i Rådhuset. 2016 blir også første hele driftsår for et fysisk samlokalisert Familiens hus i nyrenoverte lokaler på Vesle-Tveit. Det er gjennomført en behovsanalyse før utlysning av stillingen som virksomhetsleder Kultur og service. Basert på analysen er det besluttet å overføre post, arkiv og sekretariat til virksomheten, som sammen med servicetorg danner en ny avdeling. Lønn og personal blir omgjort til en HR-avdeling (human resources - menneskelige ressurser) under rådmannskontoret. Denne beslutningen ble tatt såpass nylig at økonomiplandokumentet eller ikke har den innarbeidet og derfor opererer med Kultur og service og Stabsavdeling.

Årets store løft når det gjelder satsing på tilstedeværelse ble utlysning av en stilling som personalrådgiver med ansvar for sykefraværsoppfølging. Stillingen er i 2015 finansiert av sykepengerefusjon i rådmannskontoret. En av hovedsatsingene for 2016 er at stillingen er innarbeidet i det ordinære budsjettet.

Inkluderende arbeidsliv handler i tillegg til nærværarbeid om arbeid for å inkludere seniorer, begge kjønn, personer med nedsatt funksjonsevne og personer som omfattes av lovene mot diskriminering på grunnlag av etnisitet, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Lovenes krav om planmessig arbeid mot slik diskriminering gjennomføres i første omgang i planstrategien, deretter i de ulike kommunale planene.

Kommunestyret vedtok i 2011 en opptrapping av antall lærlinger, med inntil 12 plasser. Dette målet vil bli nådd i 2016.

1.4 Den kommunale tjenesteytingen

På oppvekst- og kulturområdet arbeider barnehagene, skolene og Kultur og service videre etter kommunedelplanene for barnehage, skole og kultur, idrett og friluftsliv. Praktisk-pedagogisk veileder i barnehagene og barne- og ungdomskontakt i skolene er tilsatt høsten 2015 og vil i 2016 være godt i gang med sitt forebyggende arbeid. Skolene vil ha særskilt fokus på klasseledelse/læringsmiljø og lesing/leseopplæring ved at systematisk observasjon av lesing (SOL) er tatt i bruk for alle elevene i

løpet av høsten 2015. Arbeidet med sammensmelting av kulturer fortsetter i barneskolen, og ved ungdomsskolen begynner planleggingen av nybygg. Kultur og service får ny virksomhetsleder, utvidet ansvarsområde og en ny avdeling i 2016.

På helse-, omsorgs- og velferdsområdet får virksomhetene Omsorg og rehabilitering og Valdres lokalmedisinske senter sine første fulle driftsår i VLMS. Ved Aurdal omsorgssenter tas institusjonsplasser for demente i bruk i desember 2015, og i løpet av 2016 gir sammenbygging av A- og B-bygget de første omsorgsboligene tilrettelagt for demente der.

Tilrettelagte tjenester videreutvikler dag- og aktivitetstilbudet på Leirali, mens tildelingskontoret og tjenestene ellers arbeider videre med å utvikle brukermedvirkningen på ulike nivå og å få opp andelen høyskoleutdannet personell, og da særlig vernepleiere.

I Familiens hus vil Pedagogisk-psykologisk tjeneste og barnevernet utvikle samarbeidet om håndtering av barn som ikke møter i skolen, psykisk helsearbeid vil arbeide med *Tidlig inn* og *Psykisk helsehjelp* og helsesøstertjenesten vil delta i etablering av barselgruppetilbud.

NAV Valdres er under evaluering i 2015 og vil i 2016 arbeide med konklusjonene av denne evalueringen med tanke på å løse utfordringene i Valdres med blant annet en høy andel sosialhjelpsmottakere på en best mulig måte.

På rådmannskontoret vil den mest overordnede planoppgaven være utarbeidelsen av planstrategi for denne kommunestyreperioden. Over alt planarbeid hviler to sterke ytre faktorer. Den ene er kommunemoderniseringsprosessen med sitt regionale preg og den andre er flyktningkrisen med sitt internasjonale preg.

1.5 Oppsummering

Gjennomgangen av kommuneøkonomien, kommuneorganisasjonen og den kommunale tjenesteytingen ovenfor viser en offensiv og robust kommune i stadig omstilling for å møte morgendagens krav til best mulig kommunale tjenester. Et ambisiøst investeringsprogram innebærer i stor grad at kommunen tar igjen for et vedlikeholdsetterslep som har bygd seg opp over flere tiår. Omfattende investeringer er nødvendige for å kunne holde oppe nivået på tjenestene som ytes, men krever sine offer i form av nøktern drift og omstillinger i denne for å kunne gjennomføres på en bærekraftig måte.

Gjennom budsjettet for 2016 og økonomiplanen for 2016-2019 må kommunen greier å ta stegene videre i den omstillingen som de store investeringene og igangsettingen av tjenestene i VLMS krever. Prioriteringene er tøffe, og skjer framover under mindre stabile ytre rammer enn tidligere.

2 ÅRSBUDSJETT OG ØKONOMIPLAN

2.1 Resultat

Økonomiske mål

Kommunestyret har vedtatt² økonomiske mål for økonomiplanen. Disse målene utgjør en handlingsregel for kommunen. Vedtaket er referert i kapittel Vedlegg IV: Økonomiske mål på s. 89. Av vedtaket framgår det at:

- ★ netto driftsresultat bør være på minimum 3 % av brutto driftsinntekter.
- ★ disposisjonsfondet skal minimum være på 10 % av brutto driftsinntekter og målet er 15 %.
- ★ kommunen skal ha et særskilt disposisjonsfond tilsvarende akkumulert premieavvik i tillegg til det ordinære disposisjonsfondet.
- ★ lånegjelda bør være under 70 % av brutto driftsinntekter.

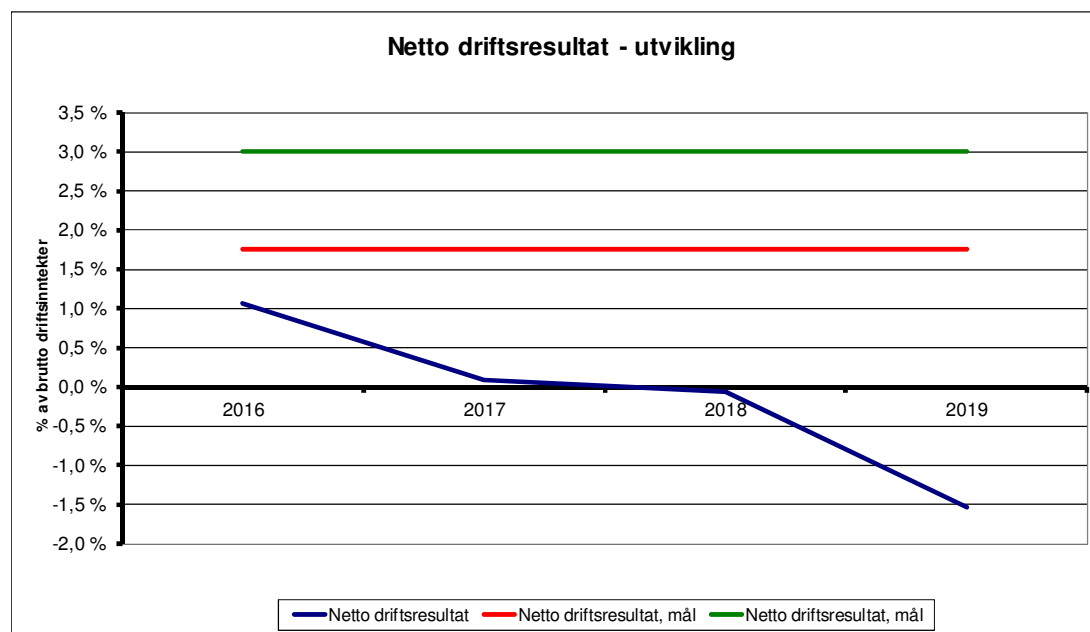
I tillegg er det et absolutt krav at det regnskapsmessige mer-/mindreforbruket skal være null.

Måloppnåelsen er som følger:

Mål	2016	2017	2018	2019
Netto driftsresultat min 3%	1,1 %	0,1 %	-0,1 %	-1,5 %
Disposisjonsfond min 10%, mål 15%	14 %	12 %	10 %	3 %
Eget disposisjonsfond likt akkumulert premieavvik	Ja	Ja	Ja	Ja
Lånegjeld under 70%	Nei	Nei	Nei	Nei

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat i økonomiplanen utvikler seg slik:

Figuren ovenfor viser netto driftsresultat i forhold til kommunestyrets mål om at dette skal utgjøre 3 % og i forhold til anbefalingen om at det bør ligge på 1,75 %³.

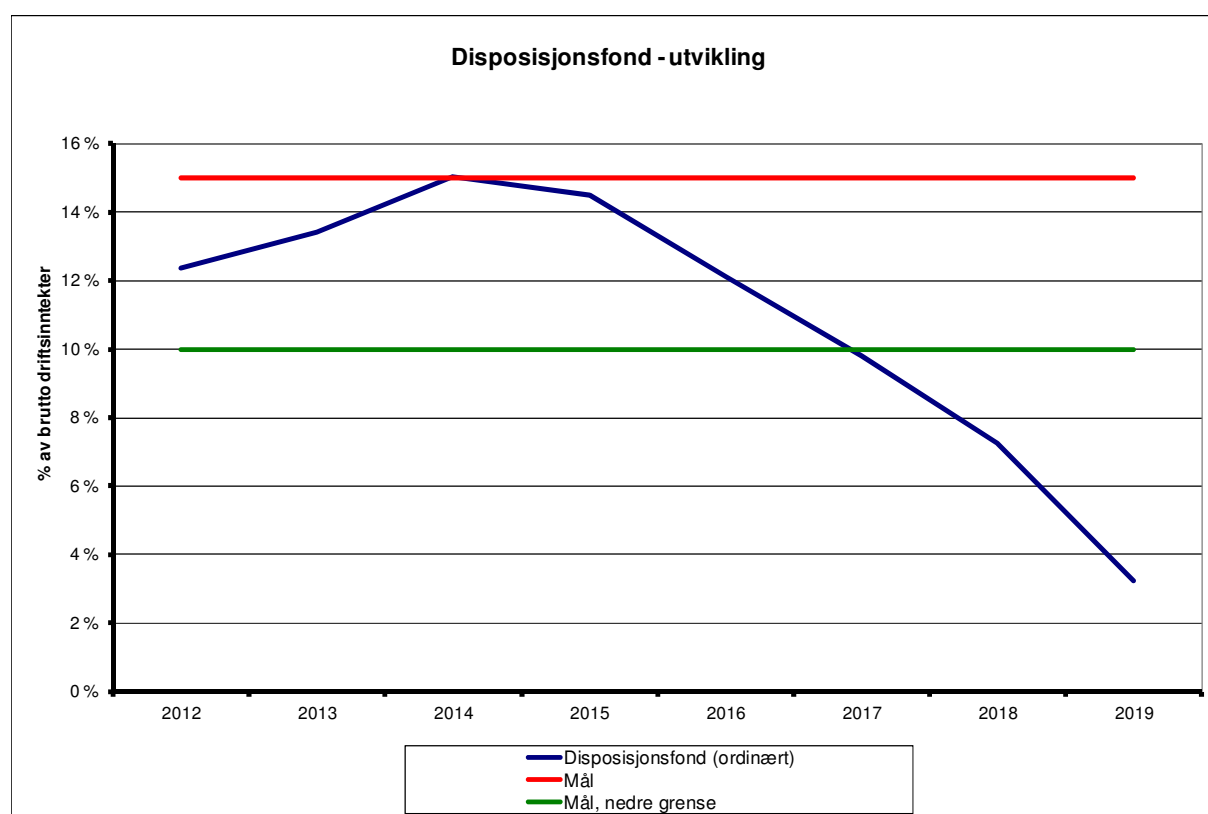
² KS-043/12

Kommunen når ikke målet om å budsjettere med et netto driftsresultat på 1,75 % noen av de kommende årene, men har de senere årene likevel hatt et regnskapsresultat som oppfyller kravet. Økonomiplanen viser en negativ utvikling i netto driftsresultat i perioden.

	2016	2017	2018	2019
Netto driftsresultat, 1000 kr	6 217	501	-324	-8 812
Netto driftsresultat, % av brutto driftsinntekter	1,1 %	0,1 %	-0,1 %	-1,5 %

Disposisjonsfond

Disposisjonsfondet⁴ vil utgjøre 12 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2016 og er over minimumskravet i handlingsregelen, men ikke helt på målet om at det skal utgjøre 15 %. I økonomiplanperioden finansieres drifta i vesentlig grad ved bruk av disposisjonsfond, slik at dette ved utgangen av perioden utgjør 3 % og ligger utenfor handlingsregelen.

Disposisjonsfondet⁵ reduseres med 8,1 mill. kr i 2016. I driftsbudsjettet brukes det 3,1 mill. kr av disposisjonsfondet i 2016 og i investeringsbudsjettet 5,0 mill. kr. For hele økonomiplanperioden samlet, brukes det 59,9 mill. kr av disposisjonsfondet. Det brukes hele 39,9 mill. kr i driftsbudsjettet og 20,0 mill. kr til finansiering av investeringer.

	2016	2017	2018	2019
Disposisjonsfond, 1000 kr ⁶	70 229	56 372	41 690	18 520
Disposisjonsfond, % av brutto driftsinntekter	14 %	12 %	10 %	3 %

³ Teknisk beregningsutvalg.

⁴ Det ordinære disposisjonsfondet. I tillegg er det avsetninger på Disposisjonsfond premieavvik.

⁵ Ordinært disposisjonsfond

⁶ Størrelse på disposisjonsfondet ved utløpet av det enkelte år. Dette bygger på en forutsetning om størrelsen pr. 31.12.2014; det er her forutsatt at det blir avsatt og brukt like mye i 2014 som det er budsjettet.

Bruken av disposisjonsfond i planperioden måtte vært 39 mill. kr lavere hvis fondet skulle utgjort 10% av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2019, og hele 68 mill. kr lavere viss det skulle utgjort 15%.

Kommunestyret har vedtatt å avsette eller bruke av disposisjonsfond premieavvik et beløp tilsvarende endringer i akkumulert premieavvik. Dette er innarbeidet i økonomiplanen.

Lånegjeld

Kommunestyret har vedtatt et tak for lånegjelda på 70 % av brutto driftsinntekter. Målet for lånegjeld er først og fremst et virkemiddel for å holde investeringsomfanget nede på et nivå som er forsvarlig i forhold til å ha tilstrekkelige ressurser til drift av tjenestene. Det vil videre være et insentiv til å ha en viss grad av egenkapitalfinansiering av investeringene.

Kommunens egen lånegjeld ligger innenfor målet i årene 2016 og -17 for deretter å ligge litt over grensen på 70 %, jfr. avsnittet 2.6 *Lånegjeld* på s. 16.

Målet er imidlertid knyttet til den korrigerede lånegjelda, der også de lånene vi indirekte betjener er inkludert. Kommunen skal, gjennom husleie, betjene sin andel av et lån som eiendomsselskapet VLMS-E har tatt opp for å bygge Valdres lokalmedisinske senter (VLMS). Dette er det tatt hensyn til i korrigeret lånegjeld. Den korrigerede lånegjelda ligger over lånetaket i hele planperioden. Avviket er om lag 44 mill. kr i 2016, og øker i økonomiplanperioden. Det ligger i kommunestyrets vedtak en mulighet til å korrigere lånegjelda for lån på selvkostområdene.

2.2 Økonomiske hovedoversikter

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Rådmann	24 341	25 997	26 890	26 745	26 745	26 745
Stabsavdeling	14 869	16 042	16 090	18 000	16 110	16 420
Barnehage	28 864	31 187	30 211	30 211	30 211	30 211
Barneskole	30 476	30 726	33 551	33 701	33 701	33 701
Ungdomsskole og introduksjon	23 007	25 325	29 902	31 564	30 103	29 719
VLMS	4 623	4 387	9 642	9 762	9 762	9 762
Omsorg og rehabilitering	82 040	73 762	81 020	80 050	80 050	80 050
Tilrettelagte tjenester	33 095	32 195	32 108	31 973	31 973	31 973
Familiens hus	23 084	19 911	21 365	21 372	21 372	21 372
NAV Valdres	12 794	13 840	14 209	14 181	14 181	14 181
Kultur og service	9 447	9 316	9 683	9 683	9 683	9 683
Teknisk og næring	21 236	35 662	32 136	30 727	30 760	30 750
Sum virksomhetene	307 874	318 350	336 807	337 969	334 651	334 567
Driftskostn.-innt. på finansomr. (ikke i 1A)	-5 687	17 088	16 784			
Finansutg.-og -innt. i virksomhetene (i 1A)	24 340	18 108	21 398			
Regnskapsmessig mindreforbruk	15 498					
Sum fordeling fra skjema 1A	342 025	353 546	374 989			

Tabellen viser rammen for den enkelte virksomhet på det detaljeringsnivået kommunestyret vedtar driftsbudsjettet (tabell 1B). Tabellen under økonomisk oversikt i omtalen av den enkelte virksomhet viser hvilke utgifter og inntekter som ligger bak denne rammen.

Økonomisk oversikt drift

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	17 341	14 047	16 490	16 490	16 490	16 490
Andre salgs- og leieinntekter	71 576	73 671	75 192	75 192	75 192	75 192
Overføringer med krav til motytelse	83 118	71 425	84 740	84 851	84 851	84 851
Rammetilskudd	168 449	185 559	198 260	194 750	194 684	194 617
Andre statlige overføringer	33 920	28 852	37 643	37 110	35 997	35 501
Andre overføringer	3 078	1 202	1 202	1 202	1 202	1 202
Skatt på inntekt og formue	131 708	137 000	135 987	135 987	135 987	135 987
Eiendomsskatt	26 971	27 084	28 200	28 200	28 200	28 200
Andre direkte og indirekte skatter	8 793	2 129	2 129	2 129	2 129	2 129
Sum driftsinntekter	544 954	540 969	579 843	575 911	574 732	574 169
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	287 029	286 623	307 856	309 067	307 306	307 222
Sosiale utgifter	57 424	73 818	74 536	74 500	74 500	74 500
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	63 192	76 459	79 552	80 635	79 078	79 078
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	42 809	42 538	55 730	55 730	55 730	55 730
Overføringer	51 695	34 545	35 205	34 120	34 120	34 120
Avskrivninger	21 465	15 000	22 000	22 000	22 000	22 000
Fordelte utgifter	-1 065	-288	-462	-462	-462	-462
Sum driftsutgifter	522 549	528 695	574 417	575 590	572 272	572 188
Brutto driftsresultat	22 405	12 274	5 426	321	2 460	1 981
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	7 982	4 891	3 533	3 448	3 555	7 598
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	369	299	299	299	299	299
Sum eksterne finansinntekter	8 351	5 190	3 832	3 747	3 854	7 897
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	10 034	10 317	7 059	6 604	6 789	16 863
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	16 579	17 669	17 487	18 468	21 354	23 332
Utlån	925	495	495	495	495	495
Sum eksterne finansutgifter	27 537	28 481	25 041	25 567	28 638	40 690
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-19 186	-23 291	-21 209	-21 820	-24 784	-32 793
Motpost avskrivninger	21 465	15 000	22 000	22 000	22 000	22 000
Netto driftsresultat	24 684	3 983	6 217	501	-324	-8 812
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	15 146	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	1 749	3 674	3 141	8 857	9 682	18 170
Bruk av bundne fond	8 837	2 177	2 723	2 723	2 723	2 723
Sum bruk av avsetninger	25 732	5 851	5 864	11 580	12 405	20 893
Overført til investeringsregnskapet	1	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	25 806	6 564	8 642	8 642	8 642	8 642
Avsatt til bundne fond	9 111	3 270	3 439	3 439	3 439	3 439
Sum avsetninger	34 918	9 834	12 081	12 081	12 081	12 081
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	15 498	0	0	0	0	0

Økonomisk oversikt investering

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	7 049,0	11 700,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Andre salgsinntekter	37,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overføringer med krav til motytelse	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kompensasjon for merverdiavgift	2 395,0	8 966,0	4 135,0	17 000,0	16 900,0	8 500,0
Statlige overføringer	250,0	0,0	4 161,0	0,0	0,0	16 049,0
Andre overføringer	1 064,0	7 971,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Renteinntekter og utbytte	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum inntekter	10 794,0	28 637,0	8 296,0	17 000,0	16 900,0	24 549,0
Utgifter						
Lønnsutgifter	962,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sosiale utgifter	66,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	27 181,0	55 226,0	33 340,0	112 531,0	92 550,0	50 000,0
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	6 393,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overføringer	2 397,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Renteutgifter og omkostninger	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fordeelte utgifter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum utgifter	36 998,0	55 226,0	33 340,0	112 531,0	92 550,0	50 000,0
Finansransaksjoner						
Avdrag på lån	577,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utlån	425,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kjøp av aksjer og andeler	4 410,0	1 500,0	1 500,0	1 500,0	1 500,0	1 500,0
Dekning av tidligere års udekket	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avsatt til ubundne investeringsfond	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avsatt til bundne investeringsfond	893,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum finansieringstransaksjoner	6 306,0	1 500,0	1 500,0	1 500,0	1 500,0	1 500,0
Finansieringsbehov	32 510,0	28 089,0	26 544,0	97 031,0	77 150,0	26 951,0
Dekket slik:						
Bruk av lån	23 806,0	22 090,0	21 544,0	92 031,0	72 150,0	21 951,0
Salg av aksjer og andeler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mottatte avdrag på utlån	3 738,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overført fra driftsregnskapet	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruk av tidligere års udisponert	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruk av disposisjonsfond	4 483,0	5 999,0	5 000,0	5 000,0	5 000,0	5 000,0
Bruk av bundne driftsfond	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruk av ubundne investeringsfond	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruk av bundne investeringsfond	482,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum finansiering	32 510,0	28 089,0	26 544,0	97 031,0	77 150,0	26 951,0
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

2.3 Driftsbudsjett

Generelt

Det er for 2016 budsjettert med sum driftsinntekter på 579 mill. kr. Dette er en vekst på 7,2 % fra 2015. Sum driftsutgifter er på 574 mill. kr, som er en økning på 7,5 %.

Frie inntekter

Frie inntekter er definert som sum av rammetilskudd og skatt av inntekt og formue. Budsjettet for frie inntekter tar utgangspunkt i statsbudsjettet⁷ og er basert på prognosemodellen til KS. I modellen er anslag på skatteinntekt basert på det relative skattenivået de tre siste årene. Anslaget for lokal skattevekst er basert på regnskap tom. september 2015 og en forutsetning om lavere skattevekst fra 2015 til 2016 lokalt enn nasjonalt. Det er forutsatt en befolkningsvekst nasjonalt i 2016 som i SSB's befolkningsprognose⁸ og folketallet i kommunen er forutsatt uendret i 2015.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rammetilskudd	153 778	163 615	165 552	162 042	161 976	161 909
Inntektsutjevning	14 671	21 944	32 708	32 708	32 708	32 708
Skatt på inntekt og formue	131 708	137 000	135 987	135 987	135 987	135 987
Sum frie inntekter	300 157	322 559	334 248	330 738	330 671	330 605

Nivået for samla frie inntekter fra 2017 er usikkert, det vil avhenge av det økonomiske opplegget for kommunesektoren.

Kraftinntekter

Kommunen har konsesjonskraft og andre rettigheter til å ta ut kraft. Dette utgjør 30 GWh. Kommunen har gjort avtale med Valdres energi om å selge kraften for kommunen.

Kraftmarkedet svinger mye og det er derfor stor usikkerhet knyttet til et anslag for framtidige inntekter. Budsjettet er basert på prognoser utarbeidet for kommunen av Valdres energi (VEAS) og på hvordan kraft i 2016 er priset på børsen på budsjetteringstidspunktet. Prognosen fra VEAS er gitt i tre alternativ, vått 14,1 øre/kWh, normal 21,8 øre/kWh og tørt 32,2 øre/kWh. Markedet priset kraft i hele 2016 på 21,3 øre/kWh⁹. På denne bakgrunn er det brukt en salgspris på 21,3 øre/kWh. VEAS anslår innkjøpsprisen til 13,1 øre/kWh.

Dette gir en brutto inntekt på 5,9 mill. kr, innkjøpskostnader på 3,6 mill. kr og en skattekostnad som er anslått til 0,16 mill. kr. Salg av konsesjonskraft er skattefri, mens kommunen betaler skatt på salg av avtalekraft.

Kommunen har videre inntekter i form av konsesjonsavgifter og reguleringserstatninger. Disse er budsjettert med 2,1 mill. kr årlig og avsettes på fond.

⁷ Prop. 1 S (2015 – 2016)

⁸ SSB's befolkningsprognose, middelalternativet benevnt MMMM.

⁹ NASDAQ ENOYR-16 den 21.10.2015.

Markedets prising av kraft er benyttet i budsjetteringen både av kraftinntekter og kjøp av strøm. Endrede strømpriser vil slå ut både på inntektene og utgiftene til kommunen, høyere kraftpriser vil gi en netto gevinst for kommunen fordi en selger om lag 30 GWh og kjøper om lag 15 GWh årlig.

Andre inntekter

Det er budsjettert med eiendomsskatt fra boliger og fritidseiendommer på 13,6 mill. kr¹⁰. Det er budsjettert med å øke satsen for eiendomsskatt fra 3,375 promille til 4,0 promille, noe som gir en økning i inntektene på 2,1 mill. kr. Det er ikke budsjettert med ytterligere økninger i den alminnelige eiendomsskatten utover i økonomiplanperioden. Det er budsjettert med eiendomsskatt fra annen eiendom på 14,6 mill. kr, en nedgang på 0,9 mill. kr fra regnskap 2014. Nedgangen skyldes lavere kraftpriser som gir lavere eiendomsskatt fra verk og bruk.

Det er budsjettert med andre overføringer fra staten på 15,8 mill. kr. Det er budsjettert med en vesentlig økning i integreringstilskudd grunnet bosetting av flere flyktninger.

Det er budsjettert med renteinntekter på 2,3 mill. kr, herav 1,2 mill. kr i rente på ansvarlig lån til Valdres Energi AS. Det er budsjettert ut fra samme forutsetninger mht. markedsrente som for renteutgiftene (se s. 17). Gjeldende hovedbankavtale går ut i februar 2016, det er følgelig usikkert hvilken margin kommunen vil ha i forhold til markedsrente (NIBOR) på innskuddene, noe som er hensyntatt i budsjettet. Det er også usikkerhet knyttet til rentebærende saldo. Det er budsjettert med utbytte fra Valdres Energi AS i samsvar med kommunestyrets vedtak av eierstrategi for selskapet¹¹.

Lønnskostnader

Fastlønn er budsjettert på grunnlag av hjemler og faktisk årslønn i disse pr. 01.01.2016 (etter sentrale og lokale lønnsforhandlinger 2015). Dette gir en høy presisjon på fastlønnbudsjettet.

Årslønnsveksten er basert på SSB sin prognose på 2,9 % vekst fra 2015 til 2016 og et overheng på 0,6 %. Det er ikke lagt inn noen margin på lønnsveksten (tidligere år har denne vært satt til 0,5 %), dette gjør budsjettet mer sårbart for høyere lønnskostnader enn forutsatt. Når resultatet av de ulike lønnsoppgjør er kjent, overføres avsetninger til hvert virksomhetsområde. Dette gir virksomhetene mest mulig korrekt lønnsbudsjett.

Det er satt av en reserve for å kunne takle avvik mellom prognoserte og faktiske pensjonskostnader, se s. 12.

Det er ikke budsjettert med utgifter til sykevikarer. Slike utgifter må dekkes med inntekter i form av refusjoner og mindreforbruk ved vakanser. På kommunenivå gir dette en realistisk balanse. Det er ett unntak fra denne budsjetteringsmåten, for virksomheten Omsorg og rehabilitering. Her vedtok kommunestyret i 2015¹² en økt grunnbemanning, dels finansiert ved bruk av refusjon sykelønn. For denne virksomheten er det følgelig budsjettert med 2,5 mill. kr i slik refusjon. Sykefravær innenfor

¹⁰ Inntekten fra eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer er budsjettert i samsvar med den eiendomsskatten som kommunestyret vedtok i økonomiplan 2015 – 2018, jfr. s. 12 i denne.

¹¹ KS-058/14 19.06.2014. I avsnitt 3 i eierstrategien heter det: «Eigarane forventar at avkastninga på eigenkapitalen skal vera 6% (basert på marknadsrenta i mai 2014). Eigarane forventar vidare at halvparten av avkastninga etter skatt blir utbetalt som utbyte. Utbyte skal minimum vera kr 1.000.000,- pr år til kvar av eigarane basert på indeks i 2010.»

¹² KS-sak 035/15 den 18.06.2015.

dette omfanget må dekkes med bruk av den økte grunnbemanningen, mens sykefravær ut over dette vil gi ubudsjetterte refusjonsinntekter som kan finansiere bruk av sykevikarer.

For å kompensere for usikkerhet i lønnsbudsjettet er fastlønnsbudsjettet også for 2016 noe forsiktig, i den forstand at det heller ikke for 2016 er gjort nedtrekk for vakanser i forbindelse med nyrekrut-
tering, ulønna permisjoner og lignende.

Pensjonskostnadene er budsjettert i samsvar med prognoser fra KLP og SPK. Pensjon er budsjettert brutto, med totale utbetalinger til KLP og SPK og inntektsføring av premieavvik. I samsvar med prog-
nose fra KLP og SPK er det budsjettert med premieinnbetaling på 52,6 mill. kr, at årets premieavvik i
2016 blir 13,9 mill. kr og sum amortisert premieavvik på 5,3 mill. kr. Det er videre budsjettert med at
premieavviket er satt av til særskilt disposisjonsfond premieavvik. Avsetningen er årets premieavvik
reduisert med tidligere års amortisert premieavvik og utgjør følgelig 8,6 mill. kr.

Det er vesentlig usikkerhet knyttet til pensjonskostnadene, det er derfor satt av en reserve, se neste
avsnitt.

Reserverte tilleggsbevilgninger

Det er satt av 27,3 mill.kr på reserverte tilleggsbevilgninger. Noe av dette er forventede kostnader
som ikke er budsjettert i virksomhetene. Resten er avsetninger på områder der det er så vidt stor
usikkerhet at en har valgt å gjøre avsetninger, i tilfelle forutsetninger for budsjettet ikke skulle slå til.
Ved et forventet resultat, vil disse egentlige reservene ikke være brukt og bidra til et bedre resultat
enn budsjettert.

Forventede kostnader

Den delen av bevilgningen som er forventede kostnader, består av avsetning for lønnsvekst i 2016,
en andel av forventet pensjonspremie og midler til formannskapets disposisjon. Disse bevilgningene
utgjør 15,3 mill. kr.

Det er satt av 6,8 mill. kr for å dekke forventet lønnsvekst i 2016 og 1,0 mill. kr for å dekke økning i
faste tillegg. Videre er en andel av pensjonspremien, 7,3 mill. kr, budsjettert her.

Det er satt av 0,25 mill. kr til formannskapets og ordførerens disposisjon.

Reserver for ikke forventede kostnader

Den delen av bevilgningen som er egentlige reserver, satt av for å dekke kostnader som blir større
enn budsjettert, utgjør 12,0 mill. kr og er begrunnet i forholdene omtalt nedenfor.

Det er avsatt 5,9 mill. kr (inkl. arbeidsgiveravgift) for å dekke usikkerhet knyttet til pensjons-
kostnadene. Denne avsetningen er like stor som i budsjettet for 2015. KLP's prognose for pensjons-
premie i 2015 er endret med 16 mill.kr fra september 2014 til september 2015¹³, noe som illustrerer
hvor stor usikkerheten er for denne kostnaden og at det er riktig å ha en vesentlig avsetning for å
håndtere denne usikkerheten.

¹³ I skriv fra KLP september 2014 er prognosen for innbetalt premie for Nord-Aurdal kommune i 2015 46,3 mill. kr mens prognosen fra
september 2015 for den samme premien er justert ned med 16,1 (35%) til 30,2 mill. kr.

Det er satt av 0,5 mill. kr for å håndtere usikkerhet knyttet til tilskuddet til private barnehager. Størrelsen på tilskuddet avhenger av barnetallet både i de kommunale og den private barnehagen. Det er satt av 2,0 mill. kr knyttet til usikkerhet om de samla kostnadene innen helse og omsorg. Det er også satt av 1,1 mill. kr knyttet til usikkerhet om kostnadene til brann og beredskap. Strømprisen varierer og dette gir usikkerhet i kostnadene til både strøm og biovarme, det er satt av en reserve på 0,9 mill. kr knyttet til dette. Det er også satt av midler for å håndtere prisvekst på IKT og økning i kommunale eiendomsavgifter.

Endelig er det satt av en budsjettreserve til uforutsette hendelser, på 0,8 mill. kr.

Virksomhetsområdenes budsjetttrammer er så stramme at det for de fleste virksomheter er vanskelig å håndtere uforutsette utgifter. Når kommunen har en stram økonomi, bør uforutsette utgifter av en viss størrelsesorden håndteres ved en sentral avsetning fremfor at hver virksomhet skal ha rom for denne typen utgifter.

2.4 Tilpasninger i driftsbudsjettet i økonomiplanperioden

Økonomiplanen viser en negativ utvikling av kommunens økonomi i planperioden. Netto driftsresultat synker fra 1,1 % i 2016 til -1,5 % i 2019. Det ordinære disposisjonsfondet reduseres med 60 mill. kr i perioden og er 3 % ved utgangen av 2019. Lånegjelda øker slik at kommunens egne lån utgjør 83 % av driftsinntektene i 2019, godt over taket for korrigert lånegjeld på 70 %.

Kapitalkostnadene øker i planperioden og kommunen har en stor utfordring i å tilpasse seg til en situasjon med et normalt rentenivå.

Et nytt inntektssystem fra 2017 forventes å kunne gi Nord-Aurdal kommune lavere frie inntekter. Regjeringen har i kommuneproposisjonen for 2015 varslet at en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet legges fram i kommuneproposisjonen for 2017, våren 2016. I denne gjennomgangen vurderes alle elementene i inntektssystemet, og inntektssystemet blir sett i sammenheng med kommunereformen. I kommuneproposisjonen for 2016 er det foreslått å tilbakeføre deler av inntektsskatten fra 2017.

På bakgrunn av dette, og for å nærme seg en prioritering av oppvekstkommunen Nord-Aurdal, er det et vesentlig behov for å arbeide videre med utvikling og omstillinger som gir en bærekraftig økonomi. Som en del av dette bør kommunen redusere kostnadene per mottaker av pleie- og omsorgstjenester utover i økonomiplanperioden.

Det er lønnskostnader, og med det antall årsverk, som er den største utgiftsposten til en kommune. Utviklingen i lånegjelden til kommunen gjør at det er gjennom investeringene og antallet årsverk kommunen har den mest direkte kontrollen med utgiftene framover. Herværende økonomiplan inneholder omstillinger som gir en reduksjon på 5,6 årsverk i 2016 samtidig som antall årsverk økes med 5 knyttet til bosetting av flyktninger. Videre er den store investeringen i Rådhuset og kulturhuset er skjøvet ut av sjuårsperspektivet til fordel for nye omsorgsboliger ved Aurdal omsorgssenter. Omstillingene av antall årsverk er preget av et ønske om å skjerme det forebyggende arbeidet. Særlig gir dette utslag i at styrkingsressursene i barnehage og skole hovedsakelig er beholdt, samtidig som stilling som personalrådgiver for sykefraværsoppfølging er innarbeidet. Stillingsreduksjonene består i:

-
- reduksjon med en avdelingsleder og 3 fagarbeiderstillinger i Omsorg og rehabilitering.
 - renhold på VLMS reduseres med 1,6 årsverk (reduisert behov).
 - reduksjon med 1 årsverk innen barnehagesektoren

I de to foregående års økonomiplaner har avsnitt 2.4 omhandlet tilpasninger i økonomiplanperioden. I samsvar med det som er beskrevet der, er det nå innarbeidet en reduksjon i utgifter til politisk styring med 0,6 mill. kr. Hittil ikke gjennomførte tiltak derfra er:

- reduksjon av utgiftene til idrettsbygg i retning gjennomsnittet for sammenlikningskommunene (potensiale på om lag 0,4 mill. kr) .
- reduksjon av utgiftene til pleie og omsorg i retning gjennomsnittet for sammenlikningskommunene (potensiale er i arbeidet i effektiviseringsnettverket anslått til mellom 5 og 10 mill. kr).

I tillegg til de nevnte tiltakene i herværende og tidligere økonomiplaner framgår muligheter for rasjonalisering av barnehagestruktur og utgifter til grendehus slik det går fram av tidligere kommune-styresak. Rådmannens vurdering i denne saken var at det ville gi den største rasjonaliseringseffekten å legge ned Leira barnehage. Dersom en ønsker å oppnå effekter på kommunens kostnader til idrettsbygg, jfr. andre strekpunkt ovenfor, er det Ulnes barnehage og grendehusfunksjonen i det anlegget som peker seg ut som mest aktuelt.

Rådmannen ber kommunestyret om et oppdrag om å sette i gang et arbeid i begynnelsen av 2016 med å utrede og planlegge endringer i drift og investeringer som gir en bærekraftig økonomi og større økonomisk handlingsrom for kommunen.

2.5 Investeringer

Nord-Aurdal kommune er inne i en periode med store investeringer. Dette skyldes til dels et etter-slep i vedlikehold bygd opp over tid. Økonomiplanen inneholder et ekspansivt investeringsprogram. Investeringsplanen er på 7 år, 2016 – 2022.

De største prosjektene er:

- Nord-Aurdal ungdomsskole og Valdreshallen og svømmehall.
- Omsorgsboliger for demente i Aurdal.
- Ny hovedvannforsyning og høydebasseng Fagernes – Leira.
- Renovering av vann og avløp.

Tabellen på neste side viser de investeringene som er innarbeidet i økonomiplanen 2016 – 2019 samt i 7-årsperioden (i 1000 kr):

Prosjekt	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Totalt
KLP, egenkapitalinnskudd	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	10 500
NAUS, nybygg	1 500	65 000	65 000					131 500
Valdreshallen, rehabilitering	1 500	15 000	15 000					31 500
Omsorgsboliger Aurdal, sammenbygging (rebudsjettering)	5 900							5 900
Omsorgsboliger Aurdal, sammenbygging, inventar og utstyr	250							250
Opprusting av veger, rammebevilgning	2 500	2 500	2 500	2 500	2 000	1 500	1 500	15 000
Vann og avløp, rammebevilgning	5 500	2 000	2 000	7 500	7 500	6 000	5 000	35 500
Vannforsyning og høydebasseng Fagernes - Leira	7 163	25 531	6 050					38 744
Adressering, rebudsjettering	100							100
Omsorgsboliger demente, 24 stk Aurdal		700	2 000	39 000	39 000			80 700
Omsorgsboliger demente, inventar				1 000				1 000
Rive Aurdalsheimen	3 000							3 000
Tjenestebiler	450	1 800						2 250
Blåbærmyra, rebudsjettering	4 477							4 477
Lasterampe kulturhus	800							800
Båt til brannvesen (bør samordnes m politi/FIG)	200							200
Sum	34 840	114 031	94 050	51 500	50 000	9 000	8 000	361 421

Rammen for investeringsprosjektene er både at de må gjennomføres innenfor bevilgningen det enkelte år og at de må gjennomføres innenfor det enkelte prosjekts kostnadsramme.

Investeringsprosjektene er beskrevet i Vedlegg I på side 69. Dette gjelder likevel ikke innbetaling av egenkapitalinnskudd i KLP og heller ikke prosjektene Lasterampe kulturhuset og Båt til brannvesenet (disse to kom inn som følge av kommunestyrets behandling av økonomiplanen).

Til bygging av NAUS kan det brukes midler til skisseprosjekt og prosjektering i 2016; igangsetting av bygging skjer etter politisk behandling av et planlagt bygg. Øvrige investeringsprosjekt i 2016 kan gjennomføres basert på kommunestyrets vedtak av årsbudsjettet og innenfor de rammene som ligger i økonomiplanen.

Kommunens kostnader øker sterkt i økonomiplanperioden. En av grunnene til dette er et stort investeringsomfang og økende kapitalkostnader. På denne bakgrunn er de løpende bevilgningene til investeringer i vann, avløp og vei redusert i årene 2017 – 2019.

Finansiering av investeringene

Investeringene er finansiert slik tabellen nedenfor viser (i 1000 kr):

	2016	2017	2018	2019	Totalt
Finansieringsbehov	34 840	114 031	94 050	51 500	294 421
Egenkapital:					
Inntekt, salg eiendom	0	0	0	0	0
Refundert mva (investeringer)	4 135	17 000	16 900	8 500	46 535
Prosjektavh. inntekter (tilskudd)	4 161	0	0	16 049	20 210
Egenkapital fra drift (disposisjonsfond)	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Sum egenkapital	13 296	22 000	21 900	29 549	86 745
Bruk av lån	21 544	92 031	72 150	21 951	207 676
- Ubrukte lånemidler	2 011				
Låneopptak	19 533	92 031	72 150	21 951	207 676
Sum finansiering	34 840	114 031	94 050	51 500	294 421

Det er budsjettert med bruk av egenkapital fra disposisjonsfondet med 5,0 mill. kr i 2016 og hvert av de påfølgende årene i økonomiplanperioden.

Det benyttes ubrukte lånemidler fra 2015 til å finansiere den delen av Blåbærmyra som ikke er finansiert med tilskudd og refundert merverdiavgift.

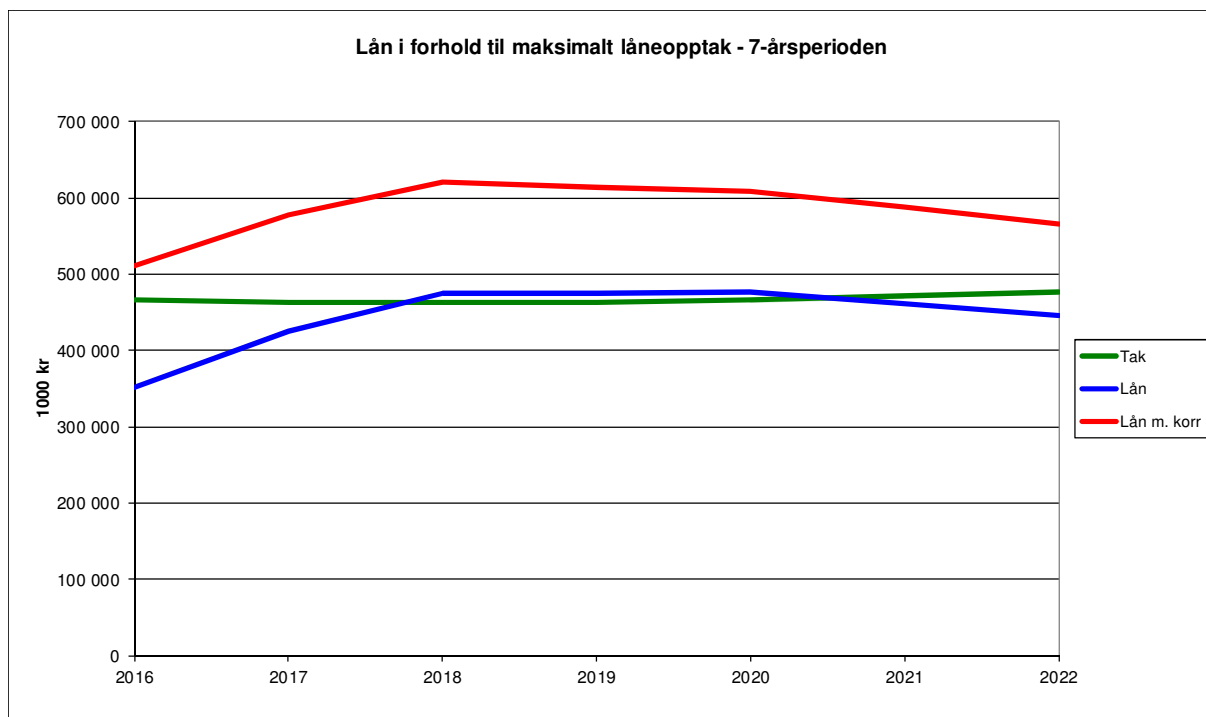
2.6 Lånegjeld

Økonomiplanen gir slik utvikling i kommunens lånegjeld (i 1000 kr):

	2016	2017	2018	2019
Lånegjeld 1. jan	347 301	351 357	424 920	475 716
- avdrag	17 487	18 468	21 354	23 332
+ nye lån	21 544	92 031	72 150	21 951
Lånegjeld 31. des	351 357	424 920	475 716	474 334

Kommunestyret har vedtatt et mål for maksimal lånegjeld. Dette er et virkemiddel for å holde investeringsomfanget på et nivå som ikke gir for stramme rammer for driftsutgifter til tjenesteytinga. Investeringsplanen gir en lånegjeld som overstiger det vedtatte taket, både i økonomiplanperioden og i 7-årsperioden.

Grafene på neste side viser utviklinga i lånegjeld holdt opp mot målet om at lånegjelden ikke skal overstige 70% av brutto driftsinntekter.

Grafen viser at kommunens egen lånegjeld ligger under taket i 2016 og -17 for deretter å ligge litt over i årene 2018 – 2020. Den korrigerte lånegjelda¹⁴ vil i 2016 ligge om lag 44 mill. kr over den grensen som er satt i handlingsregelen. I den korrigerte lånegjelda ligger lån til institusjonsplasser, omsorgsboliger, lokaler til hjemmetjenesten og hjelpemiddellager knyttet til VLMS. Lån til dette betjener kommunen indirekte gjennom husleie.

Grafen viser en redusert lånebelastning mot slutten av 7-årsperioden. Kommunens egen lånegjeld ligger under grensen på 70 % i 2022. Dette er dels et utslag av at det er lagt inn en vesentlig reduksjon i rammebevilgninger til vann, avløp og vei i denne perioden. Videre vil en investeringsplan for 7 år undervurdere investeringsbehovet mot slutten av planperioden. Figuren gir derfor et noe optimistisk bilde av den langsiktige utviklingen.

2.7 Finansielle utgifter

Norges Banks prognose for utvikling av styringsrenta¹⁵ og for margin mellom styringsrente og NIBOR er lagt til grunn for budsjettering av renteinntekter og -utgifter. På innlån er det lagt en margin mellom 3 mnd NIBOR og lånerente på 0,55 prosentpoeng i samsvar med kommunens lån p.t. For 2019 er det brukt et mer normalt rentenivå, med en pengemarkedsrente på 3 %, for å vise effekten av et slik rentenivå. Det gir følgende lånerente:

	2016	2017	2018	2019
Lånerente	1,5 %	1,4 %	1,5 %	3,6 %

¹⁴ Beregningen av korrigeret lånegjeld baseres på lånegjeld i VLMS-e (fra byggeregnskapet) et overslag for hvor stor del av lånegjelda som Nord-Aurdal kommune betjener gjennom husleie. P.t. har kommunen ikke en presis oversikt over denne andelen av gjelda.

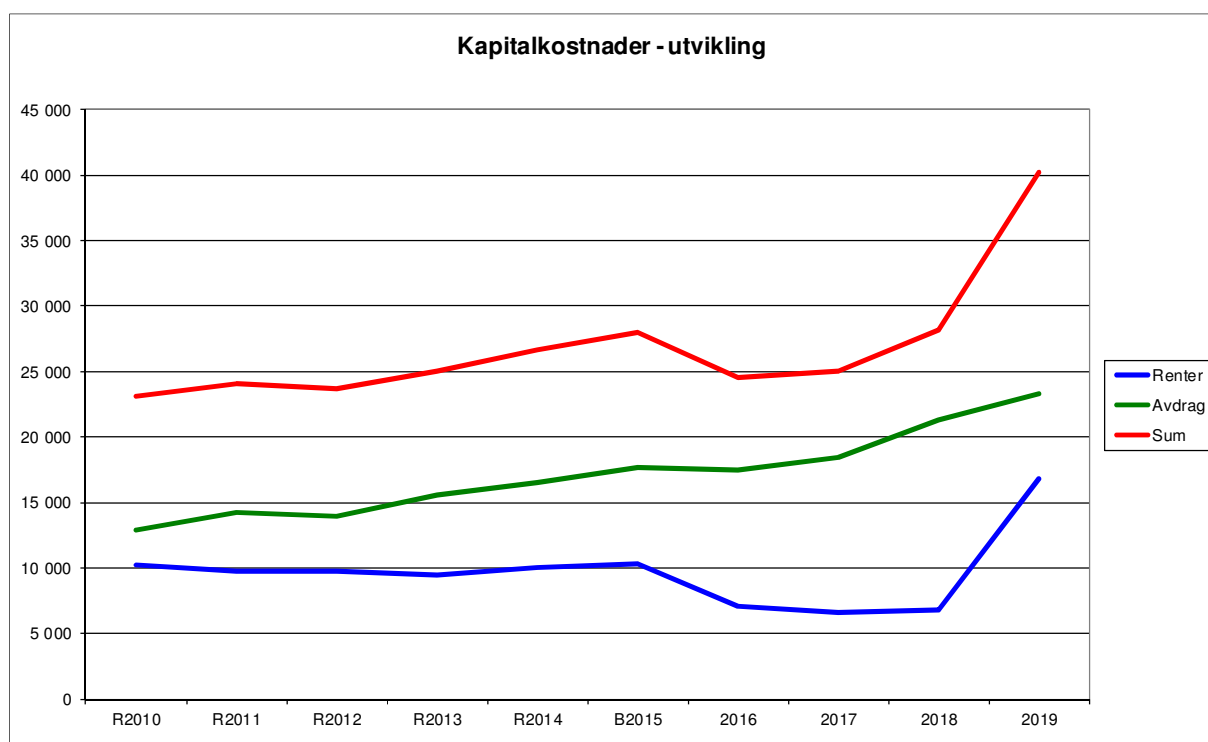
¹⁵ Pengepolitisk rapport nr. 3 2015, 23. september 2014.

Kommunen har de siste 5 årene budsjettert med større avdrag enn lovens minstekrav, i samsvar med prinsipp nedfelt i økonomiplanen for 2011 – 2014. Dette gir et større økonomisk handlingsrom på sikt. I denne økonomiplanen er avdragene redusert ned mot lovens minstekrav. Dette innebærer risiko for at de budsjetterte avdragene kan bli mindre enn det loven krever¹⁶; i så fall må regnskapet belastes med større avdrag, noe som vil gi et overforbruk.

Kapitalkostnadene i økonomiplanperioden (i 1000 kr) er som følger:

	R2013	R2014	B2015	2016	2017	2018	2019
Renter	9 444	10 034	10 317	7 059	6 604	6 789	16 863
Avdrag	15 601	16 579	17 669	17 487	18 468	21 354	23 332
Sum	25 045	26 613	27 986	24 547	25 072	28 143	40 196

Grafen nedenfor viser utviklingen i kapitalkostnader fra regnskap 2010 – 2014, budsjett 2015 og i planperioden (tall i 1000 kr):

2.8 Fond – avsetning og bruk

Tabellen nedenfor viser utviklingen i det ordinære disposisjonsfondet i økonomiplanperioden (i 1000 kr):

	2016	2017	2018	2019
Fond pr 1. januar	78 370	70 229	56 372	41 690
Avsetning til disp.fond	0	0	0	0
Finansiering av investeringer	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Bruk av disp.fond i drift	-3 141	-8 857	-9 682	-18 170
Fond pr 31. desember	70 229	56 372	41 690	18 520

¹⁶ Minste lovlig avdrag for 2016 beregnes først i 2016 basert på regnskapstall for 2015.

Det er budsjettet med en avsetning til disposisjonsfond premieavvik på 8,6 mill. kr i 2016, basert på prognose fra KLP og SPK. Denne avsetningen er videreført i planperioden¹⁷.

2.9 Finansforvaltning

Finansforvaltningen skjer i samsvar med reglementet¹⁸.

Økonomiplanen bygger på at finansaktiva er plassert i form av innskudd i bank. Den bygger videre på at lån er ordinære banklån med flytende rente, ett sertifikatlån på 88 mill. kr med løpetid 6 mnd. og ett fastrentelån på 20 mill. kr. Videre har kommunen hatt 3 rentebytteavtaler hver på 50 mill. kr og med ulik rente og løpetid. Den første utløp i august 2014 og er ikke fornyet. De to øvrige utløper i 2016 og 2017.

2.10 Oppsummering

Nord-Aurdal kommune har en solid økonomi med god økonomisk handlefrihet. Netto driftsresultat har de siste 5 årene vært bedre enn kommunens eget mål. Disposisjonsfondet er i samsvar med kommunens mål og gir mulighet til å takle endringer i inntekter og utgifter. Egen lånegjeld har økt vesentlig over mange år, men er fortsatt på et moderat nivå. Korrigert for indirekte lånegjeld er lånegjelden vesentlig høyere enn det målet kommunestyret har satt.

Nytt inntektssystem for kommunene fra og med 2017 forventes å gi Nord-Aurdal kommune, relativt sett, noe lavere inntekter. Fortsatt høyt investeringsnivå vil gi økende kapitalkostnader og tilsvarende mindre rom for tjenesteyting. En renteoppgang til et mer normalt nivå vil øke kommunens rentekostnader vesentlig.

Kommunens kostnader til løpende drift er høyere enn inntektene, i budsjettet for foregående år (2015), i budsjettet for 2016 og i hele resten av økonomiplanperioden,. Ubalansen øker utover i økonomiplanperioden. Relativt sett lavere inntekter grunnet nytt inntektssystem og/eller høyere rente vil forsterke denne ubalansen. Nord-Aurdal kommune har følgelig i dag ikke en økonomi som er bærekraftig på lang sikt.

Ubalansen dekkes ved utstrakt bruk av disposisjonsfond. Fordi fondet er bygd opp mye de siste 5 årene, kan kommunen belaste fondet i en kortere periode. Det å ha tid til å utrede og gjennomføre nødvendige omstillinger ved økonomiske endringer, er hovedmotivasjonen for å ha et disposisjonsfond på 5 – 10 %.

Det vil ikke være forsvarlig å dekke et for høyt driftsnivå med bruk av disposisjonsfond, viss ikke kommunen utreder og iverksetter endringer som gjør at kostnadene ved drifta samsvarer med inntektene.

Dersom vi skal prioritere oppvekstkommunen Nord-Aurdal kommune slik det framgår av samfunnsdelen til kommuneplanen, må det skje en vesentlig dreining av ressursbruken, særlig til barnehage og skole. Dette vil neppe være mulig uten omstillinger som reduserer kommunens kostnader per mottaker av pleie- og omsorgstjenester.

¹⁷ Pensjonsleverandørene KLP og SPK oppgir ikke prognoser for premieavvik for årene 2017 – 2019.

¹⁸ Reglement for finansforvaltning, vedtatt av kommunestyret 17.02.2011.

Konklusjon

Kommunen har et for høyt nivå på driftsutgiftene og voksende kapitalkostnader. Nytt inntekts-system forventes å gi kommunen ytterligere økonomiske utfordringer. For å kunne prioritere oppvekstkommunen Nord-Aurdal må ressursbruken dreies. Dette gir et behov for å redusere kommunens kostnader per mottaker av pleie- og omsorgstjenester i økonomiplanperioden.

Samlet gjør dette det nødvendig å sette i gang et arbeid med å utrede og planlegge endringer i drift og investeringer som gir en bærekraftig økonomi og større økonomisk handlingsrom framover for kommunen.

3 FOLKEHELSE

Folkehelseloven skal bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Et viktig ledd i dette arbeidet er at kommunen innarbeider folkehelse i sine planer.

Folkehelseloven

Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Loven skal bl.a. sikre at kommunene setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid¹⁹. Kommunen skal etter § 6 fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet i kommuneplaner, herunder økonomiplanen.

Oversikter over helsetilstand og påvirkningsfaktorer (helseoversikt)

Kommunen skal jf. Folkehelseloven ha en skriftlig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Oversikten skal identifisere kommunens folkehelseutfordringer og ressurser, og skal gi en faglige vurderinger av årsaksforhold og konsekvenser. Dokumentet skal foreligge ved oppstart av arbeidet med planstrategien og danne grunnlag for et langsiktig folkehelsearbeid på tvers av virksomheter. Nord-Aurdal kommune utarbeidet en helseoversikt i 2013. Denne gjennomgår en full revisjon høsten 2015.

Nord-Aurdal kommune er en naturskjønn kommune, og en levekårsundersøkelse fra 2014 viste at et av de viktigste bomotivene folk har i kommunen, er naturen. Dette er også kanskje den viktigste folkehelseressursen kommunen har, og tiltak for å fremme bruken av naturen bør prioriteres. De siste årene har dette vært et satsingsområde innen folkehelsearbeidet i kommunen der skilting, klogging og turkonkurranser har vært sentrale tiltak. 2015 er også «Friluftslivets år», der Nord-Aurdal kommune vedtok å være en «friluftslivets år kommune».

Nord-Aurdal kommune har mange lavinntektsfamilier, har mange med psykiske lidelser, og har et problem med overvekt i befolkningen. Tiltak for å få flere til å bruke naturen til trim, rekreasjon og som en sosial arena, kan imøtekomme noen av disse utfordringer. Noe av det viktigste er at slike tiltak er gratis, og kan dermed være med på å møte utfordringer med sosiale helseforskjeller.

Satser på folkehelse

Fem viktige satsninger innen folkehelse i økonomiplanperioden er organiseringen av folkehelsearbeidet i egen organisasjon; kommunedelplanen for kultur, idrett og friluftsliv (KIF), implementering av helseoversikten inn i kommunale planer, satsingen på å få folk i arbeid og satsingen på kommunalt arbeid med rus og psykisk helse.

Organisatorisk er ansvaret for folkehelse plassert i rådmannskontoret. Folkehelsekoordinatoren er en del av rådmannskontoret og blir involvert i arbeidet med planstrategi, økonomiplan, tematiske kommunedelplaner og arealplaner. Gjennom dette får vi gode forutsetninger for å ivareta folkehelseperspektivet i alle planer og i kommunens strategiske ledelse.

¹⁹ Folkehelseloven § 1.

I økonomiplanen er det funnet plass til gjennomføring av de tiltakene i **kommunedelplanen** (KIF) som er relatert til folkehelse. Det gjelder sommervandring, skilting og klopping, samarbeidet med frivillig sektor og tilskudd til preparering av skiløyper.

Helseoversikten ble revidert høsten 2015. Den vil være et viktig grunnlag for ny planstrategi som skal vedtas i 2016. Den vil også være grunnlag for nye og reviderte kommunedelplaner. Arbeidet vil bli organisert på en måte som skal sikre involvering og eierskap i store deler av organisasjonen.

Arbeid er en viktig folkehelsefaktor og kommunens arbeid gjennom NAV Valdes for å få folk i aktivitet og arbeid er derfor en viktig del av folkehelsearbeidet.

Kommunene gjennomfører i økonomiplanperioden en stor satsing på **kommunalt rusarbeid** gjennom NAV Valdres (se omtalen i kapittel NAV Valdres på s. 55 og særlig avsnittet *Tiltak* på s.57). Videre er ressursene til oppfølging av ungdom økt som følge av en markant økning i antall unge mottakere av økonomisk sosialhjelp. Dette er også en viktig folkehelsesatsing.

Mobilisering

Kommunen ønsker i planperioden å øke satsingen på mobilisering. Folkehelseloven har som mål at samfunnsutviklingen skal gi god folkehelse og kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre virksomheter og skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor²⁰.

Kommunen som institusjon må i større grad ta inn over seg det faktum at kommunen har begrenset påvirkningskraft på komplekse problemstillinger i samfunnet, og at sosial kapital blir en verdi man alltid bør ta hensyn til i økonomiske prioriteringer og utforming av kommunale tiltak og tjenester. Det er derfor behov for å øke fokuset på samhandling og nettverksbygging, og det vil være et mål å mobilisere resten av lokalsamfunnet, herunder næringsliv, frivillige organisasjoner, kommersielle aktører etc. Gjennom økt engasjement, dugnadsinnsats, stolthet over egen kommune og fellesskapsfølelse kan en dra bedre nytte av de kreftene som ligger i lokalbefolkningen. Dette er faktorer som gjør at kommunen er i stand til å løse flere oppgaver på en bedre måte. Faktorene er i seg selv også helsefremmende for hver enkelt innbygger.

²⁰ Folkehelseloven §§ 1 og 4.

4 ORGANISASJON

4.1 Organisasjonsutvikling

Antallet årsverk i kommunen gikk sammenhengende nedover fra 2008 til 2014 til drøyt 500 årsverk. I 2015 er det gjort et kraftig byks oppover til 533 årsverk. Omsorg og rehabilitering ble styrket med åtte årsverk, og stillingen som personalrådgiver for sykefraværsoppfølging ble opprettet. Den største delen av veksten er i interkommunale årsverk, primært som følge av vertskommunerollen for Valdres lokalmedisinske senter samt vaktmester- og renholdstjenester i bygget.

Virksomhet	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Endring 2016
Rådmannen	30,30	29,95	29,65	-0,30
Staben	14,35	15,50	15,50	0,00
Barnehagene	63,55	65,05	64,05	-1,00
Barneskolen	49,79	51,29	51,44	0,15
Ungdomsskolen	33,64	33,64	39,14	5,50
VLMS	14,75	26,40	26,50	0,10
Omsorg og rehab.	103,90	115,41	111,01	-4,40
Tilrettelagte tjenester	66,63	63,85	63,85	0,00
Familiens Hus	33,68	31,48	31,48	0,00
NAV Valdres	15,30	17,80	18,30	0,50
Kultur og Service	16,01	16,01	16,01	0,00
Teknisk og næring	60,77	66,62	65,52	-1,10
Totalt NAK	502,67	533,00	532,45	-0,55

Organiseringen av virksomhetene er under kontinuerlig utvikling. 2016 blir første hele driftsår med Teknisk og næring under én virksomhetsleder og i nye lokaler, med virksomhetsledelse og en avdeling i første etasje i Rådhuset og 6 avdelinger på Lobrøtin. 2016 blir også første hele driftsår for et fysisk samlokalisert Familiens hus i nyrenoverte lokaler på Vesle-Tveit. Virksomhetsleder for Kultur og service takket ja til annen stilling høsten 2015. Det gjennomføres en behovsanalyse før utlysning av stillingen, som ventelig blir besatt tidlig på nyåret. I analysen inngår også en vurdering organiseringen av ansvarsområdene til servicetorget og stabsavdelingen.

Kvalitetssikringssystemet Kvalitetslosen har hatt høy prioritet også i 2015 og får det også i 2016. Implementeringen i virksomhetene har skjedd gradvis, og videre implementering skjer i 2016. Systemet er sentralt for rådmannens internkontroll etter kommunelovens bestemmelser, men også viktig i forhold til virksomhetenes rapportering overfor politisk nivå. Kvalitetslosen skal ellers benyttes både til avvikshåndtering og ROS-analyser.

4.2 Ledelse og kompetanseheving

Som en videreføring av lederutviklingsprogrammet Veksthuset, fullført i 2014, blir det i 2016 etablert et halvårlig lederforum for alle lederne i kommunen.

Mentorordningen i samarbeid med Nordre Land og Gausdal kommuner kom i gang i 2015 og forsetter i 2016. Flere av lederne stiller som mentorer og har tatt kurs i den forbindelse.

4.3 Tilstedeværelse og annen inkludering

Prosjektet *Raskt tilbake* og arbeid med spørsmålet *Verksemdleiar, kva treng du?* pekte begge i retning av en styrket ressurs til sykefraværsoppfølging. Årets store løft når det gjelder satsing på tilstedeværelse ble utlysning av en stilling som personalrådgiver med ansvar for sykefraværsoppfølging med tilsetning av Guro Jemterud Solberg, tidligere daglig leder i Valdres Kompetansevekst. Hennes primære arbeidsområde er økt tilstedeværelse, blant annet i form av lederstøtte i sykefraværsoppfølgingen og økt søkelys på forebygging. Stillingen er i 2015 finansiert av sykepengerefusjon i rådmannskontoret. En av hovedsatsingene for 2016 er at stillingen er innarbeidet i det ordinære budsjettet.

Inkluderende arbeidsliv handler i tillegg til nærværarbeid om arbeid for å inkludere seniorer, begge kjønn, personer med nedsatt funksjonsevne og personer som omfattes av lovene mot diskriminering på grunnlag av etnisitet, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Oppfølging av dette er en viktig del av kommunens virksomhet.

Virksomhet	Mål 2016	Mål 2015
Rådmann (rådmannskontor, økonomiavdeling, skatteoppkreveravdeling, legesenter)	3 %	3 %
Stabsavdeling	7 %	8 %
Barneskole	8 %	8 %
Barnehage	10 %	11 %
Ungdomsskole og introduksjon	8 %	7 %
Kultur og service		6 %
Omsorg og rehabilitering	9 %	10 %
Tilrettelagte tjenester	8 %	
VLMS (jordmortjeneste, legevakt, dialyse, spes.poliklinikk, røntgen og intermedisæravdeling)	7 %	7 %
Familiens hus	8 %	8 %
NAV Valdres	6,7 %	6,7 %
Teknisk og næring	5 %	5 %

4.4 Rekruttere og beholde medarbeidere

Rekruttering av nye medarbeidere er en utfordring for kommunen i varierende grad, alt etter type stilling og virksomhet etc. Det er for tiden spesielt vanskelig å få kvalifiserte søkere til ledige stillinger som vernepleier og sykepleier. Men også innenfor barnevern, ppt og ingeniørfaget og blant lærere kan rekrutteringssituasjonen oppleves som utfordrende. For øvrig har det vært tilfredsstillende og til dels svært god søkning til ledige stillinger.

I Nord-Aurdal kommune er det få medarbeidere som velger å gå av med AFP så tidlig som ved fylte 62 år. Majoriteten av seniorene står i sine stillinger til fylte 65 år eller lenger. Nasjonalt er det et uttalt mål at seniorer er en del av arbeidslivet lengst mulig. Nord-Aurdal kommune innførte i 2013 flere seniortiltak, med blant annet seniorsamtale, gratis trening og tilbud om seniorkurs det året medar-

beideren fyller 58 år. Disse videreføres i 2016 og krever større ressursbruk etterhvert som antallet seniorer stiger og tiltakene blir bedre kjent og mer brukt.

Kommunestyret vedtok i 2011 en opptrapping av antall lærlinger, med inntil 12 plasser. Kommunen skal ifølge denne planen øke med en lærling årlig fra og med 2012. Målet er at Nord-Aurdal i løpet av en seksårsperiode kommer opp i 12 lærlingeplasser, tilsvarende to lærlinger per 1000 innbyggere.

Nord-Aurdal kommune har nå tre lærlinger i helsearbeiderfaget og har inngått avtale med to til. Vi har tre lærlinger innenfor barne- og ungdomsarbeiderfaget og har inngått avtale med tre til. Som institusjonskock har vi en lærling på andre året. Med dette er kommunestyrets mål om 12 lærlinger nådd. Kommunen kan med det i snitt fra og med 2018 ta inn seks lærlinger årlig, siden alle har læretid på to år.

5 POLITISK OG ADMINISTRATIV LEDELSE

5.1 Politisk ledelse

Området politisk ledelse består av kostnadene til godtgjøring for ordfører og øvrige politikere, kostnadene til politiske møter, støtten til politiske partier, kostnader til valg og formannskapetets disposisjonskonto. Budsjettet for politisk ledelse er en del av budsjettet for stabsavdelingen. Budsjettet er i 2016 på 3 158 000 kr. Dette er en reduksjon på 799 000 kr fra 2015. Kostnadene til politisk ledelse har vært høye, jf. KOSTRA-tabellen nedenfor. Det er derfor vedtatt en endring i godtgjørelsen til politikerne, fra fast godtgjørelse pr måned til godtgjørelse pr oppmøte. Dette vil redusere kostnaden til politikerne med 600.000 pr år. I tillegg er det en reduksjon i valgkostnader som ikke påløper i 2016. Det er ikke lagt inn midler til utskifting av ipads i 2016.

5.2 Rådmannskontoret

Hovedmålet for rådmannskontoret er:

- ★ *å være bindeleddet mellom politisk og administrativ side.*
- ★ *å lede det strategiske utviklings- og planarbeidet i kommunen.*
- ★ *å lede kommunens tjenesteapparat gjennom virksomhetslederne.*
- ★ *å videreutvikle vertskommunerollen for regionale tjenester.*
- ★ *å sikre folkehelseperspektivet i all planlegging og være pådriver i folkehelsearbeidet.*
- ★ *å sørge for regnskapsføring som er à jour og holder høy kvalitet.*
- ★ *å være pådriver og støttespiller for god økonomiforvaltning og god budsjett disiplin i hele organisasjonen.*
- ★ *å drive effektiv innføring.*
- ★ *å drive skatteinnføring med høy innbetalingsgrad, likebehandling og med et robust fagmiljø.*

I 2016 vil følgende områder ha hovedprioritet:

- kommunemoderniseringsprosessen fram mot tilbakemeldingsfristen 01.07.16 og eventuelt etter det.
- videreutviklinga av styringsdialogen mellom politisk og administrativ side i oppstarten av den nye kommunestyreperiode.
- stabilitet og begynnende kontinuitet i kommunale og regionale tjenester i VLMS.
- videre utvikling av Aurdal omsorgssenter.
- planlegging av ny Nord-Aurdal ungdomsskole og rehabilitering av Valdreshallen på grunnlag av kommunestyrevedtak i 2016.
- videre implementering av det digitale kvalitetsstyringssystemet Kvalitetslosen.
- beredskap og informasjonssikkerhet.
- ny planstrategi.
- større helhet i arbeidet med tematiske kommunedelplaner og arealplaner.
- bruk av helseoversikten og involvering av folkehelse i alt planarbeid.

Som et sparetiltak neste år vil det være vakanse ved skatteoppkreverkontoret (0,6 årsverk deler av året og 0,2 hele året) og et tredels rådgiverårsverk ved rådmannskontoret under rådmannens permisjon. Det er en utfordring å kunne løse alle oppgaver på en tilfredsstillende måte innenfor gjeldende ressursramme, særlig å ta tak i nødvendige strategi- og utviklingsoppgaver.

Budsjettposten Fellesområde skole er styrket med drøyt 1,2 mill. kroner som følge av økt bruk av spesialundervisning i de private skolene og en økning i skysskostnadene på 120 000 kroner.

5.3 Stabsavdelingen

Hovedoppgavene er:

- Lønn og personal (lønnskjøring også for noen eksterne oppdragsgivere).
- Sekretariat (politisk og administrativt, inkludert SATS for barnehagene).
- Post (inkludert kommunens e-postmottak), arkiv og fakturamottak.
- Systemansvar og saksbehandlingsressurs.
- Budsjettansvar for kommunale fellesfunksjoner og politisk ledelse.
- Koordinator/rådgiver for kommunens HMS-arbeid.
- Kommunens bindeledd til arbeidstakerorganisasjonene og hovedverneombudet samt verneombudene.
- Formelt ansvar for kommunens lærlinger.

Eksempler på daglige driftsoppgaver som er omfattende og tar mye kapasitet er journalføring, skanning, arkivering, postfordeling, registrering ifm fastlønn og timelønn, hjemmelsregisteret, bistand ifm tilsetninger, bistand ifm løpende personalsaker, inntektsopplysninger og refusjonskrav, fraværsregistrering og bistand ifm sykefraværsoppfølging.

Oppgaver som vil prege avdelingens arbeid i 2016:

- Bistand ifm omorganisering/nedbemanning.
- Rådgivning og bistand i spesielt krevende personalsaker.
- Nærværarbeid og sykefraværsoppfølging.
- Dedikert ressurs ifm arbeidet med Kvalitetslosen, systemet for kvalitetsstyring i NAK.
- Planlegging, gjennomføring og etterarbeid ifm medarbeiderundersøkelse høst 2016.
- Planlegging, gjennomføring og etterarbeid ifm lønnsforhandlingene.
- Innføring av digitale reiseregninger.
- Fullelektronisk arkiv.

5.4 Fagernes legesenter

Fagernes legesenter er fra 2015 organisatorisk plassert direkte under kommunalsjef helse og omsorg og budsjettmessig en del rådmannskontoret.

Legesenteret skal yte gode helsetjenester og sikre kommunens innbyggere et best mulig differensiert behandlings- og servicetilbud. Kommunen har ni fastleger og én turnuslege. Hjelpepersonellet er kommunalt tilsatt og fastlegene er privatpraktiserende leger med kommunal avtale. Legene er tilpikttet ulike stillingsstørrelser for kommunalt arbeid, til sammen 1,26 årsverk. Fra 1. oktober 2015

ivaretar fem leger også tilsynslegefunksjon på den regionale intermedisæravdelingen i Valdres lokalmedisinske senter med 60 % stilling, og kommuneoverlegen er også 20 % overlege samme sted.

Fagernes legesenter har i løpet av 2015 fått bedre fysiske arbeidsforhold gjennom ombygging og oppussing av lokalene etter at legevakt og spesialisthelsetjenester flyttet ut tidlig i 2015. Legesenteret har også fått nytt laboratorium og inngang i nye Valdres lokalmedisinske senter som binder nytt og gammelt bygg sammen.

Det er et godt samarbeid mellom kommunene og fastlegene. Sommeren 2015 ble det inngått ny, 10-årig avtale om økonomisk samarbeid. Fastlegene prioriterer kommunale utviklingsoppgaver og tverrfaglig samarbeid høyt, og de nevnte grepene legger godt til rette for at fastlegene vil fortsette med dette.

Avhengig av utviklingen i flyktningesituasjonen vil dette kunne få innvirkning på ressursbruk på legekontoret.

5.5 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er kvalitet og ressursbruk sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA. Kommunen sammenlignes først og fremst med kostragruppe 11, som er en gruppe kommuner som ligner på Nord-Aurdal kommune, med gjennomsnittet av alle kommuner i Oppland og med gjennomsnittet av alle kommuner i landet utenom Oslo. I tillegg sammenligner vi oss med kommunene Nord-Fron, Sel og Tynset.²¹

Administrasjon og styring	Nord-Aurdal 2012	Nord-Aurdal 2013	Nord-Aurdal 2014	Nord-Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet u. Oslo 2014
Politisk styring og kontroll									
Brutto driftsutgifter til funksjon 100 Politisk styring, i kr. pr. innb., konsern	557	580	586	609	499	551	449	473	370
Netto driftsutgifter styring og kontroll, i % av totale netto driftsutg., konsern	1,5	1,5	1,2	1,1	1,2	1,1	1,0	1,1	0,9
Brutto driftsutgifter til funksjon 110 Kontroll og revisjon, i kr. pr. innb., konsern	234	195	95	136	195	87	129	138	112
Administrasjon									
Brutto driftsutgifter administrasjon, i % av tot.brt. driftsutg., konsern	5,5	5,3	5,1	6,3	4,6	5,0	5,5	5,7	5,8
Brutto driftsutgifter til funksjon 120 Administrasjon, i kr. pr. innb., konsern	3 769	3 575	3 887	4 827	3 068	4 279	3 741	3 809	3 579
Netto driftsutgifter administrasjon, i % av totale netto driftsutg., konsern	8,0	7,8	7,1	7,9	6,3	7,4	7,0	7,3	7,3
Lønn administrasjon, i % av totale lønnsutgifter, konsern	5,9	5,7	5,7	7,7	5,4	5,4	5,8	5,9	6,2

²¹ Det er benyttet tall for konsern der resultat for kommunale selskap og samarbeid er inkludert.

Administrasjon og styring	Nord-Aurdal 2012	Nord-Aurdal 2013	Nord-Aurdal 2014	Nord-Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet u. Oslo 2014
Brutto driftsutg, interkommunale samarbeid (§ 27-samarbeid), i % av totale brutto driftsutgifter, konsern	8,5	9,1	9,9	0,0	7,2	8,5	1,4	1,1	0,6
Lønn interkommunale samarbeid (§ 27-samarbeid), i % av totale lønnsutgifter, konsern	11,1	11,1	13,2	0,0	7,4	9,1	1,7	1,3	0,8

Brutto driftsutgifter til politisk styring per innbygger gikk opp i Nord-Aurdal i 2014, mens den har gått ned ellers i landet. Kommunen brukte i 2013 snaut 100 kr mer enn kommunegruppa per innbygger på politisk styring, mens differansen i 2014 økte til 137 kr. Differansen utgjør nå borti 1 mill. kroner.

Kostnadene til kontroll og revisjon er mer enn halvert fra 2013 til 2014. Dette kommer av at Nord-Aurdal kommune har fått gjennomslag for fakturering fra Kommunerevisjonen etter faktisk tidsforbruk, slik som i Hallingdal, og ikke etter innbyggertall. Dette er en varig effekt, mens Kommunerevisjonen i 2014 også tilbakebetalte for mye innbetalt godtgjørelse for årene 2011 – 2013.

Brutto driftsutgifter til administrasjon gjorde et hopp fra 2013 til 2014. Lederutviklingsprogrammet Veksthuset ble fullført i 2014 og utgjør en engangskostnad. Kommunen er vertskommune for omfattende interkommunale samarbeid. Derfor er en sammenlikning med andre kommuner av kostnadene til lønn til administrasjon i forhold til totale lønnsutgifter mer representativ enn en sammenlikning av utgiftene til administrasjon per innbygger i kommunen. Lønn til administrasjon utgjør 5,7 pst av lønnskostnadene, mens den utgjør 5,9 pst i kommunegruppa og i Oppland.

Virksomhet Rådmannen Fagernes legesenter	Nord-Aurdal 2012	Nord-Aurdal 2013	Nord-Aurdal 2014	Nord-Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet u. Oslo 2014
Prioritering									
Netto driftsutg. til diagnose, behandling og rehabilitering pr. innbygger	1 622	1 771	1 911	2 847	1 633	2 826	1 847	1 915	1 621
Dekningsgrad									
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelse-tjenesten	10,6	10,6	15,6	12,8	10,2	10,8	11,2	11,8	10,4
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241	9,1	9,0	13,9	9,6	8,0	9,4	9,2	9,5	8,4
Andel timer av kommunalt ansatte leger og turnuskandidater	17,2	17,2	11,1	17,1	16,7	..	25,4	20,0	20,1
Produktivitet/enhetskostnader									
Gjennomsnittlig listelengde korrigeret for kommunale timer	961	749	770	1 241	1 215	1 267	1 142	1 115	1 227

I netto driftsutgifter til diagnose, behandling og rehabilitering ligger også kostnader til fysio- og ergoterapitjenester. Kommunen har forholdsvis mange fysioterapeuter, se under Familiens hus. Kostnadsnivået er på gjennomsnittet for Oppland og litt over kommunegruppe 11.

Kommunen har også forholdsvis mange hjemler for fastlege, ni, noe som også innebærer kortere listelengde. En forholdsmessig liten andel av dette brukes til kommunalt arbeid som sykehjemslege, kommuneoverlege og helsestasjonslege. Kommunen har ikke egen skolelege, noe som er vanlig, men skolehelsetjenesten samarbeider med den enkeltes fastlege når det er aktuelt.

5.6 Stillingsramme

Rådmann	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Endring i 2016	Merknad
Rådmannskontor	9,60	9,60	9,60		
Regnskapsavdeling	5,00	5,00	5,00		
Skatt	6,20	6,20	6,20		
Fagernes Legesenter	9,50	9,15	8,85	-0,30	Red. virksomhetsleder
Sum	30,30	29,95	29,65	-0,30	

Stabsavdeling	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Endring i 2016	Merknad
Stabsavd.	9,85	11,00	11,00		
Politisk ledelse	2,60	2,60	2,60		
Komm.fellesfunksj.	1,90	1,90	1,90		
Sum	14,35	15,50	15,50		

5.7 Økonomiske hovedtall

RÅDMANN	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lønnskostnader, brutto	18 530	18 693	19 976	19 781	19 781	19 781
Andre driftsutgifter	7 192	6 729	6 912	6 912	6 912	6 912
Utstyr, vedlikehold m.m.	1 934	1 921	1 746	1 746	1 746	1 746
Kjøp av tjenester	5 254	9 218	10 690	10 690	10 690	10 690
Overføringsutgifter	1 306	34	234	234	234	234
Finansutgifter	270	0	0	0	0	0
Sum utgifter	34 486	36 595	39 558	39 363	39 363	39 363
Salgs- og leieinntekter	-2 122	-2 412	-3 070	-3 070	-3 070	-3 070
Refusjonsinntekter	-6 745	-7 922	-9 404	-9 354	-9 354	-9 354
Tilskudd, overføringer og skatt	-764	-114	-44	-44	-44	-44
Finansinntekter	-513	-150	-150	-150	-150	-150
Sum inntekter	-10 145	-10 598	-12 668	-12 618	-12 618	-12 618
Totalt	24 341	25 997	26 890	26 745	26 745	26 745

STABSAVDELING	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lønnskostnader, brutto	11 995	12 995	12 939	13 239	12 939	13 239
Andre driftsutgifter	3 127	2 420	2 520	2 530	2 540	2 550
Utstyr, vedlikehold m.m.	97	432	432	2 032	432	432
Kjøp av tjenester	627	638	638	638	638	638
Overføringsutgifter	408	111	111	111	111	111
Sum utgifter	16 255	16 596	16 640	18 550	16 660	16 970
Salgs- og leieinntekter	-404	-350	-350	-350	-350	-350
Refusjonsinntekter	-982	-4	0	0	0	0
Tilskudd, overføringer og skatt	0	-200	-200	-200	-200	-200
Sum inntekter	-1 386	-554	-550	-550	-550	-550
Totalt	14 869	16 042	16 090	18 000	16 110	16 420

5.8 Tiltak

Tiltak politisk og administrativ ledelse	2016	2017	2018	2019	Total
Politisk godtgjøring – pr oppmøte istedenfor fast	-600	-600	-600	-600	-2 400
Oppfølging av samordnet area- og transportplan (årlig kostnad fra 100 000 til 150 000)	50	50	50	50	200
Skoleskyss – økte kostnader	120	120	120	120	480
Spesialundervisning - privatskolene	1 235	1 235	1 235	1 235	4 940
Rådmannskontor – 4 mnd vakanse rådgiver	-195	0	0	0	-195
Skatteoppkreverkontor – 0,6 av vakant mv.	-473	-473	-473	-473	-1 892
Stabsavdeling – digitalisering av eiendomsarkiv	0	1 600	0	0	1 600
Stabsavdeling – økt kostnad seniorkurs	100	110	120	130	460
Stabsavdeling – vakanser	- 228	-228	-228	-228	-912
Tiltak Fagernes legesenter					
Justering driftsposter	-50	-50	-50	-50	-200
Reduksjon av 0,3 st virksomhetslederstilling,.	-228	-228	-228	-228	-912

6 BARNEHAGE

Barnehagetilbudet i Nord-Aurdal består av fem kommunale og en privat barnehage. De kommunale barnehagene er samlet i en virksomhet og det er disse som blir omtalt her.

6.1 Mål og utvikling

Hovedmål:

- ★ Tidlig innsats – dette er både innsats tidlig i et barns liv, og å gripe inn tidlig når problemer oppstår eller avdekkes
- ★ Stort fokus på pedagogisk dokumentasjon og refleksjon over egen praksis
- ★ Identitetsutvikling og helhetlig tenkning mellom barnehage og skole
- ★ Satsingsområder er barns medvirkning, språk og foreldresamarbeid
- ★ Styrke lederkompetanse hos styrere og pedagogiske ledere
- ★ Heve kompetansen hos fagarbeidere
- ★ Sikre likeverdig og høy kvalitet i alle barnehagene ved å ha fokus på voksenrollen

Det er tilsatt «praktisk pedagogisk veileder» i barnehagene med oppstart høsten 2015. Veiledningen er retta mot både barn og medarbeidere. Det oppleves som en styrke for hele virksomheten og er særs godt i det forebyggende arbeidet.

6.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Virksomhet Barnehage	Nord-Aurdal 2012	Nord-Aurdal 2013	Nord-Aurdal 2014	Nord-Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet u. Oslo 2014
Kvalitet									
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning	100	96,6	100,0	89,3	93,3	90,6	91,6	92,8	90,9
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til alle barn med plass	5,4	10,3	12,6	7,6	8,3	8,7	9,8	10,5	12,4
Prioritering									
Netto driftsutgifter barnehage-sektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	10,7	10,2	10,1	9,5	9,4	14,7	12,9	11,8	14,9
Netto driftsutgifter til barnehage pr innbygger	5 179	4 937	5 225	6 560	5 387	8 559	7 190	6 414	7 749
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	102 548	101 545	110 777	136 278	123 596	144 696	126 661	127 507	128 633
Dekningsgrad									
Andel barn 1-5 år med Barnehageplass	85,4	86,9	88,5	89,5	92,3	96,7	91,0	91,1	90,9
Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år	65,8	72,2	74,4	75,4	77,9	94,4	80,6	80,5	80,9
Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5-år	97,0	95,4	97,3	99,4	99,4	97,7	97,3	97,6	97,1
Produktivitet/enhetskostnader									
Korrigerte brutto driftsutgifter per barn i kommunal barnehage	146 607	144 434	158 230	175 869	159 177	175 046	170 912	171 846	174 907

Kvalitet

Alle hjemler for styrere og pedagogiske ledere er besatt. Stillingene er besatt av barnehage-lærere, til dels med tilleggsutdanning innen ledelse. I vår kommune har vi hatt stabilt høy dekningsgrad på dette feltet, noe som ventes å fortsette. Høsten 2015 starter tre av styrerne i kommunens barnehager på nasjonal styrerutdanning

Andel minoritetsspråklige barn har steget noe. Presset på sentrumsbarnehagene Fagernes og Leira, øker mest med tanke på denne gruppen. Pr. i dag har alle kommunale barnehager fremmedspråklige barn.

Enda er det noen som må takke nei til plass fordi de ikke kjører bil, og selv med prioriteten som disse har, er det ikke plass til alle i Fagernes og Leira.

Prioritering

Netto driftsutgifter til barnehagesektor i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter, er de samme som fjoråret, og lavere enn kommunegruppa, Oppland og gjennomsnittet i landet. Netto driftsutgifter pr. innbygger i aldersgruppa er markant lavere enn enkeltkommunene vi sammenligner oss med og markant lavere enn snittet i kommunegruppa, Oppland og landet. Lave driftsutgifter skyldes rasjonell barnehagestruktur og meget nøktern drift. Området fikk et merkbart løft i utgifter per barn fra 2013 til 2014, med bortimot 1400 kr/barn.

Lave driftsutgifter medfører mindre mulighet for tidlig innsats. Omstilling av midler til tilsetting av praktisk pedagogisk veileder er en måte å prioritere tidlig innsats og forebygging på innenfor denne mindre rammen. Videre gir nøktern drift og driftsbudsjett liten anledning til turer med buss for aktiviteter utenom barnehagen, mindre mulighet til kjøp av arbeidsmateriell og annet utstyr, og det blir lite fornying og vedlikehold av utstyr og uteområde.

I kommuneplanens samfunnsdel er barn og unge satt øverst på prioriteringslisten. Det avspeiles i den økte ressursbruken fra 2013 til 2014.

Dekningsgrad

Andel av den totale barnegruppa som har barnehageplass har gått opp. På den måten blir det mer forutsigbart med tanke på hvor mange barn som vil søke utover året. Når så stor prosent har plass, blir det større kontinuitet og stabilitet i barnegruppa.

Andelen små barn er fortsatt liten i Nord-Aurdal i forhold til sammenlignbare kommuner. Dersom en får økning i det totale barnetallet, vil det altså være de minste barna som representerer økningen.

Ved telling av barn født i 2009 var det bare to som ikke gikk i barnehage. Disse barna skal begynne på skolen i 2015. Altså viser dette nesten full dekning siste året før skolestart.

6.3 Stillingsramme

Barnehage	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Endring i 2016	Merknad
Barnehageadministrasjon	2,50	3,50	3,50	-1,00	Red. styrkingsressurs
Fagernes barnehage	14,50	14,50	14,50		
Leira barnehage	7,80	7,80	7,80		
Skrautvål barnehage	12,20	11,20	11,20		
Ulnes barnehage	8,15	9,65	8,65		
Vestringsbygda barnehage	17,95	18,40	18,40		
Sum	63,55	65,05	64,05	-1,00	

6.4 Økonomiske hovedtall

BARNEHAGE	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lønnskostnader, brutto	34 126	33 681	32 912	32 912	32 912	32 912
Andre driftsutgifter	1 230	1 223	1 095	1 095	1 095	1 095
Utstyr, vedlikehold m.m.	230	43	43	43	43	43
Kjøp av tjenester	2 824	3 026	3 026	3 026	3 026	3 026
overføringsutgifter	317	80	80	80	80	80
Sum utgifter	38 726	38 053	37 156	37 156	37 156	37 156
Salgs- og leieinntekter	-6 733	-6 715	-6 813	-6 813	-6 813	-6 813
Refusjonsinntekter	-3 123	-151	-132	-132	-132	-132
Tilskudd, overføringer og skatt	-5	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-9 862	-6 866	-6 945	-6 945	-6 945	-6 945
Totalt	28 864	31 187	30 211	30 211	30 211	30 211

6.5 Tiltak

Tiltak barnehage	2016	2017	2018	2019	Total
Redusert bemanning styrkingsressurs	-595	-595	-595	-595	-2 380

7 GRUNNSKOLE OG INTRODUKSJON

7.1 Mål og utvikling

Kommunedelplan for barnehage og skole har følgende mål:

- ★ *Vi ønsker kompetente og glade barn som er godt rustet for det videre livet.*
- ★ *Dette skal vi greie gjennom fokus på de tre K-er: Kvalitet, kunnskap og kulturbygging.*

Nord-Aurdal barneskole og Nord-Aurdal ungdomsskole har etter handlingsdelen til kommunedelplanen særskilt fokus på lesing/leseopplæring og klasseledelse/læringsmiljø. «Systematisk observasjon av lesing» (SOL) hadde oppstart for alle elevene, både i barne- og ungdomsskolen høsten 2015. Personalet har i løpet av de 2 siste år hatt opplæring i bruk av dette verktøyet. Det er også utarbeidet en veileder med tanke på gjennomføring og oppfølging av nasjonale prøver og elevundersøkelsen, som tas i bruk fra skoleåret 2015-2016.

I arbeidet med læringsmiljøet er systematisk, helhetlig og langsiktig tenking lagt til grunn for arbeidet og dette ansees som avgjørende for å skape godt læringsmiljø.

Begge skolene får stadig flere elever med psykososiale vansker. Kommunen har sett nødvendigheten av å få tilført kompetanse og ressurser på dette området og 1. august 2015 startet «barne- og ungdomskontakten» arbeidet på begge skolene. Videreføring av denne stillingen er en viktig del av arbeidet for et bedre læringsmiljø.

Høsten 2015 startet vi også arbeidet med «vurdering for læring» gjennom pulje 6 i Utdanningsdirektoratet. Dette skal knyttes til allerede innarbeidede rutiner i vurderingen og tidligere satsingsområder som lesing.

Kommunedelplanen legger også vekt på gode overgangsordninger mellom barnehage, barneskole og ungdomsskole og videre til videregående skole. Videre utfordrer planen skolene til å utnytte og skape et felles miljø der det er mulig å få til synergieffekter innen driften av skolene. Skolene i Nord-Aurdal driver med stramme økonomiske rammer, men har mange dyktige ansatte som forvalter ressursene på en god måte.

Våren 2015 ble det utarbeidet en veileder for FAU og SU/SMU for de kommunale grunnskolene i kommunen. Dette vil kvalitetssikre det viktige samarbeidet i disse organene.

Nord-Aurdal barneskole

- ★ *Hovedmål er et godt læringsmiljø for både elever, ansatte og foreldre. Skolen bruker den skoleomfattende modellen Positiv Atferd, støttende Læringsmiljø og positiv samhandling som verktøy i dette arbeidet. Her står begrepene ansvar, omsorg og respekt sentralt når vi drøfter krav og forventninger på skolens ulike arenaer.*
- ★ *Oppbygging av en felles skolekultur er nærmere målet, men en er bevisst at dette er et «evigvarende» arbeid. Nye konstellasjoner vokser frem gjennom arbeid på trinn. Til nå har vi arbeidet mye i plenum og på trinn. Framover skal vi dele personalet i grupper på tvers av trinn. Slik vil vi kunne få til enda bedre kollektiv læring og etablere felles forståelse og kultur.*

Nord-Aurdal ungdomsskole

- ★ Hovedmål er å ha et godt læringsmiljø for både elever, ansatte og foreldre. Skolen har utarbeidet standarder for god klasseledelse. Standardene legger føringer for blant annet felles regler og rutiner og relasjonsarbeid. Foreldre og elever arbeider aktivt med skolemiljø gjennom sine råd, elevrådet og foreldrerådet.
- ★ Utviklingsområdet er vurdering for læring. Målet er å komme fram til hvordan gi en vurdering som har best mulig virkning på elevenes læring. Utviklingsarbeidet er i tråd med den satsingen som gjenspeiles i kommunedelplanen.
- ★ Planlegging av nybygg av Nord-Aurdal ungdomsskole blir viktig i 2016 og 2017.

Introduksjonsenteret

- ★ Bidra til en positiv omorganisering av tjenesten
- ★ Øke den digitale kompetanse hos deltakere i introduksjonsprogrammet
- ★ Økt samhandling gjennom felles retningslinjer og praksis for kommunene i Valdres
- ★ Det er minst en fordobling i antall flyktninger som skal bosettes i kommunene Øystre Slidre og Nord-Aurdal.

7.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Grunnskole	Nord-Aurdal 2012	Nord-Aurdal 2013	Nord-Aurdal 2014	Nord-Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet 2014
Kvalitet									
Skriftlig eksamen 10.trinn Engelsk	4,0	3,5	3,8	3,7	3,6	3,5		3,7	3,7
Skriftlig eksamen 10.trinn Matematikk	3,5	2,8	2,5	3,3	3,3	3,0		2,9	3,0
Skriftlig eksamen 10.trinn Norsk, hovedmål	3,2	3,6	3,2	3,5	3,4	3,7		3,4	3,4
Skriftlig eksamen 10.trinn Norsk, sidemål	3,1	3,1	3,3	3,3	3,3	3,0		3,0	3,1
Prioritering									
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202,215,222,223) i prosent av samlede netto driftsutgifter	21,6	20,4	20,8	21,2	23,8	25,0	24,4	23,7	24,0
Netto driftsutgifter til grunnskoleopplæring (202, 215, 222, 223), per innbygger 6 – 15 år	91 443	85 832	95 022	123 540	121 278	114 513	109 159	112 903	100 946
Netto driftsutgifter til skoleskyss (223) pr. innbygger 6-15 år	5 456	5 638	6 327	6 960	3 477	4 025	2 978	3 487	2 016
Dekningsgrad									
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, prosent	8,1	9,0	8,4	8,6	7,3	5,4	8,4	7,6	8,1
Andel timer til spesialundervisning av antall lærertimer totalt i prosent	19,5	18,9	20,2	15,7	14,1	21,0	18,4	16,2	17,4
Produktivitet/enhetskostnader									
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole (202, 215, 222, 223) per elev	93 963	90 539	100 040	125 047	122 201	120 167	117 241	120 552	111 825
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1. – 4. årstrinn	12,7	13,3	12,9	9,8	11,3	11,2	11,9	12,0	13,3
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 5. – 7. årstrinn	14,7	12,7	13,9	10,8	11,7	11,7	11,7	12,0	13,0
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 8. – 10. årstrinn	16,2	16,6	15,9	12,7	12,6	12,3	13,4	13,5	14,3

Eksamen

Resultater for skriftlig eksamen engelsk og norsk sidemål viser bedre resultat enn fjoråret og bedre enn Oppland og landet. På skriftlig eksamen matematikk og norsk hovedmål ligger Nord-Aurdal under både landet og fylket. Ved gjennomføring av eksamen, deltar alle elever uavhengig av type opplæringsplan. Fra våren 2015 deltar NAUS i nettverk for matematikk initiert av Fylkesmannen i Oppland. Dette er et frivillig kompetansehevingsnettverk.

Prioritering

Nord-Aurdal kommune har lave netto driftsutgifter til grunnskole (i prosent) sett opp mot sammenligningsgrupper. Sammenligningstallene over viser at kostnader til skoleskys er høye, dvs. over dobbelt så høye som kommunegruppa. Dette betyr differansen mellom kommunen og landet for øvrig er større enn tallene viser når det gjelder bruk av ressurser til opplæring. IKT- kostnader på NAUS er på ca. kr 6800 pr. elev siste år, på NABS ca. kr 4000. Dette omfatter maskiner, lønn og programvare. Kommunens satsing på tidlig innsats har ført til at gjennomsnittlig gruppestørrelse på 1.-4. trinn har gått ned. Gruppestørrelsen på 5.-10. trinn er større en fylkes- og landsgjennomsnittet. Dette kan være med å påvirke resultater fordi større grupper gir mindre mulighet til differensiering og tilpassa opplæring enn ved mindre grupper. Kommuneplanens samfunnsdel har barn og unge som høyest prioriterte satsingsområde. Det avspeiles i den merkbart økte ressursbruken fra 2013 til 2014, med bortimot 10 000kr/barn.

Dekningsgrad

Tallene viser at 8,4 % av elevene får spesialundervisning som utgjør 20,2 % av totaltimetallet. Store grupper pr. lærer med liten eller ingen tilgang til fleksibel bruk av lærere gjør det vanskeligere å drive tilpassa opplæring. Dette kan utløse tildeling av spesialpedagogiske ressurser. Det er ett årstrinn som har høy andel til spesialundervisning.

Nord-Aurdal har nedgang fra fjoråret og har over tid jobbet med å redusere andel til spesialundervisning ved å ha fokus på tilrettelagt opplæring innenfor ordinær undervisning. Systemisk/helhetlig tenkning gjøres i samarbeid med PPT og vil fortsette i tiden framover. Tilsetting av barne- og ungdomskontakten vurderes som god forsterking både med tanke på forebygging og mulighet for fleksibel bruk ut fra både akutte og langsiktige behov.

Introduksjon

Introduksjon	Nord-Aurdal 2012	Nord-Aurdal 2013	Nord-Aurdal 2014	Nord-Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet u. Oslo 2014
Prioritering									
Samlet utbetaling til introduksjonsstønad mill.kr	2906 296	3061 426	2895 264	2955 132	5081 475	3327 447	2906 296	3061 426	2895264
Gjennomsnittlig deltakelselemdge (ant. mnd)	8	8	8	9	9	10			
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadmåned. Enhet :Kroner	12 974	13 196	13 404	12 161	14 115	13 310			
Dekningsgrad									
Mottakere av introduksjonsstønad i prosent av antall innbyggere	0,44	0,45	0,42	0,47	0,67	0,45			
Produktivitet/enhetskostnader									
Brutto driftsutgifter til introduksjonsordningen pr. innbygger	452	477	453	---	906	851			

Nord-Aurdal kommune har lavere gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned enn Sel, men ligger over både Nord-Fron og Tynset.

Bosatte flyktninger bruker gjennomsnittlig like lang tid i introduksjonsprogrammet i Nord-Aurdal kommune som sammenligningskommunene.

7.3 Tiltak

Tiltak Nord-Aurdal barneskole	2016	2017	2018	2019	Total
Korrigert kostnad på eksisterende datamaskiner	316	316	316	316	1264
Nyinnkjøp datamaskiner til spesialundervisning	270	270	270	270	1080
Reduksjon inntekter SFO	125	125	125	125	500
Økning bemanning 0,5 år pga økt antall flyktninger	150	300	300	300	1 050
Reduksjon grunnbemanning 60 % stilling	-360	-360	-360	-360	-1440

Tiltak Nord-Aurdal ungdomsskole	2016	2017	2018	2019	Total
Korrigert kostnad på eksisterende datamaskiner	670	670	670	670	2680
Nyinnkjøp datamaskiner til spesialundervisning	135	135	135	135	540

Tiltak Introduksjon	2016	2017	2018	2019	Total
Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnsfag	- 750	-750	-750	-750	-3 000
Introduksjonsstønad	1 800	1 800	1 800	1 800	7200
Økt bemanning språkopplæring og introduksjon 5,5 år	2 613	3 189	3 189	3 189	12 180
Refusjon andre kommuner	-912	-912	-912	-912	-3 648
Introduksjonsstønad	1 658	2 745	1 284	900	6 587

Introduksjonstjenesten er budsjettert ut fra at det bosettes 15 ekstra flyktninger i 2015 (totalt 25) og 10 ekstra flyktninger i 2016 (totalt 20). Vedtak om bosetting ut over dette vil ha effekt på integrerings-tilskuddet fra staten til kommunen, det statlige tilskuddet til opplæring i norsk og samfunnsfag, introduksjonsstønad til flyktningene og på behovet for bemanning.

Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnsfag på 750 000 kr er tilskudd direkte fra staten som gis til opplæring i norsk og samfunnsfag utfra introduksjonsloven. Introduksjonsstønad på 1,8 mill. er et tilskudd til allerede ankomne flyktninger til livsopphold. Det er budsjettert med en økning i introduksjonsstønaden på 1 658 000 kr i 2016 og 2 745 000 i 2017 som følge av bosetting av 5 ekstra flyktninger i 2016 og 10 flyktninger ekstra i 2016 (og basert på at disse bosettes sent i året 2016).

7.4 Stillingsramme

Barneskole	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Endring i 2016	Merknad
NABS	49,79	51,29	51,44	0,15	Kutt bemanning, økn. Naturfag, økning pga flyktninger
Sum	49,79	51,29	51,44	0,15	

Ungdomsskole	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Endring i 2016	Merknad
NAUS	27,81	28,41	28,41		
Svømmehall	0,33	0,33	0,33		
Introduksjonssenteret	5,50	4,90	10,00	5,50	Økt bemanning-flere flyktninger
Sum	33,64	33,64	39,14	5,50	

7.5 Økonomiske hovedtall

NORD-AURDAL BARNESKOLE	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lønnskostnader, brutto	29 021	28 820	30 967	31 117	31 117	31 117
Andre driftsutgifter	1 302	1 480	1 431	1 431	1 431	1 431
Utstyr, vedlikehold m.m.	911	190	190	190	190	190
Kjøp av tjenester	1 831	1 729	2 315	2 315	2 315	2 315
Overføringsutgifter	377	0	0	0	0	0
Finansutgifter	3	0	0	0	0	0
Sum utgifter	33 445	32 219	34 903	35 053	35 053	35 053
Salga- og leieinntekter	-1 126	-1 477	-1 477	-1 477	-1 477	-1 477
Refusjonsinntekter	-1 740	-16	125	125	125	125
Tilskudd, overføringer og skatt	-47	0	0	0	0	0
Finansinntekter	-55	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-2 969	-1 493	-1 352	-1 352	-1 352	-1 352
Totalt	30 476	30 726	33 551	33 701	33 701	33 701

NORD-AURDAL UNDOMSSKOLE	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lønnskostnader, brutto	23 442	23 940	29 519	31 181	29 720	29 336
Andre driftsutgifter	1 220	1 287	1 117	1 117	1 117	1 117
Utstyr, vedlikehold m.m.	362	333	333	333	333	333
Kjøp av tjenester	1 926	1 270	2 075	2 075	2 075	2 075
Overføringsutgifter	259	50	50	50	50	50
Finansutgifter	178	0	0	0	0	0
Sum utgifter	27 387	26 880	33 094	34 756	33 295	32 911
Salgs- og leieinntekter	-438	-404	-390	-390	-390	-390
Refusjonsinntekter	-2 035	-411	-1 312	-1 312	-1 312	-1 312
Tilskudd, overføringer og skatt	-1 715	-740	-1 490	-1 490	-1 490	-1 490
Finansinntekter	-191	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-4 380	-1 555	-3 192	-3 192	-3 192	-3 192
Totalt	23 007	25 325	29 902	31 564	30 103	29 719

8 HELSE, OMSORG OG VELFERD – FELLESKAPITTEL

8.1 Mål og utvikling

Hovedprioriteringene for området er basert på kommunedelplanen for helse- og omsorgstjenester 2016-2028 som har følgende satsingsområder:

1. Brukermedvirkning
2. Ledelse og kompetanseutvikling
3. Framtidas omsorgstilbud
4. Barn og unge
5. Psykisk helsearbeid

Til hvert av satsingsområdene er det tilhørende mål og tiltak. Dette kan leses i planens handlingsdel, kapittel fem.

Status og sentrale utviklingstrekk

Stortingsmelding nr. 25 (2005-2006) Omsorgsmeldingen, og flere relevante dokumenter, peker på sentrale utviklingstrekk fremover. Den demografiske utviklingen er et av de viktigste områdene kommunen må planlegge i forhold til. Tallet på personer i den eldste delen av befolkningen (80+) vil holde seg stabil fram mot 2020, mens de over 67 år vil øke betraktelig. Denne økningen er nå merkbar i Nord-Aurdal da behovet for særlig hjemmetjenester har økt. I løpet av årene fra 2020- 2030 vil antallet eldre øke betraktelig og vil medføre utfordringer for kommunen.

Kommunedelplanen beskriver utviklingsbildet og hvilke strategier som legges til grunn for utvikling av tjenestetilbudene slik at utfordringene fram mot 2025 kan håndteres best mulig. Hovedgrepet, som er gjennomført i 2015 ved innflyttingen i Valdres lokalmedisinske senter, er en omlegging til færre institusjonsplasser og flere omsorgsboliger med hjemmetjenester. I tillegg må det satses på utvikling av mestringstjenester, eksempelvis hverdagsrehabilitering og frisklivstilbud, samt kompetansebygging og velferdsteknologiske løsninger.

Omsorgen for demente planlegges bygd ut i Aurdal. Det er grunn til å tro at en vesentlig andel av de økende eldre har, eller vil utvikle, demenssykdom og ha behov for en omsorgsplass. Fra senhøstes 2015 kjøper kommunen sju institusjonsplasser i Sør-Aurdal kommune inntil det er bygd flere omsorgsboliger i Aurdal omsorgssenter. Nylig kartlegging i hjemmetjenesten viser 20 hjemmeboende med demenssykdom. En vesentlig andel av disse bor alene og vil innen kort og lengre tid ha behov for et tilrettelagt botilbud.

Kompetanseløftet 2015 er en delplan til omsorgsmeldingen. Planens tre hovedmål er å sikre god rekruttering, høy kompetanse og stabil bemanning. På grunn av befolkningsutviklingen og en forventning om at flere tjenester skal ytes ute i kommunen, vil det bli behov for flere årsverk, nye tjenester og en generell kompetanseheving. Utfordringen er å rekruttere og beholde kompetanse. I Nord-Aurdal er det et behov for å øke andelen høyskoleutdannende, og tilføringen av sju nye sykepleierstillinger i 2015 bidrar godt til dette. Utfordringen med å rekruttere disse har vist seg å være svært vanskelig. Statsbudsjettet viser at satsingen vil fortsette i et nytt Kompetanseløft 2016 – 2020.

Stortingsmelding nr. 34 (2012-2013) – Folkehelsemeldingen. Det skal utvikles en helse- og omsorgstjeneste som er tilpasset målene i Samhandlingsreformen og helseutfordringer med livsstilssykdommer og flere pasienter med kroniske lidelser. Helsestasjonen og skolehelsetjenesten skal videreutvikles og styrkes, og det skal fortsatt satses på frisklivstilbud og lærings- og mestringstilbud. Kommunen har i 2014 videreutviklet folkehelseprofilen som legges til grunn i alt planarbeid.

Stortingsmelding nr.10 (2012-2013) – God kvalitet – trygge tjenester. Kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgstjenester. Målet med meldingen er å sørge for et mer brukerorientert helse- og omsorgstilbud, økt satsing på systematisk kvalitetsforbedring og bedre pasientsikkerhet/færre uønskede hendelser. For å nå de overordnede målene skal det gjennomføres tiltak på følgende områder: Mer aktiv pasient- og brukerroлле, kvalitetsforbedringer i tjenestene og tilhørende strukturer, større åpenhet om kvalitet og pasientsikkerhet og bedre kvalitet gjennom kunnskap og innovasjon. Dette er videreført i kommunedelplanen.

Velferdsteknologi - Kommunen har som mål å yte bistand og gi tjenester slik at evnen til å mestre eget liv opprettholdes så lenge som mulig. Det er ønskelig å øke kommunens innsats på dette området framover. Bruk av videokonferanse er økende og dette effektiviserer tjenestene. Arbeidet er forankret i kommunedelplanen.

Meldingsutveksling - Nord-Aurdal kommune startet meldingsutveksling mellom virksomheter i kommunen våren 2013. Kommunen har prioritert dette for å øke pasientsikkerheten. SI og tjenesteapparatet har nå brukt meldingsutveksling i to år, og dette fungerer svært bra.

Rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistanse (BPA)

I rettighetsfestingen er avlastning og støttekontakt inkludert. Loven trådte i kraft 2015. Dette er en av de viktigste endringene for helse- og omsorgsområdet i kommunen. Hoveddelen av brukergruppen i Nord-Aurdal kommune er under 67 år, og det har vært en stor økning i omfanget av søknader.

8.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Pleie og omsorg	Nord-Aurdal 2012	Nord-Aurdal 2013	Nord-Aurdal 2014	Nord-Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet u. Oslo 2014
Kvalitet									
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,7	0,7	0,3	0,5	0,1	0,1	0,3	0,3	0,4
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	100,0	100,0	100,0	87,7	100,0	100,0	95,9	96,7	94,8
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc	18,3	18,3	18,3	74,1	49,0	100,0	85,5	76,1	84,0
Prioritering									
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	40,8	40,1	41,4	31,0	36,7	34,8	33,9	35,4	31,5
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten	19 803	19 380	21 436	21 340	21 107	20 275	18 871	19 302	16 386

Pleie og omsorg	Nord-Aurdal 2012	Nord-Aurdal 2013	Nord-Aurdal 2014	Nord-Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet u. Oslo 2014
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 80 år og over	357 799	370 116	396 017	375 498	317 136	377 154	360 789	357 816	372 276
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 67 år og over	122 496	115 575	123 425	109 339	111 222	124 195	115 156	110 707	113 094
Institusjoner (f253+261) - andel av netto driftsutgifter til plo	32,6	30,9	32,9	57,1	43,9	41,0	42,3	43,3	44,7
Tjenester til hjemmeboende (f254) - andel av netto driftsutgifter til plo	65,7	65,4	63,4	37,3	49,0	29,4	52,9	51,9	50,1
Dekningsgrad									
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 0-66 år	16,0	19,0	18,0	16,0	34,0	15,0	25,0	26,0	20,0
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 67-79 år.	74,0	81,0	87,0	72,0	102,0	72,0	78,0	82,0	69,0
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over.	274,0	277,0	314,0	349,0	348,0	391,0	363,0	350,0	333,0
Andel innbyggere 67 år og over som er beboere på institusjon	3,3	3,3	2,9	6,7	4,9	5,7	5,2	4,9	5,1
Andel beboere 80 år og over i institusjoner	9,6	10,4	9,4	19,6	13,9	11,4	13,0	12,5	13,4
Produktivitet/enhetskostnader									
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)	346 948	314 672	312 182	190 555	191 111	212 485	244 988	223 557	239 788
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	754 266	730 422	815 203	958 859	1582 238	1084 426	1002737	1058 923	1039 336
Lønnsutgifter pr kommunalt årsverk ekskl. fravær, pleie og omsorg	593 441	581 592	654 475	680 066	580 774	690 836	686 549	701 832	705 558
Utdypende indikatorer									
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 0-66 år	50,0	38,0	50,0	36,8	20,3	17,1	19,8
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 67-79 år	24,0	23,3	20,9	20,5	15,1	12,7	13,7
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 80 år og over	19,6	16,1	15,5	17,1	14,1	14,4	12,7
Gjennomsnittlig antall tildelte timer pr uke, praktisk bistand	6,6	7,2	7,8	7,9	4,2	14,6	9,4	8,2	9,2
Gjennomsnittlig antall tildelte timer pr uke, hjemmesykepleie	6,8	4,8	4,7	2,4	3,8	4,0	4,8	4,0	4,7
Gjennomsnittlig antall tildelte timer i uken. Brukere utenfor institusjon	10,6	9,3	9,9	8,5	7,2	14,0	10,6	9,4	10,5

I begrepet hjemmetjenester inngår hjemmesykepleie, praktisk bistand, tjenester fra psykisk helsearbeid og tilrettelagte tjenester for voksne(miljøarbeid).

Nord-Aurdal prioriterer pleie og omsorg høyt. Dette vises på enhetskostnader som fortsatt er høye sammenlignet med andre, men korrigerte brutto driftsutgifter pr. mottaker av hjemmetjenester er synkende. Institusjonsplassene er dyrere i 2014 enn tidligere, noe som har sammenheng med mer avansert behandling og sykere pasienter fra sykehus enn tidligere.

Nord-Aurdal kommune har en større andel psykisk utviklingshemmede i forhold til innbyggertall. Dette kan forklares med at det fortsatt bor flere vertskommunebrukere som valgte å bosette seg i Nord-Aurdal da institusjoner for psykisk utviklingshemmede ble lagt ned på 90-tallet. Behovsprofilen

(KOSTRA) viser også at kommunen har en høyere andel uføretrygdede 16 – 66 år enn gruppe 11 og landet. Dette er forhold som vanligvis gir utslag på behov for tjenester.

Nord-Aurdal har lavere lønnsutgifter pr årsverk enn både kommunegruppa og landet. I Valdres er Nord-Aurdal kommunen med færrest høyskoleutdannede og flest fagarbeidere, og det er grunn til å tro at det er dette som gir utslaget her også. Dette forholdet er i endring.

I oversikten kan det se ut som om antall fysioterapitimer i institusjon er kraftig redusert, men dette er uendret.

Hjemmetjenester

De utdypende indikatorene viser at andel mottakere over 66 år med omfattende bistandsbehov er synkende, men at antall tjenestemottakere i aldersgruppa har økt betydelig.

I aldersgruppa 0 – 66 år var det noe færre tjenestemottakere i 2014, men flere fikk mer omfattende tjenester enn året før. Kommunen har færre brukere i denne aldersgruppa enn både gruppe 11 og landet.

Antall gjennomsnittlig tildelte timer for hjemmesykepleie har sunket og ligger nå litt under kommunegruppa og på landssnittet. Dette innebærer at tildelte ressurser nå fordeles på flere. Antall timer med praktisk bistand har økt noe, men er fortsatt under både kommunegruppa og landet.

Andel hjemmetjenestemottakere med omfattende bistandsbehov 0 – 66 år var i 2014 mer enn dobbelt så høyt i Nord-Aurdal som i kostragruppa og Oppland. De andre aldersgruppene ligger også noe høyt, men ikke i samme grad.

9 VALDRES LOKALMEDISINSKE SENTER

9.1 Mål og utvikling

Virksomheten ble i løpet av første halvår 2015 samlokalisert i nye og tidsriktige lokaler. Virksomheten har virksomhetsleder og én avdelingssykepleier med daglig fag-, personal- og økonomiansvar for medarbeidere på legevakt og intermedieavdeling. Dialyse, røntgen og jordmortjenesten har fagledere. Legevakt har legevaktsoverlege med medisinsk faglig ansvar. Intermedieavdelingen har leger fra Fagernes legesenter som sørger for daglige legevisitter. VLMS har en overlege som har et overordnet medisinsk ansvar for virksomheten.

Sykehuset Innlandet – har desentralisert en rekke tjenester til VLMS. Røntgen, dialyse, spesialistpoliklinikk samt følge- og beredskapstjeneste (jordmor). Det er startet et arbeid med å utarbeide utviklingsplan for desentralisering av ytterligere tjenester til VLMS.

Interkommunale tjenester – legevakt og jordmortjenesten har vært interkommunale i mange år. Nytt fra juni 2015 er sengeavdeling med intermedieavdeling og kommunale akutte døgnplasser. Ny akuttmedisinforskrift ble vedtatt våren 2015. Valdres har innfridd mange av kravene, men i det videre arbeidet må det jobbes mer med kompetanse hos medarbeidere og leger. Jordmortjenesten er en del av helsesøstertjenesten og utfører svangerskaps- og barselkonsultasjoner for hele regionen. Nasjonal veileder anbefaler at jordmødrene skal følge opp barselkvinner første to uker etter fødsel. I Valdres følger helsesøstre opp fra uke to. Gravide får nå også tilbud om tidlig konsultasjon i uke 8 – 9 som et resultat av prosjektet «Tidlig inn». Dette for å kartlegge og informere tidlig om forhold knyttet til alkohol og vold.

9.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

Kvalitet og ressursbruk (KOSTRA) for pleie og omsorg er omtalt felles for helse, velferd og omsorg i avsnitt 8.2 på s. 41.

9.3 Stillingsramme

VLMS	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Endring i 2016	Merknad
VLMS admin	1,00	1,00	1,30	0,30	Merkantil ressurs fra Omsorg
VLMS intermedieær	1,00	12,80	12,60	-0,20	Red legeressurs
Jordmortjenesten	3,40	2,95	2,95		
Valdres legevakt	6,15	6,15	6,15		
Spesialistpoliklinikk	0,20	0,10	0,10		
Dialyse	2,00	2,00	2,00		
Røntgen	1,00	1,00	1,00		
Kreftenhet	0,00	0,40	0,40		
Sum	14,75	26,40	26,50	0,10	

9.4 Økonomiske hovedtall

VLMS	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lønnskostnader, brutto	16 296	20 222	26 280	26 280	26 280	26 280
Andre driftsutgifter	1 655	1 800	2 515	2 575	2 575	2 575
Utstyr, vedlikehold m.m.	5 183	7 462	9 825	9 845	9 845	9 845
Kjøp av tjenester	428	1 095	1 364	1 364	1 364	1 364
Overføringsutgifter	255	100	0	0	0	0
Finansutgifter	590	0	0	0	0	0
Sum utgifter	24 407	30 679	39 984	40 064	40 064	40 064
Salgs- og leieinntekter	-794	-996	-889	-889	-889	-889
Refusjonsinntekter	-16 377	-25 296	-29 353	-29 413	-29 413	-29 413
Tilskudd, overføringer og skatt	-1 490	0	-100	0	0	0
Finansinntekter	-1 122	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-19 783	-26 292	-30 342	-30 302	-30 302	-30 302
Totalt	4 623	4 387	9 642	9 762	9 762	9 762

9.5 Tiltak

Tiltak VLMS	2016	2017	2018	2019	Totalt
30 % merkantil ressurs	162	162	162	162	648
Inntekt prosjekt med SI	-100	-100	-100	-100	-400
Korrigert brukerbetaling IMA, helårsvirkning*)	-266	-266	-266	-266	-1 064
Nulling inntekter KAD**)	1 597	1 597	1 597	1 597	6 388
Legekonsultasjoner KAD	394	394	394	394	1 576
Kostnader og inntekter mat IMA	500	500	500	500	2 000
Reduksjon legeressurs IMA	-390	-390	-390	-390	-1 560
Lønn og praksiskompensasjon overlege VLMS	269	269	269	269	1 076
Kutte kursbudsjett IMA og legevakt	-60	0	0	0	-60
IMA – ferievikarbudsjett, helårsvirkning	114	114	114	114	456

*) IMA= intermedieravdeling

***) KAD= kommunale akutte døgnplasser.

Nærmere beskrivelse

Største endringene fra oktober 2015 er overgang fra 100 % overlegestilling til 60 % tilsynslege og 20 % overlege. Fra 2016 legges tilskuddet for KAD inn i kommunens rammeoverføring, og tidligere øremerket inntekt nulles.

10 OMSORG OG REHABILITERING

10.1 Mål og utvikling

Virksomhet Omsorg og rehabilitering inneholder tjenester til hjemmeboende, institusjonstjenester, fysio- og ergoterapitjenester, hjelpemiddelformidling og kjøkken/kantine. Virksomheten har stort fokus på tverrfaglig samarbeid, tilpasset samhandlingsreformen. Mål for virksomheten, jf. kommunedelplan for helse- og omsorgstjenester og virksomhetens egne mål:

- ★ **Hverdagsrehabilitering** – en arbeidsmetode i hjemmetjenesten for å stimulere til at brukerne er selvhjulpne og det forebygger tap av funksjoner hos brukerne.
- ★ **Videreutvikle dag- og aktivitetstilbud** for personer med demens
- ★ **Tilby velferdsteknologiske løsninger** i hjemmet
- ★ **Mat som medisin** – ha fokus på at mat/dietter(ernæring) er en viktig del av det som bidrar til at pasientene blir friskere og at det kan virke forebyggende.
- ★ **Fysio- og ergoterapi-tjenesten** skal utnytte de nye lokalene på VLMS fullt ut.
- ★ **Bygge omsorgsboliger** for demente i Aurdal.

10.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

Kvalitet og ressursbruk (KOSTRA) for pleie og omsorg er omtalt felles for helse, velferd og omsorg i avsnitt 8.2 på s. 41.

10.3 Stillingsramme

Omsorg og rehabilitering	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Endring i 2016	Merknad
Institusjonstjenester	57,69	30,20	29,80	-0,40	Merkantil overf. VLMS, red. VL
Demensomsorg	0,00	26,88	26,88		
Hjemmebaserte tjenester	46,21	48,56	44,56	-4,00	Omorganisering
Fysio/ergoter	0,00	3,00	3,00		Inkl. 0,5 år VLMS
Kjøkken	0,00	6,77	6,77		
Sum	103,90	115,41	111,01	-4,40	

10.4 Økonomiske hovedtall

OMSORG OG REHABILITERING	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lønnskostnader, brutto	80 572	71 068	74 767	73 797	73 797	73 797
Andre driftsutgifter	6 864	5 668	5 379	5 379	5 379	5 379
Utstyr, vedlikehold m.m.	1 321	2 299	3 029	3 029	3 029	3 029
Kjøp av tjenester	2 120	4 111	13 193	13 193	13 193	13 193
Overføringsutgifter	9 091	0	0	0	0	0
Finansutgifter	2 486	0	0	0	0	0
Sum utgifter	102 455	83 146	96 368	95 398	95 398	95 398
Salgs- og leieinntekter	-9 729	-8 645	-11 387	-11 387	-11 387	-11 387
Refusjonsinntekter	-7 328	-739	-3 461	-3 461	-3 461	-3 461

OMSORG OG REHABILITERING	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tilskudd, overføringer og skatt	-836	0	0	0	0	0
Finansinntekter	-2 521	0	-500	-500	-500	-500
Sum inntekter	-20 415	-9 384	-15 348	-15 348	-15 348	-15 348
Totalt	82 040	73 762	81 020	80 050	80 050	80 050

10.5 Tiltak

Tiltak Omsorg og rehabilitering	2016	2017	2018	2019	Total
Inntekt 30 % merkantil stilling, fra VLMS	-162	-162	-162	-162	-648
Økning kurskostnader (fjernet tidligere)	100	100	100	100	400
Innsparing nytt lagersystem	-50	-50	-50	-50	-200
Økt egenbetaling institusjon Fagernes	-720	-720	-720	-720	-2 880
Kjøp institusjonsplasser demente	6 500	6 500	6 500	6 500	26 000
Tilskudd to dagplasser demente	-130	-130	-130	-130	-520
Inntekter egenbetaling på kjøp institusjonsplasser	-1 008	-1 008	-1 008	-1 008	-4 032
Økt datatrafikk mini-iPad	48	48	48	48	192
Nye BPA-brukere	2 183	2 183	2 183	2 183	8 732
8 nye årsv., delfinansiering (fond og sykepengerref.)	-3 600	-3 600	-3 600	-3 600	-14 400
Redusere 1 avd.sykepleierst. i hjemmetjenesten	-430	-650	-650	-650	-2 380
Redusert tjenestenivå, 3 fagstillinger	-750	-1 500	-1 500	-1 500	-5 250
Red. leasingkostnader hj.tj.- overgang til kjøp	-440	-440	-440	-440	-1 760
Redusere budsjett matvarer	-200	-200	-200	-200	-800
Økte inntekter mat	-590	-590	-590	-590	-2 360

Nærmere beskrivelse

Tabellen gir en oversikt over de viktigste tiltakene som foreslås for 2016 og planperioden. De største endringene gjelder kjøp av sju institusjonsplasser i Sør-Aurdal kommune, samt tilføring av åtte nye årsverk i hjemmetjenesten grunnet økt tjenesteomfang. Samtidig arbeides det med å innføre nye arbeidsmetoder, eksempelvis hverdagsrehabilitering som skal gi mer rasjonell drift, samt å redusere tjenestenivå. Redusert tjenestenivå betyr i første omgang å redusere eller fjerne eventuelle dubleringer av tjenester. Prosessen med dette, på tvers av virksomheter, er satt i gang i oktober.

Det er for 2016 også budsjettert med økt egenbetaling for institusjonsplasser på Fagernes, i VLMS, etter erfaringer fra driftsåret 2015 som er første år etter omstilling fra Aurdalsheimen. Kommunestyret vedtok å gå over fra leasingbiler til kjøp av tjenestebiler i hjemmetjenesten 22.10.15. Dette gir en vesentlig innsparing.

Nedleggelse av vaskeriet på Aurdalsheimen har gitt økte driftskostnader, men det er spart ett årsverk medarbeider.

Det er en pågående prosess med lederstruktur i hjemmetjenesten med målsetting om å redusere fra tre til to avdelingssykepleiere.

11 TILRETTELAGTE TJENESTER FOR BARN, UNGE OG VOKSNE

11.1 Mål og utvikling

Tilrettelagte tjenester for barn, unge og voksne skal gi helhetlige og koordinerte tjenester tilpasset den enkelte brukers behov. Gjennom målretta miljøarbeid med veiledning og bistand til personer med nedsatt funksjonsevne, og deres pårørende, skal kommunen bidra til at hver enkelt bruker vedlikeholder og utvikler egne ferdigheter og ressurser. Brukerne skal oppleve medvirkning, selvstendighet, mestring av dagliglivets gjøremål og et aktivt liv. Økt fokus på bruk av velferds-teknologiske løsninger skal gi brukerne et mer treffsikkert tjenestetilbud ut fra sine behov.

Det er et overordnet mål for 2016 å fortsette å styrke tjenesteutviklingen gjennom videre satsning på faglig kvalitet, kompetanseutvikling, planverk, verktøy, kultur og holdninger med samhandling på tvers av avdelinger og virksomheter. Samlet skal arbeidet resultere i en virksomhetsplan. Oppfølging av tilsynet i 2014 er et ledd i dette arbeidet.

Tilrettelagte tjenester skal i tverrfaglig samarbeid med andre virksomheter ha stort fokus på vedtaksprosessen, fra kartlegging av brukers behov og rettigheter til utøvelse, dokumentasjon og evaluering av tjenesten som ytes. Tildelingskontoret har en nøkkelrolle.

Brukermedvirkning skal ha fokus i hele tjenestelinja og det skal utarbeides en formell struktur for brukermedvirkning, på system og individnivå. Samarbeid med verger, pårørende og interesseorganisasjonen NFU står sentralt i dette arbeidet.

Virksomheten skal jobbe aktivt for å øke andelen høgskoleutdannet personell og særlig rekruttering av vernepleierkompetanse. Andel av helsefaglig kompetanse skal også styrkes.

Dag- og aktivitetstilbudet på Leirali skal videreutvikles. Aktiviteter inne- og utendørs tilrettelegges for brukergrupper ut fra interesser og funksjonsnivå. Leirali skal ha fokus på aktiviteter som gir positivitet og mestring, basert på brukernes grunnleggende behov for aktivitet og sosialisering. Framover vil det være økt fokus på samhandling med nærmiljøet, frivillige og aktuelle brukerorganisasjoner.

Tildelingskontoret har et virksomhetsovergrepene ansvar for tildeling av helse- og omsorgstjenester i kommunen, samt regional saksbehandlerfunksjon for intermediæravdelingen i VLMS.

Tildelingskontoret er en viktig premissleverandør for tverrfaglig samhandling, og for organisering og utvikling av helse- og omsorgstjenestene. Tildelingskontoret har gjennom koordinerende enhet også et særskilt ansvar for å koordinere enkeltvedtak om tjenester for å fremme rehabilitering. Koordinerende enhet skal ha fokus på opplæring i bruk av individuell plan og opplæring av koordinatorene.

11.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

Kvalitet og ressursbruk (KOSTRA) for pleie og omsorg er omtalt felles for helse, velferd og omsorg i avsnitt 8.2 på s. 41.

11.3 Stillingsramme

Tilrettelegte tjenester for barn, unge og voksne	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Endring i 2016	Merknad
TT adm	5,19	1,00	1,00		
TT Fagernes	28,48	28,48	28,48		
TT Leira	21,19	21,69	21,69		
TT Leirali	6,97	6,78	6,78		
Tildelingskontoret	4,80	5,90	5,90		Inkl 0,4 åv VLMS
Sum	66,63	63,85	63,85		

11.4 Økonomiske hovedtall

TILRETTELAGTE TJENESTER	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lønnskostnader, brutto	44 282	41 697	42 222	42 222	42 222	42 222
Andre driftsutgifter	1 086	639	621	621	621	621
Utstyr, vedlikehold m.m.	87	165	201	201	201	201
Kjøp av tjenester	2 627	2 709	3 507	3 507	3 507	3 507
Overføringsutgifter	1 066	945	1 198	1 063	1 063	1 063
Sum utgifter	49 148	46 155	47 749	47 614	47 614	47 614
Salgs- og leieinntekter	-214	-250	-435	-435	-435	-435
Refusjonsinntekter	-2 238	-522	-220	-220	-220	-220
Tilskudd, overføringer og skatt	-13 488	-13 188	-14 986	-14 986	-14 986	-14 986
Finansinntekter	-113	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-16 053	-13 960	-15 641	-15 641	-15 641	-15 641
Totalt	33 095	32 195	32 108	31 973	31 973	31 973

11.5 Tiltak

Tiltak Tilrettelegte tjenester	2016	2017	2018	2019	Total
Nulling driftskostnader barneavlastningen f. 253000	-47	-47	-47	-47	-188
Kostnad avtaler privat avlastning	665	665	665	665	2 660
Nye BPA-ordninger	803	803	803	803	3 212
Økt tilskudd ressurskrevende brukere	-800	-800	-800	-800	-3 200
Økt tilskudd vertskommunebrukere	-998	-998	-998	-998	-3 992
Inntekt brukerbetaling	-180	-180	-180	-180	-720
Justering bortfall inntekt VTA*)	445	445	445	445	1 780
Økning kommunal egenandel Valdres Arbeidssenter	253	118	118	118	607
Støttekontakter	400	400	400	400	1 600

*) VTA= Varig Tilrettelagt Arbeidsplass

Nærmere beskrivelse

Avlastningstilbudet til barn og unge i institusjon ble avviklet juni 2015. Kostnadene til privat avlastning øker dermed fra opprinnelig budsjett, og med helårvirkning, fra 2016. Som tiltakstabellen viser, øker inntektene på området i 2016. Det samme gjør kommunens utgifter til Valdres arbeids-senter som nå justeres opp. Bortfall av inntekt VTA skjedde i 2013/2014, men justeres nå. Dette gjaldt plasser i Skogsgruppa.

12 FAMILIENS HUS

12.1 Mål og utvikling

Familiens hus

Etter samlokaliseringen i 2015 vil Familiens hus videreutvikle tverrfaglig arbeid i 2016, med etablering av samarbeidsstrukturer og mer forpliktende team knyttet til tjenesteproduksjonen ovenfor barn, unge og deres familier.

- ★ *PP-tjenesten og barneverntjenesten vil utrede og igangsette et samarbeid knyttet til håndtering av situasjoner der barn ikke møter i grunnskolen.*
- ★ *Psykisk helsearbeid, barneverntjenesten og helsesøstertjenesten vil arbeide etter felles rutinebeskrivelse i Valdres for «Tidlig inn».*
- ★ *Psykisk helsearbeid vil, i samarbeid med politiet og legesenteret, utrede og eventuelt igangsette oppfølgingstiltak for unge mennesker med rus og kriminalitetsproblematikk. Tiltaket omhandler påtaleunntatelse, rustesting og oppfølgingsamtaler.*
- ★ *Det etableres halvårlige samarbeidsmøter med BUP (barne- og ungdomspsykiatrien i Oppland). Møtene vil forankres i en egen samarbeidsavtale, og omhandler terskel for kontakt, tilbakemeldinger og evaluering, samt felles mål og framtidsstrategier for tjenestene.*

Barneverntjenesten – Barneverntjenesten har mottatt statlige opptrappingsmidler de siste årene, og er styrket på både saksbehandling og tiltaksoppfølging. Statsbudsjettet forutsetter ikke noen ytterligere styrking av det kommunale barnevernet i 2016. Tjenestens tiltaksarbeidere deltar i PMTO-utdanning (veiledning til foreldre jf. grensesetting, mm.). Dette innebærer at kommunen for fremtiden skal yte denne tjenesten, som tidligere har vært administrert fra BUF-etat (det statlige barnevernet). Med bakgrunn i kompetanseheving knyttet til undersøkelsessaker vil tjenesten revidere rutiner for undersøkelser for å kunne gi enda mer treffsikre tiltak i fremtiden.

Helsesøstertjenesten – Gjennom statsbudsjettet ønsker regjeringen en styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Dette da helsesøstertjenesten har en sentral forebyggende og helsefremmende rolle ovenfor alle kommunens barn og unge. Ved en eventuell opptrapping av helsesøstertjenesten vil revidering av innhold i skolehelsetjenesten stå sentralt. I samarbeid med folkehelsekoordinator og fysioterapitjenesten vil helsesøstertjenesten delta i etablering av barselgruppetilbud i 2016.

Psykisk helsearbeid – tjenesten vil utrede og iverksette «rask psykisk helsehjelp» i 2016. Tiltaket har forankring i metodikk og målsettinger fra Helsedirektoratet, og medfører at brukere med lettere psykiske helseutfordringer skal få opptil 15 konsultasjoner, og at tiltaket skal avsluttes i løpet av tre måneders oppfølging.

PPT – I 2014 ble det etablert en egen videreutdanning for ansatte i PP-tjenesten. Videreutdanningen vektlegger blant annet fokus på systemveiledning og tilpasset opplæring, noe som samsvarer godt med de utviklingsoppgaver som er definert for tjenesten. I 2016 vil ytterligere én medarbeider i PP-tjenesten starte opp med videreutdanningen. PPT Valdres deltar i hele 2016 i et samarbeidsprosjekt med Fylkesmannen i Oppland og STATPED. Prosjektet skal bidra til at elever med særlige behov i grunnskolen får best mulig utbytte av tilpasset opplæring. Prosjektet skal bruke statistikk som grunnlag for gjennomgang av det tilbudet om spesialundervisning som gis i utvalgte kommuner.

Prosjektet vil særlig se på om elever med vedtak om mindre enn 6 timer spesialundervisning i uka vil kunne få et bedre tilbud med tilpasset opplæring.

12.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Virksomhet Familiens hus	Nord- Aurdal 2012	Nord- Aurdal 2013	Nord- Aurdal 2014	Nord- Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet u. Oslo 2014
Kvalitet									
Stillinger med fagutdanning per 1.000 barn 0-17 år (barnevern)	3,0	2,8	3,3	3,7	3,8	7,9	4,1	4,2	4,1
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst	100	108	65	93	79	102	88	92	86
Prioritering									
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	7 835	6 958	8 506	6 152	8 620	4 566	8 081	8 578	7 978
Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251, 252) per barn i barnevernet	128 519	116 893	121 989	75 806	98 000	65 241	:	:	107 429
Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251, 252) per barn med tiltak	179 927	162 352	173 145	119 492	157 719	90 095	:	:	165 521
Andel netto driftsutgifter til barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251)	8,2	9,9	14,2	16,6	3,5	11,5	12,0	13,7	12,1
Andel netto driftsutgifter til barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252)	68,6	63,4	60,2	39,5	64,0	49,8	57,8	52,6	55,9
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-5 år	7 065	7 605	7 964	9 258	13 788	8 937	8 379	9 269	7 531
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-20 år	1 799	1 848	1 951	2 226	3 050	2 270	2 160	2 326	2 057
Dekningsgrad									
Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år	2,7	3,1	3,5	5,5	5,8	3,1	:	:	4,3
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	4,4	4,3	4,9	5,1	5,5	5,1	:	:	4,8
Fysioterapiårsverk per 10.000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	10,4	10,4	10,6	11,1	9,9	8,1	9,6	11,1	9,0
Produktivitet/enhetskostnader									
Andel undersøkelser med behandlingstid innen tre måneder	63	57	80	81	65	92	75	77	78
Andel barn med tiltak per 31.12. med utarbeidet plan	79	93	98	100	96	89	:	:	82
Innført internkontroll i barnevernstjenesten	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Brutto driftsutgifter per innbygger 0 - 5 år. Helsestasjons- og skolehelsetjeneste.	7 086	7 616	7 986	9 466	18 797	9 449	9 836	9 901	8 268

Barnevernstjeneste

Andel stillinger med fagutdanning har økt i 2014 og har sammenheng med opptrappingsplanen gjennom Fylkesmannen, men er fortsatt lavere enn de det er sammenlignet med. Utgiftene pr. barn har økt fra 2013, men er lavere enn i 2012. Produktiviteten har økt, og andelen saker som nå er be-

handlet innen fristen på tre måneder ligger nå over både kommunegruppe 11 og landet. Andel barn med tiltaksplan har også økt og er nå på nærmere 100 %. Det har vært en markant økning i driftsutgifter til barn som ikke er plassert av barnevernet. Dette skyldes både volumøkning og bruk av ekstern bistand for å forebygge alvorlig skjevutvikling.

Helsesøstertjeneste

Andel hjemmebesøk til nyfødte var lav i 2014, dette skyldes bemanningssituasjonen som var på det tidspunktet. Kommunen bruker en del mindre ressurser på denne tjenesten enn kommunegruppe 11 og de det er sammenlignet med.

12.3 Stillingsramme

Familiens hus	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Endring i 2016	Merknad
Fam hus admin.	0,50	0,50	0,50		
Barneverntjenesten	11,95	12,45	12,45		
Helsesøstertjenesten	3,11	3,11	3,11		
Psykisk helse	6,37	6,17	6,17		
PP-tjeneste	7,75	7,25	7,25		
Logoped	1,60	1,60	1,60		
Fysioterapi	2,40	0,40	0,40		
Sum	33,68	31,48	31,48		

12.4 Økonomiske hovedtall

FAMILIENS HUS	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lønnskostnader, brutto	28 365	29 168	32 132	32 132	32 132	32 132
Andre driftsutgifter	5 136	3 286	3 928	3 928	3 928	3 928
Utstyr, vedlikehold m.m.	8 522	5 153	7 710	7 717	7 717	7 717
Kjøp av tjenester	4 066	1 966	2 301	2 301	2 301	2 301
Overføringsutgifter	1 886	670	966	966	966	966
Finansutgifter	765	0	0	0	0	0
Sum utgifter	48 739	40 243	47 037	47 044	47 044	47 044
Salgs- og leieinntekter	-159	-88	-30	-30	-30	-30
Refusjonsinntekter	-23 097	-18 344	-23 602	-23 602	-23 602	-23 602
Tilskudd, overføringer og skatt	-2 386	-1 900	-2 040	-2 040	-2 040	-2 040
Finansinntekter	-14	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-25 655	-20 332	-25 672	-25 672	-25 672	-25 672
Totalt	23 084	19 911	21 365	21 372	21 372	21 372

12.5 Tiltak

Tiltak Familiens hus	2016	2017	2018	2019	Total
Økning statlige overføringer barneverntjenesten	-140	-140	-140	-140	-560
Justering husleie, barneverntjenesten	108	108	108	108	432
Barneverntiltak NAK	973	973	973	973	3 892
Reduserte konsulentkostnader og priv.tjen. i barneverntj.	-200	-200	-200	-200	-800
Justering husleie PPT	298	298	298	298	1 192

Nærmere beskrivelse

For å redusere kostnader til konsulent, vesentlig advokatbistand, i barneverntjenesten skal det inngås rammeavtale om slike tjenester etter anbud.

Antall barn med tiltak i hjemmet har økt, det samme har kommunens egenandel ved plassering i institusjon.

13 NAV VALDRES

13.1 Mål og utvikling

Enhetens fremste mål er å bidra til at innbyggere som er i jobb, fortsatt kan stå i jobben gjennom sykefraværsoppfølging, og at folk utenfor arbeidslivet får en jobb og derigjennom blir selvberget. For å nå målet, er kontakt med næringslivet en nødvendighet. Overgang til arbeid er det viktigste tiltaket for bekjempelse av fattigdom i Norge. I perioder der en innbygger står uten arbeid, vil NAV også være instansen som bidrar til et økonomisk sikkerhetsnett.

Unge innbyggere som er utenfor arbeidslivet, skal ha en prioritet i NAV Valdres. 90 % av de unge under 29 år skal ha en godkjent aktivitetsplan. NAV skal samarbeide med næringslivet, kommunale enheter og ulike tiltaksarrangører for å nå målene.

I planperioden vil enheten videreutvikle arbeidsrettede tiltak til nye innbyggere med bakgrunn som flyktninger. Nær samhandling med flyktningetjenestene i Valdres vil stå sentralt i dette arbeidet.

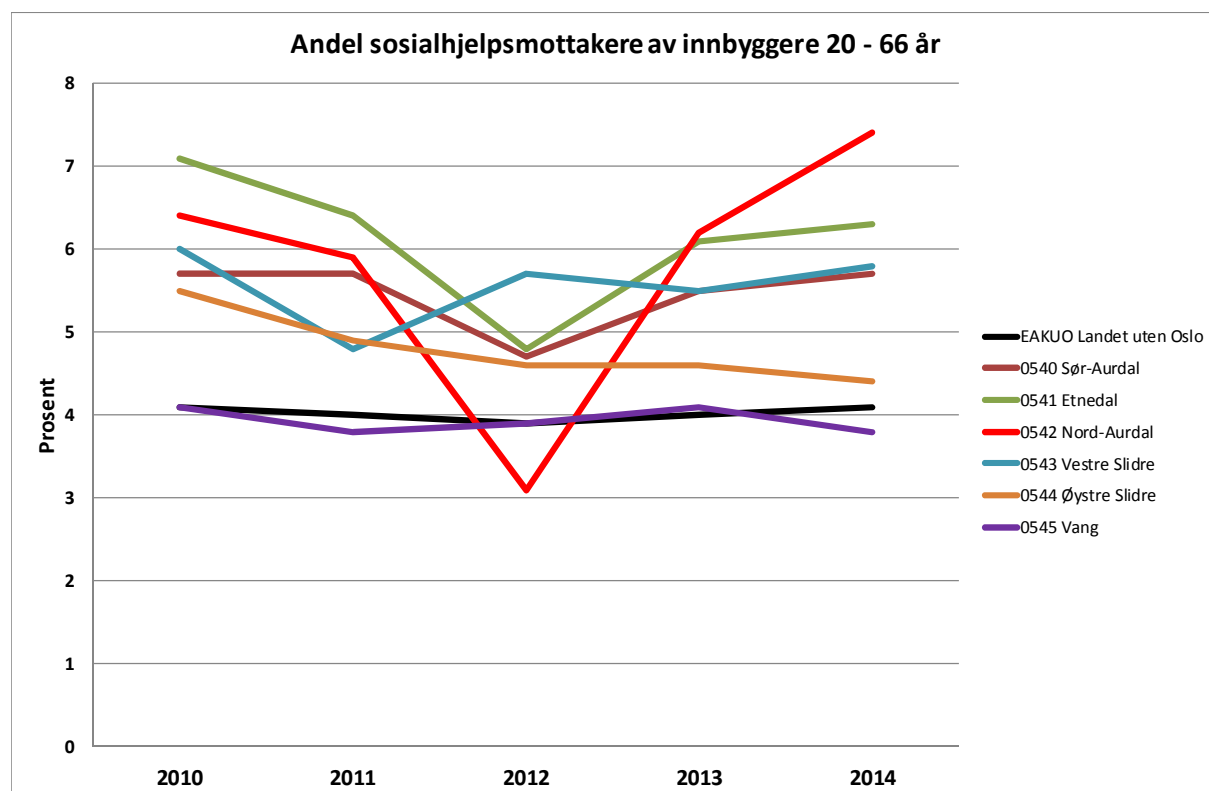
13.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Nøkkeltall G.1- sosialtjenesten							
	Landet u.Oslo	Nord-Aurdal	Sør-Aurdal	Etne-dal	Vestre Slidre	Østre Slidre	Vang
Dekningsgrader							
Sosialhjelpsmottakere	266	291	100	51	76	84	37
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere 20-66 år	4,1	7,4	5,7	6,3	5,8	4,4	3,8
Andel sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggere 20-66 år	3,9	6,9	5,1	5,9	5,6	4	3,6
Produktivitet							
Brutto driftsutg. Pr. sosialhjelpsmottaker, i kroner konsern	87 846	49 921	66 250	66 176	56 342	85 702	65 541
Utdypende tjenesteindikatorer							
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmottaker		8 013	9 318	8 095	6 875	8 597	8 614
Gjennomsnittlig stønadslengde mottaker 18-24 år		4,2	3,5	5,6	2,6	2,7	3,3
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 25-66 år		3,7	3,7	3,8	3,9	4,9	4,1
Sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer		73	26	13	21	29	11
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde	45,5	37,1	31	51	25	36,9	43,2

Kommunene i Valdres har en høy andel av sosialhjelpsmottakere. Kun Vang kommune hadde i 2014 en andel som ligger under landssnittet. Nord-Aurdal kommune har 80,5 % over landssnittet. Samtidig har alle kommunene i Valdres gjennomgående en lav ledighet. Dette gir grunnlag for å analysere årsaksforklaringen. NAV Valdres vil i 2016 iverksette en slik gjennomgang.

Figuren nedenfor viser utviklingen i andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alderen 20-66 år for kommunene, fra 2010 til 2014 (KOSTRA).

Det er også grunnlag for å vurdere veksten i gjennomsnittlig utbetaling hver måned. Ser vi igjen særskilt på Nord-Aurdal, som har flest mottakere, er veksten fra et snitt i 2012 på 5 883 kroner per måned, i 2013 på 7 272 kroner per måned til 2014 med 8 013 kroner per måned.

13.3 Stillingsramme

NAV VALDRES	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Endring i 2016	Merknad
NAV-kontor	15,30	17,80	18,30	0,50	Ungdomsveileder
Sum	15,30	17,80	18,30	0,50	

13.4 Økonomiske hovedtall

NAV I VALDRES	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Lønnskostnader, brutto	10 754	14 215	13 894	13 994	13 994	13 994
Andre driftsutgifter	424	1 385	1 385	1 385	1 385	1 385
Utstyr, vedlikehold m.m.	3 826	4 635	5 179	5 251	5 251	5 251
Kjøp av tjenester	3 624	2 790	2 658	2 658	2 658	2 658
Overføringsutgifter	18 881	19 865	20 508	20 508	20 508	20 508
Finansutgifter	1 961	495	495	495	495	495
Sum utgifter	39 470	43 385	44 119	44 291	44 291	44 291

NAV I VALDRES	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Salgs- og leieinntekter	-27	0	0	0	0	0
Refusjonsinntekter	-25 047	-28 641	-28 811	-29 011	-29 011	-29 011
Tilskudd, overføringer og skatt	-1 162	-605	-800	-800	-800	-800
Finansinntekter	-441	-299	-299	-299	-299	-299
Sum inntekter	-26 677	-29 545	-29 910	-30 110	-30 110	-30 110
Totalt	12 794	13 840	14 209	14 181	14 181	14 181

13.5 Tiltak

Tiltak NAV	2016	2017	2018	2019	Total
Ungdomsteamet – styrking med 0,5 årsverk ungdomskontakt	200	250	250	250	950
Statstilskudd til kommunalt rusarbeid (totalt 800 000 kroner)	- 195	-195	-195	-195	-780
Ombygging – samle ungdomsteamet	100	0	0	0	100
Sum endring tiltaksbudsjett	-381	-381	-381	-381	1 524

Nærmere beskrivelse

Valdres har en høy andel mottakere av økonomisk sosialhjelp (se avsnitt kostra). Urovekkende mange unge under 25 år har i 2015 hatt perioder med behov for økonomisk sosialhjelp.

NAV kontoret har gjort interne omprioriteringer for å møte det økte behovet, og vil gjennom budsjett for 2016 få styrket sin bemanning med 0,5 stilling. Bemanningsøkningen er nødvendig for å utføre primær oppgaven med råd og veiledning i endringsprosessene som skal før til arbeid eller utdanning. NAV kontoret vil prioritere unge ved kjøp av arbeidsrettede tiltak.

Den vedtatte satsingen på kommunalt rusarbeid i ruspolitisk handlingsplan er videreført, men det er presisert at 0,5% stilling skal arbeide særskilt mot unge under 25 år og inngå i ungdomsteamet.

Lønnskostnadene er redusert med 0,1 mill. kr, noe en oppnår ved vakanser under sykdom eller endringer av arbeidsforhold.

Det er budsjettet med øremerkede tilskudd til kommunalt rusarbeid på 0,8 mill.kr basert på en bemanning på 2,5 årsverk på dette feltet (iht. ruspolitisk handlingsplan). NAV Valdres vil søke fylkesmannen om tilskudd til kommunalt rusarbeid og kompetansetiltak knyttet til denne oppfølgingen. Inntekten er stipulert ut fra signalene som følger av statsbudsjettet.

14 KULTUR OG SERVICE

14.1 Mål og utvikling

Hovedmålene for virksomheten:

- ★ *Å ha og stimulere til arenaer og møteplasser innenfor kulturlivet der innbyggere i alle aldre kan uttrykke seg og få ulike typer impulser, kulturell innsikt og kompetanse.*
- ★ *Å ha en kulturskole som satser på både talentutvikling og breddetilbud, samt arbeide for en større kjønnsbalanse i elevmassen.*
- ★ *Å være en festivaleier og vert som ser verdien av festivalene i en større sammenheng med tanke på næringsliv, omdømmebygging av kommunen og økt mangfold av kulturtilbud til innbyggerne.*
- ★ *Å ha et servicetorg som et godt kontaktpunkt mellom publikum og de kommunale tjenestene både fysisk og digitalt.*

Kulturtilbudet er prioritert på tredjeplass i kommunens samfunnsdel for 2011-2023. Målet er en åpen og mangfoldig kulturkommune som er et naturlig møtested i Valdres, har et godt samspill med det frivillige organisasjonslivet, har en godt utbygd kulturskole og gode og trygge nærmiljøanlegg i alle grender.

Kommunedelplan for kultur, idrett og friluftsliv ble vedtatt i kommunestyret i februar 2013 og utgjør et sentralt dokument for kommunens arbeid med kultur, idrett og friluftsliv.

Kulturhuset har stor aktivitet med kino og forestillinger. Kulturhuset er en av Riksteateret og Teater Innlandet sine faste spillesteder. Kulturhuset har fin sal med nye stoler, men bygningsmassen og det tekniske utstyret er gammelt og på mange måter ufunksjonelt.

Nord-Aurdal folkebibliotek er et aktivt ressurscenter og møteplass i tråd med den nye nasjonale bibliotekplanen for folkebibliotek, og fungerer også som skolebibliotek for Nord-Aurdal barneskole og Nord-Aurdal ungdomsskole som har lesing som et hovedsatsningsområde. Biblioteket har en utfordring med hensyn til lokaler med tanke på studierom, klassebesøk og tilgjengelighet.

Valdres Sommersymfoni er eid av Nord-Aurdal kommune og samarbeider tett med nasjonale institusjoner. Valdres sommersymfoni har ambisjoner om å bli Europas fremste kammermusikk-festival for barn og unge med kurs med internasjonal anerkjente instruktører og en omfattende og kvalitets-sikker konsertrekke.

Sommersymfonien er i nasjonal sammenheng en stor og kvalitetsmessig god festival der det er viktig at kommunen er aktiv eier og arbeider mer med å ta ut potensialet med tanke på omdømmebygging av kommunen og kulturtilbud av internasjonalt kaliber til innbyggerne. Det arbeides også ytterligere med det næringsmessige potensialet ved festivalen.

Nord-Aurdal frivilligsentral

Frivilligsentralen er en plass for enkeltmennesker og grupper som ønsker å stille seg til disposisjon for frivillig arbeid. Det er ulike aktiviteter på Frivilligsentralen, og matserveringen tre dager i uka er en hovedgesjeft.

Valdres Storhall er en stor satsing på idretten i Valdres der Nord-Aurdal kommune bidrar med investeringsmidler (aksjekapital), garantier og til årlig støtte til driften. Det er fom. 2016 innarbeidet et årlig tilskudd på 125 000 kr som er en ny satsing innen kultur.

Lag og foreninger

Lag og organisasjoner er en viktig samarbeidspartner for kommunen slik at flest mulig kan delta i et kulturelt mangfold. Idretten står for den største aktivitet under fritidskulturlivet organisert gjennom idrettslagene, musikken delvis gjennom musikkrådet i kommunen mens de øvrige kulturuttrykk ikke har noen paraply og framstår som spredte. Det må arbeides med kontaktflatene mot frivillige lag- og organisasjoner.

Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Kultur	Nord-Aurdal 2012	Nord-Aurdal 2013	Nord-Aurdal 2014	Nord-Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet u. Oslo 2014
Prioritering									
Brutto investeringsutgifter til kultursektoren per innbygger	226	47	85	705	154	65	1 011	697	959
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner	1 581	1 586	1 636	2 936	2 435	1 787	1 872	1 913	1 990
Netto driftsutgifter kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter, konsern	3,3	3,3	3,2	4,3	4,2	3,1	3,4	3,5	3,8
Netto driftsutgifter til kommunale idrettsbygg per innbygger	399	536	368	1 064	581	188	273	287	437
Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger	312	278	333	431	407	361	289	344	278
Netto driftsutgifter til kommunale kulturbygg per innbygger	122	131	151	144	441	321	256	196	199
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-18 år	1 433	545	831	1 875	11	135	624	954	1 024
Netto driftsutgifter til andre kulturaktiviteter per innbygger	137	83	144	196	408	150	249	272	243
Netto driftsutgifter til kultur- og musikkskoler per innbygger 6-15 år	2 903	2 978	3 639	2 805	2 049	2 839	3 243	3 155	2 444
Korrigerte brutto driftsutgifter til musikk- og kulturskoler, per bruker	15 657	15 605	14 715	19 363	16 704	12 733	16 659	17 810	17 484
Tilskudd til frivillige barne- og ungdomsforeninger per lag som mottar tilskudd	93 400	61 786	91 333	1 143	23 000	..	10 784	15 107	25 072
Kommunale driftstilskudd til lag og foreninger pr lag som mottar tilskudd	12 333	18 471	12 059	38 816	12 383	19 333	23 374	28 641	35 660
Netto driftsutgifter til kino per innbygger, konsern	-8,00	-16,00	8	52	28	52	53	6	14
Dekningsgrad									
Andel elever i grunnskolealder i musikk- og kulturskolen, prosent av	22,70	21,60	34,5	16,2	12,9	27,6	19,8	18,4	14,5

Kultur	Nord-Aurdal 2012	Nord-Aurdal 2013	Nord-Aurdal 2014	Nord-Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet u. Oslo 2014
antall barn i alderen 6-15 år									
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger.	5,7	4,9	4,8	4,8	7,9	8,5	4,4	4,9	4,6
Besøk pr kinoforestilling	45,8	46,5	46,0	49,4	73,7	16,8	27,6	36,7	28,9
Andel barn i grunnskolealder som står på venteliste til kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i alderen 6-15 år	0,30	0,50	1,0	1,9	1,9	3,1

Prioritering

Nord-Aurdal kommune ligger under sammenligningskommunene i prioriteringa av kultur både ut fra netto driftsutgifter til kultur pr innbygger, den prosentvise andelen av kommunens totale driftsbudsjett. Investeringsutgiftene til kultursektoren vil variere sterkt fra år til år og var svært lave i 2014.

Netto driftsutgifter barn og unge viser oppgang fra 2013 med helårsvirkning av ungdomskonsulenten i 2014. Kommunens andel til Sommersymfonien rapporteres også inn på denne kostrafunksjonen.

Nord-Aurdal ligger lavt i prioritering i satsning på andre kulturaktiviteter, og noe under gjennomsnittet når en ser på satsningen på musikk- og kulturskolen ut fra korrigerede brutto driftsutgifter. Netto driftsutgifter til musikk- og kulturskoler per innbygger er høy, men her er det viktig å huske at Valdresmodellen på kulturskole er basert på et utstrakt samarbeid med kjøp og salg av lærekrefter for å få aktuell kompetanse til regionen. Nord-Aurdal selger mye lærerressurser og ressursen vi selger ligger inne med lønnskostnader i kostraberegningen. Det gjør derimot ikke inntektene for salget. Dette er likt for alle kommuner, men gir store kostrautslag for kommuner som selger mye. Derfor gir korrigerede brutto driftsutgifter mest korrekt bilde av satsningen.

Kulturfeltet er flinke på å skaffe eksterne midler og systemet er slik at også eksternt fullfinansierte prosjekt inkluderes i driftskostnadene og ligger inne i grunnlaget.

Dekningsgrad

Besøk per kinoforestilling er god og særlig hyggelig siden netto driftsutgifter til kino er lavest i kommunegruppe 11.

Nord-Aurdal kulturskole er fra 2014 den kulturskolen med flest elever i Valdres. En forskjell fra 2013 er at deltakerne til Fagernes barne- og ungdomsteater og Tingnes barnekor er rapportert inn som del av elevtallet, samt at kulturskolen nå tilbyr flere gruppetilbud enn før. Særlig dansegruppene er svært populære. En prosent av barn mellom 6-15 år i Nord-Aurdal står på venteliste.

14.2 Stillingsramme

Kultur og service	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Endring i 2016	Merknad
Kultur	6,71	7,31	7,31		
Kulturskole	5,30	5,30	5,30		
Valdres Sommersymfoni	0,40	0,40	0,40		
Servicetorg	3,60	3,00	3,00		
Sum	16,01	16,01	16,01		

14.3 Økonomiske hovedtall

KULTUR OG SERVICE	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lønnskostnader, brutto	10 117	9 418	9 625	9 625	9 625	9 625
Andre driftsutgifter	3 954	4 173	4 271	4 271	4 271	4 271
Utstyr, vedlikehold m.m.	1 760	2 156	2 156	2 156	2 156	2 156
Kjøp av tjenester	1 768	712	862	862	862	862
Overføringsutgifter	4 003	1 809	2 074	2 074	2 074	2 074
Finansutgifter	832	0	0	0	0	0
Sum utgifter	22 434	18 268	18 988	18 988	18 988	18 988
Salgs- og leieinntekter	-6 788	-5 819	-6 176	-6 176	-6 176	-6 176
Refusjonsinntekter	-1 995	-1 034	-1 030	-1 030	-1 030	-1 030
Tilskudd, overføringer og skatt	-3 848	-2 037	-2 037	-2 037	-2 037	-2 037
Finansinntekter	-356	-62	-62	-62	-62	-62
Sum inntekter	-12 988	-8 952	-9 305	-9 305	-9 305	-9 305
Totalt	9 447	9 316	9 683	9 683	9 683	9 683

14.4 Tiltak

Tiltak	2016	2017	2018	2019	Total
Økt tilskudd Valdresmusea	70	70	70	70	280
Årlig tilskudd til Valdres storhall	125	125	125	125	500
Avvikling leie Frikarlokaler	-180	-180	-180	-180	-720

Nærmere beskrivelse

Det bevilges årlige tilskudd til Valdres Storhall med 125 000 kr. Dette gjør at hallen får større tilskudd fra spillemiddelordningen, som interkommunalt anlegg. I sum gir dette en stor økning i kommunens støtte til idretten.

15 TEKNISK OG NÆRING

15.1 Mål og utvikling

Virksomheten består av teknisk drift, eiendom, brann-, rednings- og feievesen, brannforebyggende avdeling, vaktmester, renhold og areal og næring. Alle avdelinger ledes av avdelingsledere, og hele virksomheten har medarbeidere med god kompetanse på sine fagområder.

Eiendomsforvaltning

Det er utarbeidet vedlikeholdsplaner for alle kommunale bygg. Mange omsorgsboliger trenger et stort vedlikehold, men den største utfordringen er kostnader knytt opp mot ordinære utleieboliger som har hard bruk. Arbeidet med brannforebyggende tiltak ved termografering og el-kontroller alle bygg fortsetter i 2016.

Det er liten etterspørsel etter kommunale tomter og følgelig ikke budsjettert med slike salgsinntekter.

Etter etableringen av naturreservatet i Liaskogen er det utarbeidet ny driftsplan. Fremtidig avvirkning og resultat må tilpasses den nye planen. Det ligger an til å bli en årlig avvirkning på 500 – 700 m³ inklusive tynning. Tømmerprisen er tilfredsstillende, men avhenger mye av endringer i kronekurs.

Økonomiplanen innebærer fullmakt til rådmannen til å selge følgende eiendommer i 2016:

- Boligtomt Ulnes (1)
- Boligtomter Vinjar 2, (4)
- Myraberget, 4 leiligheter på Marstein²²

Nord-Aurdal kirkelig fellesråd

Kommunen yter et tilskudd til fellesrådet. Samla tilskudd i 2016 er 5,3 mill. kr. Det ordinære tilskuddet til drift er økt med 3 % fra 2015 tilsvarende pris- og lønnsvekst (deflator). I bevilgningen ligger et engangstilskudd på 0,95 mill. kr til å gjøre restaureringa av Aurdal kirke ferdig.

Landbruk og annen næring

Kontroll får økt fokus i forvaltningen av statlige tilskudd innen landbruk.

Det er inngått et samarbeid mellom alle Valdreskommunene om økt skogkulturinnsats i et 3-årig prosjekt. Prosjektleder er ansatt i samarbeid med Viken Skog SA. Resultatene i oppstartsåret 2015 er lovende, og i 2016 forventes full effekt av satsingen. Lokal finansiering skjer via rentemidler av skogfondsavsetningene. Utbedring av skogsvegnettet i kommunen er en annen viktig satsing. Ved aktiv innsats i kommunen får vi tilført betydelig tilskudd fra staten. Regjeringen har gjort det til en kjerne-sak å få utbedret skogsvegnettet.

²² Om disse boligene skal selges i 2016 avgjøres bl.a. av behovet for kommunale boliger i relevante tjenester.

Oppmåling, kart, geodata og byggesak

I 2016 vil vi ha full bemanning på oppmåling, for første gang på mange år. Det øker kapasiteten mye og vil redusere saksbehandlingstiden og gjøre at vi unngår å tape gebyrinntekter. Det vil likevel ta noe tid før saksbehandlingen er à jour.

Aktivitetsnivået på byggesak er totalt sett forholdsvis høy. Et hovedmål er å sørge for så kort saksbehandlingstid overfor publikum som mulig. Det er et mål å etablere digitale plan- og eiendomsarkiv i planperioden.

Miljø

I 2016 starter gjennomføringen av forvaltningsplan for vannområde Valdres. Kommunene i Valdres drøfter hvordan en skal samordne dette arbeidet.

Teknisk drift

Etablering av ny hovedvannforsyning til Fagernes – Leira med nytt høydebasseng er en stor satsing på vannforsyning og forsyningssikkerhet.

Det er et hovedmål å redusere lekkasjene på vannforsyningsnettet og dette vil stå sentralt i 2016 og i planperioden. Kommunen har store utfordringer med slike lekkasjer. Det arbeides på flere plan med dette. Vann- og avløpsanlegg saneres i henhold til planverk. Første fase i etableringen av driftsovervåkningssystem er avsluttet. Dette, kombinert med flere vannmålere på ledningsnettet, er et nyttig verktøy for mer effektiv håndtering av vannlekkasjer.

Hovedplan vannforsyning revideres og vil stake ut kursen for kommunal vannforsyning i både et kort og et lengere perspektiv. Avhengig av konklusjonene i revidert hovedplan vannforsyning, prioriteres en forbedring av vannforsyningen til Leira. Arbeidene er i tråd med det økende fokuset, både nasjonalt og internasjonalt, på hvordan en av verdens viktigste ressurser forvaltes.

Det er et mål å redusere innlekkingen på avløpsnettet i 2016 og i planperioden. Dette er et viktig miljøtiltak og også et krav fra Fylkesmannen i utslippstillatelsen for Fagernes/Leira renseanlegg.

Kommunen har noe dårlig standard på vedlikehold av kommunale veier. I budsjettet for 2015 ble det gjort en liten økning i bevilgningen til veivedlikehold. Dette nivået er videreført uten at det er funnet rom for økt vedlikehold. Årlige hevingen av standarden på kommunale veier gjennom investeringer vil gi økt trafikksikkerhet og redusere kostnadene til vedlikeholdsarbeid. Kommunen arbeider aktivt med trafikksikringstiltak. I gjeldende planperiode er det fokus på trygge skoleveier. Arbeidene med VA-nettet og utbedring av kommunale veier sees i sammenheng. Det er definerte områder for saneringsarbeidet hvor VA saneres ett år og kompletteres året etter ved utbedring av vei. Man gjør seg ferdig med ett og ett område for en systematisk reovering av VA-nettet i store deler av kommunen.

Brannforebyggende

Brannforebyggende avdeling har full bemanning og vil med det kunne gjennomføre alle planlagte tilsyn. Siste del av utdanning og kursing av branninspektører var planlagt gjennomført i 2015, men kommunen fikk ikke kursplass. Det er søkt plass i 2016.

Brann-, rednings- og feiervesenet

Vi har etablert en kompetanseavdeling som i 2016 vil selge kurs internt, til andre kommuner og næringsdrivende. Nord-Aurdal brannvesen tilegner seg i tillegg en relativt unik ressurs i framtida som muliggjør salg av kjøreopplæringskurs for personell som trenger utryknings sertifikat. Vi gjør alt i dag resertifisering av egne mannskaper. Ambisjonen er at vi i 2017 også skal kunne gi kjøreopplæring for utrykningsmannskaper.

15.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Virksomhet Teknisk og næring	Nord- Aurdal 2012	Nord- Aurdal 2013	Nord- Aurdal 2014	Nord- Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet u. Oslo 2014
Kvalitet									
Andel A-objekter som har fått tilsyn	65,7	85,7	76,1	100,0	83,6	100,0	79,8	88,6	81,6
Andel piper feiet	100	100	100,0	63,3	37,8	34,0	44,9	52,3	41,2
Andel personer med kompetanse som fører tilsyn med særskilte brannobjekter	100	33,3	66,7	100,0	100,0	100,0	..	75,6	89,5
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	68,7	65,9	65,4	77,1	68,4	65,1	..	67,2	82,0
Andel av de kommunale vannverkene som har beredskapsplan	100	100	100,0	100,0	..	100,0	..	88,3	89,2
Andel av total vannleveranse til lekkasje	51	51	36	30	37	32
Estimert vannlekkasje per meter ledning per år (m ³ /m/år)	-	-	..	2,6	3,8	4,9
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste	75,7	75,6	75,0	78,3	70,1	58,3	..	68,1	82,4
Dekningsgrad									
Gang- og sykkelvei i km som er et kommunalt ansvar pr. 10 000 innb., konsern	16	16	17	14	35	23	11	19	13
Kommunal. vei og gate, km	68	68	68						
Produktivitet/enhetskostnader									
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	4 668	4 668	4 808	3 628	4 745	3 122	2 982	3 780	3 317
Finansiell dekningsgrad vannforsyning	107	91	90	95	141	110	98	102	100
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	5 678	6 246	7 014	5 739	3 832	5 747	3 433	4 880	3 654
Finansiell dekningsgrad avløpstjenesten	99	101	104	100	101	96	98	101	95
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	2 408	2 408	2 167	1 344	1 764	2 700	2 448	2 048	2 485
Årsgebyr for feiing og tilsyn (gjelder rapporteringsåret +1)	315	372	383	399	440	410	395	432	415
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate, konsern	80 985	90 824	88 397	176 149	144 359	96 586	88 535	104 936	121 552
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist (kalenderdager)	22	18	22	6	27	20	..	38	38

Virksomhet Teknisk og næring	Nord- Aurdal 2012	Nord- Aurdal 2013	Nord- Aurdal 2014	Nord- Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet u. Oslo 2014
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist (kalenderdager)	17	16	20	6	20	15	18	15	20
Andel søkn. om tiltak der komm. har overskredet lovpålagt saksbehandlingstid	2	4	0	0	2	5	..	11	8
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, opprettelse av grunneiendom (kalenderdager)	280	300	200	10	52	43	..	56	57

Eiendomsforvaltning

Eiendomsforvaltning	Nord- Aurdal 2012	Nord- Aurdal 2013	Nord- Aurdal 2014	Nord- Fron 2014	Sel 2014	Tynset 2014	Kom.gr. 11 2014	Oppland 2014	Landet u. Oslo 2014
Prioritering									
Netto driftsutgifter til kommunalt disponerte boliger per innbygger i kr	99	-145	-350	-179	-520	114	-203	-47	-153
Dekningsgrad									
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	25	28	28	19	22	33	23	24	21
Brutto driftsutgifter per kommunalt disponert bolig	61 344	48 389	44 533	46 152	34 212	53 787	38 445	32 566	47 810

Etter flere år med vakanser i brannforebyggende avdeling er denne nå fullt bemannet. Det viser seg i en markant oppgang fra 2012 i antall særlige brannobjekt som har hatt tilsyn. Det er likevel ikke alle objekt som har fått tilsyn i 2014. Andel av de som fører tilsyn som har riktig kompetanse har økt. Kommunen har søkt plass på slik utdanning i 2015, men ikke fått det. Det er på nytt søkt plass for 2016.

Andel piper som har blitt feiet eller har fått tilsyn, ligger stabilt på 100%. Feiervesenet leverer tjenester med høy kvalitet til lav pris.

Andel av befolkningen som er knyttet til kommunal vannforsyning og avløpstjeneste er noe lav. Vannlekkasjene er store, men redusert betydelig i 2014. Det har gjennom flere år vært fokus på sanering av eksisterende ledningsnett som ledd i å redusere lekkasjeprosenten. Det er et viktig arbeid å øke andelen som er tilknyttet kommunale VA-anlegg da anleggene har høy driftssikkerhet og faren for forurensning er lav. For selvkostområdene vann og avløp vil kostnadene kunne deles på flere abonnenter og belastningen for den enkelte relativt sett kunne reduseres.

Kommunen har årsgebyr for vann og avløp som ligger markert over sammenligningskommunene. Lave tilknytningsgebyr og utbygging i lite tett utbygde deler av kommunen kan forklare deler av dette.

Kommunen har lave brutto driftsutgifter pr. km kommunal veg.

Kommunen har tilfredsstillende behandlingstid på byggesaker, i 2014 var det ikke søknader om tiltak der kommunen overskred lovpålagt saksbehandlingstid.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid på opprettelse av grunneiendommer er for lang. Dette skyldes vakanse over flere år. Det har vært vanskelig å rekruttere til stillingen som oppmålingsingeniør. Når den nå er besatt er det et klart mål å få saksbehandlingstiden ned i 2016. Etterslepet vil likevel gjøre at det vil ta tid å oppnå normal behandlingstid.

15.3 Stillingsramme

Teknisk og næring	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Endring i 2016	Merknad
Teknisk drift	14,10	14,10	14,10		
Brann, ulykkesvern og feiing	3,94	4,24	4,74	0,50	Brannsjef
Brannforebyggende avd	2,70	2,70	2,70		
Forvaltning næring	9,70	9,70	9,70		
Eiendomsforvaltning	0,50	1,00	1,00		
Drift/vedlikehold bygg	11,50	11,55	11,55		
Renhold	18,33	23,33	21,73	-1,60	Renholdere VLMS
Sum	60,77	66,62	65,52	-1,10	

15.4 Økonomiske hovedtall

TEKNISK OG NÆRING	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lønnskostnader, brutto	35 007	36 427	37 964	38 084	38 084	38 084
Andre driftsutgifter	17 530	32 183	31 988	32 029	32 062	32 052
Utstyr, vedlikehold m.m.	9 047	9 830	10 114	9 494	9 494	9 494
Kjøp av tjenester	16 397	12 165	12 201	12 201	12 201	12 201
Overføringsutgifter	9 088	6 651	6 005	5 055	5 055	5 055
Finansutgifter	521	1 141	1 310	1 310	1 310	1 310
Sum utgifter	87 590	98 397	99 582	98 173	98 206	98 196
Salgs- og leieinntekter	-54 735	-53 002	-55 201	-55 201	-55 201	-55 201
Refusjonsinntekter	-8 219	-8 278	-10 744	-10 744	-10 744	-10 744
Tilskudd, overføringer og skatt	-1 573	-1 383	-1 383	-1 383	-1 383	-1 383
Finansinntekter	-1 828	-72	-118	-118	-118	-118
Sum inntekter	-66 355	-62 735	-67 446	-67 446	-67 446	-67 446
Totalt	21 236	35 662	32 136	30 727	30 760	30 750

15.5 Tiltak

Tiltak Teknisk og næring	2016	2017	2018	2019	Total
Teknisk - Generell gebyrøkning vann	-292	-292	-292	-292	-1 168
Teknisk - Generell gebyrøkning avløp	-376	-376	-376	-376	-1 504
Teknisk – Ledig fagarbeiderstilling holdes vakant første kvartal 2016	-120	0	0	0	-120
Brann – Generell gebyrøkning feiing	-36	-36	-36	-36	-144
Forvaltning - Reduksjon gebyrinntekter byggesak, endring i regelverket	90	90	90	90	360
Forvaltning – Økning i VGIS, NAKs andel	100	100	100	100	400
Eiendom – Lavere husleie VLMS	-1 150	-1 150	-1 150	-1 150	-4 600
Eiendom – Økte leieinntekter, økt omfang og indeksregulering	-1 202	-1 202	-1 202	-1 202	-4 808
Eiendom – Fellesrådet, økt tilskudd pga. kostnadsvekst	117	117	117	117	468
Eiendom – Økt tilskudd andre trossamfunn	30	30	30	30	120
Eiendom – Tilskudd Fellesrådet- Aurdal kirke gulv	650	0	0	0	650
Eiendom – Tilskudd Fellesrådet-Aurdal krk ovner	300	0	0	0	300
Eiendom - Økte leiekostnader VLMS, indeksregulering	424	424	424	424	1 696
Eiendom – Reduserte strømkostnader på Aurdalsheimen	-570	-570	-570	-570	-2 280
Drift/vedl. - Lukkeplan for avvik Rådhus/kulturhus fra brannforebyggende	450	0	0	0	450
Drift/vedl. - Nødstrøm Fagernes legesenter, sammenbygging med VLMS	50	0	0	0	50
Renhold - Reduksjon renholdshjemler på VLMS. Fikk 5 nye årsverk i 2015, kan reduseres med 1,6 årsverk.	-740	-740	-740	-740	-2 960
Renhold - Salg renholdstjenester til eksterne leietakere på VLMS	-396	-396	-396	-396	-1 584

Nærmere beskrivelse

Gebyrøkningene på vann, avløp og feiing er gjort med sikte på å nå en dekningsgrad på 100%. Det er innarbeidet en bevilgning på 450 000 kr i 2016 for å oppgradere brannvarslingsanlegget på rådhuset i samsvar med pålegg fra brannforebyggende avdeling.

Bemanningen på renhold på VLMS er redusert vesentlig basert på at vi nå har erfaring med hvilken bemanning som er nødvendig. Vi har også en ikke uvesentlig inntekt fra salg av slike tjenester til eksterne leietakere i bygget. I tillegg er det forventet lavere husleiekostnader på bygget, basert på lave rentekostnader mm. Reduserte strømkostnader på Aurdalsheimen følger av at bygget ikke skal være i bruk.

16 AVGIFTER OG BETALINGSSATSER

Avgifter og betalingssatser for 2016 blir behandlet som egen sak i kommunestyret, parallelt med økonomiplanen. Det er lagt til grunn en generell økning på nivå med kostnadsveksten i kommunal sektor. Mange av satsene er økt med 3,5 %. En del satser for egenbetaling er lovregulert, det gjelder bl.a. barnehage, praktisk bistand og kurdøgnpris.

På sjølkostområdene, vann, avløp og feiing, er det lagt til grunn at inntektene skal dekke kommunens kostnader (dekningsgrad 100%) og at eventuell merinntekt tilbakeføres abonnentene i samsvar med forskrift. Dekningsgraden har vært lav tidligere år og kommunen har derfor bygd opp negativ dekningsgradsavsetning. I 2014 var dekningsgraden på vann 90% og dekningsgradsfondet negativt med 1,7 mill. kr. For avløp var dekningsgraden 104%, men dekningsgradsfondet var fremdeles negativt med 2,7 mill. kr. På feiing var dekningsgraden 76 % og vi har en liten negativ avsetning. Negative avsetninger bør dekkes inn i løpet av 3 – 5 år. På denne bakgrunnen er årsavgifter og tilkoblingsavgifter på vann og avløp økt med 3,5 %, det samme er feieavgiften.

Prisen for barn i svømmehallen er ikke økt (enkeltbillett og klippekort). For SFO er prisen langt lavere enn sjølkost og kommunen står her fritt til å fastsette prisene. For 2016 er prisen på det korteste tilbudet (fra 1 til 6 timer) satt ned med 150 kr i et forsøk på å øke etterspørselen.

Prisen på mat er økt opp mot selvkost. Denne omleggingen startet i 2015 ved at kommunestyret, ved behandling av betalingssatser i desember 2014, økte disse prisene vesentlig og samtidig ønsket å gjøre økningen opp til selvkost over mer enn ett år.

Leie på kommunale boliger blir fastsatt av rådmannen. Her er det ulikt hvor ofte regulering skal skje og hva som er grunnlaget for regulering. Det legges til grunn at nivået på husleien skal gjenspeile kostnaden ved å eie og drive boligen. For noen boenheter betaler leietaker kommunen for bruk av strøm, også her legges det til grunn at betalingen skal gjenspeile faktiske kostnader. For omsorgsboligene på VLMS er husleia satt lavere enn sjølkost, slik at kommunen subsidierer disse noe, for at leien i 2015 skulle være under 10 000 kr per måned.

17 VEDLEGG I: INVESTERINGSPROSJEKTER

17.1 NAUS, nybygg

Beskrivelse

Det er i tidligere økonomiplaner beskrevet en totalrenovering av NAUS og Valdreshallen med en grovt estimert kostnad på rundt 55 mill. kr. Det ble i KS-sak 041/14 den 22.05.2014 nedsatt en plankomité for rehabilitering av NAUS, og komitéens mandat er blant annet å utarbeide et mer presist kostnadsoverslag for prosjektet.

Basert på anbefalingen fra plankomitéen vedtok kommunestyret i KS-sak 036/15 den 18.06.2015 nybygg av skoledelen og rehabilitering av Valdreshallen. Kommunestyret fattet samtidig prinsippvedtak om totalentreprise på nybygg av skole og delte entrepriser på rehabilitering av Valdreshallen.

Ny plankomite ble nedsatt i KS-sak 094/15 den 22.10.2015. Mandatet til den nye plankomiteen er å levere et forprosjekt med kalkyle innen juni 2016.

Kostnadsramma for ny ungdomsskole er kostnadsberegnet av ekstern konsulent til å være i størrelsesorden 130 mill. kr inkl mva. Det er ut over dette ikke budsjettert særskilte midler til riving, utomhusarbeider og inventar.

Mål

★ *Ny, tidsriktig og funksjonell ungdomsskole. Bedre inn klima og arbeidsmiljø for elever og medarbeidere.*

Planlagt oppstart:	01.2016	Planlagt ferdigstilling:	2018
---------------------------	----------------	---------------------------------	-------------

Teknisk løsning

Nybygg av skoledel i henhold til gjeldende byggtekniske forskrifter, med inndeling og funksjoner for en framtidrettet ungdomsskole.

Alternative løsninger

Renovering av eksisterende bygningsmasse er vurdert som en langt mindre hensiktsmessig løsning med en kostnad som ligger tett opp til nybygg.

Budsjett og risiko

	2016	2017	2018	2019
Forprosjekt, prosjektering og bygging	1 500	65 000	65 000	0
Total investeringsutgift				131 500

Vurdering av risiko for avvik fra budsjetttramma:

Det er vesentlig usikkerhet knyttet til kostnaden. Nybygg er ikke prosjektert (heller ikke med skisseprosjekt) og følger ikke kostnadsregnet. Den stipulerte kostnaden er utarbeidet av ekstern bistand med mange lignende referanseprosjekter.

Konsekvens for driftsøkonomien

De viktigste endringene i driftskostnadene er som følger:

- Reduserte kostnader til oppvarming
- Rente- og avdragskostnader på lån

17.2 Valdreshallen, rehabilitering

Beskrivelse

Det er i tidligere økonomiplaner beskrevet en totalrenovering av NAUS og Valdreshallen med en grovt estimert kostnad på rundt 55 mill. kr. Det er i KS-sak 041/14 den 22.05.2014 nedsatt en plankomité for rehabilitering av NAUS, og komitéens mandat er blant annet å utarbeide et mer presist kostnadsoverslag for prosjektet.

Basert på anbefalingen fra plankomitéen vedtok kommunestyret i KS-sak 036/15 den 18.06.2015 nybygg av skoledelen og rehabilitering av Valdreshallen. Kommunestyret fattet samtidig prinsippvedtak om totalentreprise på nybygg av skole og delte entrepriser på rehabilitering av Valdreshallen. Ny plankomite ble nedsatt i KS-sak 094/15 den 22.10.2015. Mandatet til den nye plankomiteen er å levere et forprosjekt med kalkyle innen juni 2016.

Rehabiliteringa av Valdreshallen må sikre universell utforming og tilstrekkelige rømningsveier fra hallen. Prosjektet skal i følge kommunestyrets vedtak juni 2015 gjennom sambruk og/eller omdisponering kunne gi rom for ungdomsklubb og kulturskuleundervisning.

Kostnadsramma for rehabilitering av Valdreshallen er 30 mill kr inkl mva. Dette er et anslag gjort overslagsmessig basert på erfaringstall for kvadratmeterpris på lignende prosjekter før rehabiliteringen er detaljprosjektert.

Når renoveringen er prosjektert, og i forkant av at det blir realisert, er det aktuelt å søke tilskudd fra spillemiddelordningen og musikkutstørsordningen. Det er anslått at tilskuddene fra disse ordningene kan dreie seg om henholdsvis 11 mill. kro og 1 mill. kr. Det er så langt ikke budsjettert med tilskudd til prosjektet.

Mål

★ *Bedre inneklima og arbeidsmiljø for elever og medarbeidere og andre brukere av anlegget.*

Planlagt oppstart:	01.2016	Planlagt ferdigstilling:	2018
---------------------------	----------------	---------------------------------	-------------

Teknisk løsning

Totalt areal for NAUS er 2773 m² og for Valdreshallen med svømmehall 4738 m².

Nord Aurdal Ungdomsskole og Valdreshallen er bygget i 1974. Byggene er bygget inntil hverandre og er tett forbundet innvendig med felles gangsoner og vertikalforbindelser. Valdreshallen har to hovedetasjer. Svømmehallen som ligger inntil Valdreshallen har en underetasje med tekniske rom. Byg-

gene fyres i dag med elektriske ovner på yttervegg i alle rom. Inneluften trekkes i dag inn gjennom yttervegg, varmes opp med elektriske ovner og trekkes ut med vifter på tak.

Hovedelementene i investeringen er som følger:

- Nytt ventilasjonsanlegg. Oppvarming primært med biovarme. Ventilasjonsluft varmes med biovarme, i tillegg bør det installeres vannbåren varme med radiatorer for optimal utnyttelse biovarme til oppvarming. Utfasing av elektrisk fyring med effektmåling gir i seg selv en innsparing på omkring 0,15 mill kr pr. år. Installering av system for styring av varme som svarer til dagens krav til inneklima.
- Skifte og etterisolere tak.
- Skifte og etterisolere ytterkledning på Valdreshallen.
- Skifte ut vinduer som isolerer dårlig med moderne vinduer. Etablere solskjerming for å redusere kjølebehov og øke komfort.
- Skifte innvendig himling der kanalnettet for ventilasjon blir skiftet.

Alternative løsninger

Ett alternativ til renovering er nybygg dersom videre planlegging avdekker at det er mer rasjonelt.

Budsjett og risiko

	2016	2017	2018	2019
Forprosjekt, prosjektering og bygging	1 500	15 000	15 000	0
Total investeringsutgift				31 500

Vurdering av risiko for avvik fra budsjetttramma:

Det er vesentlig risiko knyttet til avvik fra kostnaden ovenfor.

- Kostnadsestimatene er gjort overslagsmessig basert på erfaringstall for kvadratmeterpris på lignende prosjekter.
- Investeringen er ikke detaljprosjektert.
- En må forvente en vesentlig prisstigning på bygningmessige arbeider fra overslaget er gjort til bygging i 2017.

Konsekvens for driftsøkonomien

De viktigste endringene i driftskostnadene er som følger:

- Reduserte kostnader til oppvarming
- Rente- og avdragskostnader på lån

17.3 Omsorgsboliger Aurdal, sammenbygging (rebudsjettering)

Beskrivelse

Aurdal omsorgsbolig består av to hus og fire enheter. Personalet har ikke tilgang på møterom, medisinerom eller garderobes. Fra 2015 skal begge husene brukes til personer med demenssykdom. For å gi personalet nødvendige fasiliteter er det tenkt en sammenbygging av A- og B-bygget. En gangpassasje mellom byggene gjør det enklere å dele personalressursene mellom de to byggene, eksempelvis på nattevakt.

A- og B-bygget er begge over to plan, uten tilfredsstillende heisløsning. Krav gitt i byggt teknisk forskrift medfører at en slik tenkt passasje må realiseres i to plan. Det vil være fornuftig å bygge inn en felles heis i denne passasjen som begge byggene kan benytte.

Ombygningen er omfattende og der er derfor budsjettet med et forprosjekt og et hovedprosjekt. Forprosjekt med prosjektering er gjennomført i 2015.

Mål

★ *Mulighet bedre ressursutnytting mellom byggene. En bedring av arbeidsforholdene for de ansatte. Ivareta kravet til universell utforming for begge byggene. Etablering av dagtilbud.*

Planlagt oppstart:	01.2016	Planlagt ferdigstilling:	11.2016
---------------------------	----------------	---------------------------------	----------------

Teknisk løsning

Passasjen er tenkt i to plan hvor det i begge plan kan trilles senger, og være god framkommelighet for bevegelsehemmede, mellom byggene. For å ivareta krav om heis i byggverk definert som arbeidsbygning (TEK10 §12-3), blir eksisterende heis isolert og kan benyttes av beboere og andre. I første plan innredes garderober for begge kjønn. I plan to blir det rom og fasiliteter for å etablere dagsenter primært for beboere i Aurdal omsorgssenter.

Det totale arealet er 246 m², hvorav 190 m² er definert som brukerrettet areal

Alternative løsninger

Mellombygget skal ivareta funksjoner for personalet når Aurdalsheimen rives. Alternativet er å beholde Aurdalsheimen med de ulemper og driftskostnader det medfører. Fasiliteter til dagsenter kunne vente til en senere utbygging av omsorgsboliger i området, men da ville mellombygget måtte bygges uten investeringsmidler fra Husbanken.

Budsjett og risiko

Tabell: Investeringsutgifter

	Delsum	Sum
Forprosjekt og prosjektering		200
Byggekostnader		5 700
Sum investeringsutgifter		5 900
Investeringsstilskudd fra Husbanken		-2 591

Det er brukt 180 000 kr til prosjektering i 2015. Prosjektets totale kostnadsramme er følgelig 6 080 000 kr.

Vurdering av risiko for avvik fra budsjetttramma:

- Budsjettet er et basert på innkommet tilbud og tilsagn om investeringstilskudd fra Husbanken datert 13.10.15. Investeringsrammen over ansees å være tilstrekkelig med en liten risiko for avvik.

Konsekvens for driftsøkonomi

De viktigste endringene i driftskostnadene er som følger:

- Bedre utnyttelse av personell, eksempelvis nattevakter.
- Økte driftskostnader bygg.

17.4 Omsorgsboliger Aurdal, sammenbygging, inventar og utstyr

Beskrivelse

Det er nødvendig å anskaffe inventar og utstyr til nødvendige fasiliteter for ansatte og brukere som bygges i mellombygget. Dette er i hovedsak inventar på dagsenter, garderober, lager og kontor.

Planlagt oppstart:	01.2016	Planlagt ferdigstilling:	11.2016
---------------------------	----------------	---------------------------------	----------------

Budsjett og risiko

Tabell: Investeringsutgifter

	Delsum	Sum
Inventar og utstyr		250
Total investeringsutgift		250

Vurdering av risiko for avvik fra budsjetttramma:

- Budsjettet er et basert på antatt kostnad for inventar og utstyr. Risiko for avvik er liten da rammen skal dekke de nødvendige anskaffelsene i 2016.

17.5 Opprusting av veger, rammebevilgning

Beskrivelse

- Oppretting og reasfaltering etter at vann og avløp er rehabilitert året før.
- Masseutskifting, oppretting og reasfaltering av veiparseller med setningsskader og krakkelert dekke.

I økonomiplanperioden tar en sikte på å opprettholde investeringer til vei i 2016 på samme nivå som tidligere år.

Mål

- ★ *Oppgradere veistrekninger til normal standard for veier med fast dekke.*

Planlagt oppstart:	06.2016	Planlagt ferdigstilling:	10.2016
---------------------------	----------------	---------------------------------	----------------

Teknisk løsning

Partier med setningsskader forsterkes (masseutskifting, legging av fiberduk, nytt bærelag). Asfaltdekke – Agb11 100 kg/m² – legges i en gjennomsnittlig bredde av 4m, med 0,25m grusskulder på hver side. Det foretas grøfterens. Kantrekker fornyes ved behov.

Prosjektene som gjennomføres finansiert av denne bevilgningen er større opprustinger av veier (nytt bærelag, utvidelse av bredde og lignende) til en høyere standard. Det er følgelig investeringer, ikke vedlikehold.

TILTAKETS NAVN	LOKALISERING	OMFANG				
			2016	2017	2018	2019
Oppretting og asfaltering av Våningvegen	Fagernes	400 lm	680			
Oppretting og asfaltering Vinjar	Aurdal	470 lm	480			
Oppretting og asfaltering Moavegen - Våninvegen	Fagernes	460 lm	300			
Oppretting og asfaltering Lobrøtin	Fagernes	2500 m2	1 000			
Trafikksikringstiltak	-	-	40			
Oppretting og asfaltering Kølhusvegen (Vinjar)	Aurdal	200 lm		250		
Oppretting og asfaltering veg Tveit boligfelt	Fagernes	330 lm		500		
Oppretting og asfaltering boligveger Ulnes	Ulnes	350 lm		630		
Oppretting og asfaltering Bjørgo undergang og Tisleia-bru	Bjørgo	100 lm		120		
Oppretting og asfaltering Engelykkja	Bjørgo	260 lm		350		
Oppretting og asfaltering Vestringsbygda - Brattebråt. del-1	Vestr.bygda	360 lm		500		
Trafikksikringstiltak	-	-		150		
Oppretting og asfaltering Vestringsbygda - Brattebråt. del-2	Vestr.bygda	1800 lm			2 500	
Oppretting og asfaltering Vestringsbygda - Brattebråt. del-3	Vestr.bygda	630 lm				900
Oppretting og asfaltering Sagbråten	Aurdal	940 lm				1 300
Trafikksikringstiltak	-	-				300
Oppretting og asfaltering FV51 - Nedre Merket	Tisleidalen	1850 lm				
Oppretting og asfaltering Bangsvegen øst	Bjørgo	310 lm				
Oppretting og asfaltering Bangsvegen vest	Bjørgo	550 lm				
Oppretting og asfaltering Steinsrudmøen/Kjørstadveg.	Leira	900 lm				
Oppretting og asfaltering Månovegen øvre del	Leira	1200 lm				
SUMMER			2 500	2 500	2 500	2 500
Rammebevilging			2 500	2 500	2 500	2 500

Tiltakene, rekkefølge og prioritering er satt opp ut fra en total behovsvurdering. Dersom situasjonen skulle tilsi en annen prioritering, kan rekkefølgen bli endret i perioden. Kommunen samarbeidet tett med blant andre Statens vegvesen. I tilfeller hvor for eksempel vegvesenet setter i gang prosjekter kan det være fornuftig med en omprioritering av kommunens prosjekter eller gjennomføring av andre prosjekt, for å redusere anleggsperiodene og/eller redusere kommunens kostnader. Det kan også oppstå akutte situasjoner som krever umiddelbar gjennomføring av andre tiltak. Rådmannen har fullmakt til å gjøre slike omprioriteringer.

Alternative løsninger

Alternativt kunne veiarealene hatt grusdekke, men dette gir redusert trafiksikkerhet, økte vedlikeholdskostnader og støvproblematikk

Budsjett og risiko

Budsjettrammen er på 2,5 mill, kr inklusive merverdiavgift i 2016. Det er liten risiko for avvik fra budsjetttramma.

Tabell: Investeringsutgifter

	Delsum	Sum
Forsterking, oppretting og asfaltering av veier		2500
Total investeringsutgift		2500

Vurdering av risiko for avvik fra budsjetttramma:

- Stor anleggsaktivitet i regionen kan presse prisene opp.

Konsekvens for driftsøkonomien

De viktigste endringene i driftskostnadene er som følger:

- Høyere standard på veiene vil gi reduserte fremtidige driftskostnader i form av vedlikehold.

17.6 Vann og avløp, rammebevilgning

Beskrivelse

Graving av grøft, stort sett i eksisterende trase, fjerning av gamle ledninger og kummer, fundamentering for og legging av ledninger med foreskrevet kvalitet og tilpasset dimensjon, nedsetting av tidsmessige kummer, gjenfylling og tilstussing.

Det budsjetteres med en stor investering i ny hovedvannforsyning til Fagernes – Leira og bygging av nytt høydebasseng i 2016 – 2018. Det er følgelig budsjettert med et lavere nivå på sanering av eksisterende ledningsnett i disse tre årene. For 2019 og 2020 er det budsjettert med 7,5 mill. kr til formålet årlig. De to siste årene i 7-årsperioden er budsjettet redusert som for å dempe det samlede investeringsomfanget i perioden.

Mål

- ★ *Oppgradere ledningsnett til normal standard, for derved å redusere risiko for forurensning, og avbrudd eller lekkasjer på vannforsyningen. Revisjon av styringsdokumentet hovedplan vannforsyning. Etablering av nye ledninger i tråd med føringer lagt i hovedplan.*

Planlagt oppstart:

02.2016

Planlagt ferdigstilling:

11.2016

Teknisk løsning

VA-arbeidene utføres i henhold til gjeldende norm (VA Miljøblad) og standard abonnementsvilkår for vann og avløp i Nord-Aurdal kommune (tekniske og administrative bestemmelser). Det foretas kvalitetskontroll av rørstrekk i form av video-inspeksjon og trykk- og tetthetsprøving. Utførende entreprenør skal ha godkjenning i tiltaksklasse 2 (må kunne fremlegge dokumentasjon). Entreprenørens stedlige leder skal ha ADK1-sertifikat.

En kommunes vannforsyning med dets forskjellige bestanddeler, er regulert av et stort regelverk, blant annet "Drikkevannsforskriften", "IK-Mat", Helse- og beredskapsloven og EUs drikkevannsdirektiv. Brann- og eksplosjonsvernloven definerer behov for slukkevann i for eksempel bolig- og industriområder.

TILTAKETS NAVN	LOKALISERING	OMFANG	KOSTNADER (1000 KRONER)			
			2016	2017	2018	2019
Øveråsen - Hovi	Fagernes	350 lm	1 900			
Filteranlegg Freningen vannverk, flytte inntaket	Aurdal	300 lm	1 500			
Krakkeplassen nord	Fagernes	70 lm	600			
Spikarmoens pumpestasjon	Fagernes	Ny stasjon	900			
Prosjekteringskostnader	-	-	600			
Krokabakkatn - Vaskeriet	Leira	180 lm		1 100		
Banken - Sylvsmedvegen	Leira	160 lm		900		
Vaskeriet - Tomten	Leira	200 lm			1 200	
Bøaelva - Sagbrøtin	Aurdal	6 kummer			300	
Kildedalen - Hegge	Leira	50 lm			500	
Tveitavegen - Garlivegen , langs E16	Fagernes	230 im				2 000
Berghall - Sørei	Aurdal	220 lm				1 300
Månovegen - Hansen	Leira	200lm				1 100
Vestringsbygda RA	Vestr.bygda	Nytt RA				1 200
Brannstasjonen - Fagerlund	Fagernes	180 lm				1 100
Prosjektering	-	-				800
Sørei - Solvang	Aurdal	700 lm				
SUMMER			5 500	2 000	2 000	7 500

Tiltakene, rekkefølge og prioritering er satt opp ut fra en total behovsvurdering. Dersom situasjonen skulle tilsi en annen prioritering, kan rekkefølgen bli endret i perioden. Kommunen samarbeidet tett med blant andre Statens vegvesen. I tilfeller hvor for eksempel vegvesenet setter i gang prosjekter kan det være fornuftig med en omprioritering av kommunens prosjekter eller gjennomføring av andre prosjekt. Det kan også oppstå akutte situasjoner som krever umiddelbar gjennomføring av andre tiltak. Rådmannen har fullmakt til å gjøre slike omprioriteringer.

Alternative løsninger

Ikke relevant

Budsjett og risiko

Vurdering av risiko for avvik fra budsjetttramma:

- Stor anleggsaktivitet i regionen kan presse prisene opp.
- Uforutsette kostnader vil dukke opp, men gjennom et omfattende konkurransegrunnlag, samt forhandlinger og befaring med aktuelle leverandører, er det gjort mye for å unngå avvik.
- Større oppdateringer av tegningsunderlag som danner grunnlaget for datasimuleringer.
- Avdekking av forhold som krever ekstra oppmerksomhet

Konsekvens for driftsøkonomien

De viktigste endringene i driftskostnadene er som følger:

- Høyere standard på ledningsnett og VA-anlegg reduserer vedlikeholdskostnader og kostnader knyttet til ledningsbrudd, lekkasjer og driftsstans.
- Et styringsdokument for vannforsyning som på sikt bedrer kvalitet, kapasitet, sikkerhet og effektivitet vil ha en positiv innvirkning på årlige driftskostnader.
- Med flere elektroniske vannmålere på hovedledningsnettet kan driftsoperatørene i sanntid drive lekkasjesøk på en enklere og sikrere måte enn tidligere.
- Det er en forventning om at lønnskostnader til utrykninger og feilsøking reduseres, og et eventuelt samarbeid med flere driftoperatører kan gi samdriftsfordeler.

17.7 Vannforsyning og høydebasseng Fagernes – Leira

Beskrivelse

Eksisterende høydebasseng i vannforsyningssystemet for Fagernes – Leira er gammelt og har en for liten kapasitet i forhold til utviklingen som har vært på Fagernes og Leira de siste ti-årene.

Rammeplan for vannforsyning Fagernes – Leira har konkludert med endelig plassering og kapasitet. Simuleringer ved hjelp av hydrauliske modeller av vannforsyningssystemet viser en stor forbedring i forsyningssikkerheten, samtidig som det åpnes for bedre muligheter for lekkasjesøking på eksisterende ledningsnett.

Mål

- ★ *Oppgradere ledningsnett til normal standard, for derved å redusere risiko for forurensning, og avbrudd eller lekkasjer på vannforsyningen.*

Planlagt oppstart:

04.2015

Planlagt ferdigstilling:

Etter 2017

Teknisk løsning

Simuleringer viser at foreslått løsning er den løsningen som har best innvirkning på vannforsyningssystemet Fagernes – Leira hva angår forsyningssikkerhet, også ved lengere driftsstans i vannverket. En økning av kapasiteten med 3000 m³ fra dagens 600 m³ er i henhold til kommunens planverk et riktig grep for å sikre innbyggerne godt og nok vann, samt sikre tilstrekkelig brannvannskapasitet på det kommunale vannforsyningssystemet. Det planlagte høydebassenget legges på samme kotehøyde som eksisterende høydebasseng. Så lenge dette bassenget er i drift vil den totale kapasiteten ligge omkring 3600m³. Anlegget klargjøres for etablering av et krisevannsinntak med vannbehandling som kan settes i drift ved langvarig driftsstans på vannverket.

Alternative løsninger

Ikke aktuelt i henhold til rammeplan for Fagernes – Leira vannforsyning.

Budsjett og risiko

	Delsum	Sum
2016:Fordelingskum ved Skipet	2211	
2016: Infrastruktur vei	3500	
2016: Kryssing av E16	1452	
		7163
2017: Infrastruktur VA	2541	
2017: Høydebasseng 3000m3, 2 kammer inkl trykkøker	22990	
		25531
Etter 2017: Pumpestasjon spillvann, Skipet	1089	
Etter 2017: Vannledning Skipet – Leirasanden	1089	
Etter 2017: Inntak for krisevannforsyning	3872	
		6050
Total investeringsutgift		38744

Det er utarbeidet en rammeplan med bistand fra ekstern konsulent. Høydebasseng med tilhørende infrastruktur er kostnadsberegnet av konsulent. Det er lagt til 15% uforutsett og 5% byggeledelse. Disse tilleggene er regnet inn i tabellen over.

17.8 Adressering, rebudsjettering

Beskrivelse

Prosjektet var budsjettert med 2,0 mill.kr. i 2014. I 2014 og 2015 er det brukt 1,2 mill til sammen på prosjektet.

Mål

- ★ All adresseringen i kartverket er enda ikke ferdigstilt og oppsetting av de resterende adressenummerhenvisningskilta står igjen.

Planlagt oppstart:	06.2016	Planlagt ferdigstilling:	10.2016
---------------------------	----------------	---------------------------------	----------------

Teknisk løsning

Innkjøp av skilt og nødvendige stolper og fundament samt utgifter til arbeid for oppsetting.

Budsjett og risiko

Tabell: Investeringsutgifter

	Delsum	Sum
		100
Total investeringsutgift		100

17.9 Omsorgsboliger demente, 24 stk. Aurdal

Beskrivelse

Kommunedelplan for helse- og omsorgstjenestene beskriver økt behov for omsorgsboliger basert på kommunens prognoser (SSB) for befolkningsutvikling. Det er grunn til å anta at antall mennesker med demenssykdom vil øke framover, og behovet for tilrettelagte botilbud øker i takt med dette. Nye omsorgsboliger er tenkt plassert på ledig areal når Aurdalsheimen er sanert. Anslagsvis er det planlagt med 20 – 24 boliger, men prosjekteringen vil vise hvor mange omsorgsboliger det faktisk vil være plass til å bygge.

Husbanken yter tilskudd til investeringer i slike omsorgsboliger.

Investeringen er ikke prosjektert og beskrivelse og kostnadsoverslag er kun å se på som en illustrasjon. Det er ikke beregnet kostnader på uteareal eller parkeringsplass.

I tillegg til byggekostnadene kommer utomhuskostnader og saneringskostandene for riving av Aurdalsheimen. Saneringskostnader er tidligere anslått til ca. tre millioner kroner, dette er lagt inn som et eget investeringsprosjekt. Kommunene har tidligere mottatt en testamenterisk gave som skal brukes til å anlegge en sansehage på området. Størrelsen på gaven er ca. 1 million kroner.

Planlagt oppstart:	2017	Planlagt ferdigstilling:	2020
---------------------------	-------------	---------------------------------	-------------

I 2017 er det satt av midler til planlegging av området. Prosjektering og bygging er planlagt i 2018 – 2020.

Teknisk løsning

Bruttoareal er beregnet til 2573 m² med en B/N-faktor på 1,5 (kan være noe lavt). Med en antatt byggekostnad på kr 30 000/m² er prosjektet beregnet til 80,7 millioner kroner brutto.

Alternative løsninger

Budsjett og risiko

Tabell: Investeringsutgifter

	Delsum	Sum
Planlegging av området (2017)		700
Prosjektering og bygging (2018 – 2020)		80 000
Investeringsstilskudd fra Husbanken (nivå 2015)		-32 097
Total investeringsutgift		48 603

Vurdering av risiko for avvik fra budsjetttramma:

- Budsjettet er et basert på antatt areal og byggekostnad. Prosjekteringen vil vise hvor stort areal som kan bygges og anbudet er avgjørende for de endelige kostandene.

17.10 Omsorgsboliger demente, inventar

Beskrivelse

Det planlegges 20 -24 nye omsorgsboliger i Aurdal omsorgssenter med ferdigstillelse i 2020. Prosjektet er ikke prosjektert, det er derfor vanskelig å anslå hva det er nødvendig å anskaffe. Det vil være behov for 2-3 mindre skyllerom og det samme antall kontor/vaktrom for personalet. Behov for garderober må også avklares. Det samme med lagerrom og medisinrom da det vil være behov for hel-døgnsbemanning i området.

Planlagt oppstart:	2019	Planlagt ferdigstilling:	2019
---------------------------	-------------	---------------------------------	-------------

Budsjett og risiko

Tabell: Investeringsutgifter

	Delsum	Sum
Inventar og utstyr		1 000
Total investeringsutgift		1 000

Vurdering av risiko for avvik fra budsjetttramma:

- Før prosjektet er prosjektert er det svært vanskelig å anslå hva det er nødvendig å anskaffe av inventar og utstyr. Risiko for avvik er dermed stor.

17.11 Rive Aurdalsheimen

Beskrivelse

Aurdalsheimen erstattes av nye institusjonsplasser og nye omsorgsboliger på Fagernes (VLMS) og av institusjonsplasser og omsorgsboliger for demente i Aurdal. Kommunen kjøper i en overgangperiode institusjonsplasser for demente av Sør-Aurdal kommune.

Frem mot 2025 er det påpekt et behov for 60 nye omsorgsleiligheter i Aurdal for personer med demenssykdom. Aurdalsheimen må rives for en realisering av omsorgsleiligheter i perioden frem til 2025.

Mål

- ★ *Frigjøre areal for fremtidige omsorgsboliger for demente i Aurdal.*

Planlagt oppstart:

01.2016

Planlagt ferdigstilling:

12.2016

Teknisk løsning

Forskriftsmessig sanering av bygningsmasse med gjenbruk av inventar og bygningsmaterialer som benyttes andre steder. Ved sanering av Aurdalsheimen tilkommer kostnader til flytting av branntavle, IKT og nytt strøminntak.

Alternative løsninger

Ikke relevant

Budsjett og risiko

Tabell: Investeringsutgifter

	Delsum	Sum
Saneringskostnader 3500m ²		3000
Total investeringsutgift		3000

Vurdering av risiko for avvik fra budsjetttramma:

- Kostnaden er beregnet med bakgrunn i tall fra saneringen av gamle Fagernes skole, hvor kostnad per kvadratmeter fremkommer. Kostnadsoverslaget er inklusive merverdiavgift.
- Kostnaden er basert på 2013-priser på et tilsvarende stort prosjekt. Det er en viss risiko for avvik forbundet med kostnadsutviklingen.

Konsekvens for driftsøkonomien

De viktigste endringene i driftskostnadene er som følger:

Driftskostnader til bygget faller bort ved sanering bygningsmassen.

17.12 Tjenestebiler

Beskrivelse

Kommunestyret har i sak 092/15 sluttet seg til at kommunen går over fra å lease biler i hjemmetjenesten til å kjøpe og eie biler. Hjemmetjenesten har leasingavtaler som går ut i 2017 på 6 biler. Det er derfor planlagt med kjøp av 6 nye biler dette året. Når utskiftingen nærmer seg, vil en vurdere om det er aktuelt å overta biler som en leaser, noe som vil gi en lavere investeringskostnad dette året.

I tillegg er det budsjettert med innkjøp av en bil i 2016 til bruk ved Tilrettelagte tjenester.

Mål

★ *Virksomhetene skal ha hensiktsmessige biler med en lavest mulig samlet kostnad for kommunen*

Planlagt oppstart:

2016

Planlagt ferdigstilling:

2017

Teknisk løsning

Kjøp av 1 bil i 2016, til bruk i Tilrettelagte tjenester. Kjøp av 6 biler i 2017 med hensiktsmessig funksjonalitet. El-bil og hybridbil blir vurdert. Inngåelse av nødvendige avtaler om service og oppfølging fra leverandør.

Alternative løsninger

To alternative løsninger blir vurdert når innkjøpstidspunktet nærmer seg, å overta én eller flere av de bilene kommunen har leaset og å gå tilbake til leasing viss det å eie skulle vise seg lite hensiktsmessig.

Budsjett og risiko

Tabell: Investeringsutgifter

	Delsum	Sum
Kjøp av 1 bil inkl. nødvendige tjenesteleveranser fra leverandør (2016)		450
Kjøp av 6 biler inkl. nødvendige tjenesteleveranser fra leverandør (2017)		1 800
Total investeringsutgift		2 250

17.13 Blåbærmyra (rebudsjettering)

Beskrivelse

I behandlinga av Økonomiplan 2015- 2018 vedtok kommunestyret å innarbeide rehabilitering av løpebanen på Blåbærmyra, med nytt dekke, i investeringsbudsjettet for 2015. Det er tegnet kontrakt med leverandør og det gamle dekke er tatt av. Leverandøren har, i strid med det som er kontraktsfestet, ikke ferdigstilt arbeidet i 2015. Prosjektet er derfor rebudsjettert slik at det kan ferdigstilles i 2016.

Prosjektet gjennomføres innenfor de rammer, også økonomiske, som ligger i Økonomiplan 2015 – 2018. Investeringskostnaden i budsjettet for 2015 på dette prosjektet er 4 714 000 kr. Investeringsbudsjettet for 2016 inneholder opprinnelig bevilgning redusert med forbruk i 2015 (pr. 2. november), refundert merverdiavgift og spillemidler.

Budsjett og risiko

Tabell: Investeringsutgifter

	Delsum	Sum
Total investeringsutgift 2016		4 477
Tilskudd, spillemidler		- 1 571
Tilskudd, spillemidler		200

18 VEDLEGG II: BUDSJETTSKJEMA

Økonomiplanen er laget i samsvar med forskrift om årsbudsjett og anbefalingene om god kommunal regnskapsskikk. Forskrift om årsbudsjett stiller i § 6 krav til innhold og inndeling. De pålagte budsjett-skjemaene 1A og 2A følger nedenfor.

Tabell 1B står i avsnitt Økonomiske hovedoversikter på s. 7. Denne tabellen viser i samsvar med forskriften fordelingen av driftsbudsjettet med den detaljeringsgrad kommunestyret vedtar. Her framgår den fastsatte rammen for den enkelte virksomhet. I tillegg til denne rammen, viser avsnittene med økonomiske hovedtall i omtalen av den enkelte virksomhet, hvordan denne rammen i budsjettet er tenkt brukt. Kravet til budsjettskjema 2B er oppfylt gjennom tabellen i avsnittet Investeringer på s. 14, denne tabellen viser hvordan midlene til investeringer i anleggsmidler er fordelt mellom ulike investeringsrammer (VA og vei) og ulike prosjekter. I tillegg inneholder denne tabellen midler til egenkapital i KLP. Kravet til å vise oversikt drift er oppfylt av tabellen i avsnittet *Økonomisk oversikt drift* på s. 8. Kravet til å vise oversikt investeringer er oppfylt av tabellen i avsnittet *Økonomisk oversikt investering* på s. 9.

18.1 Driftsbudsjett – budsjettskjema 1A

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Budsjettskjema 1A - drift						
Skatt på inntekt og formue	131 708	137 000	135 987	135 987	135 987	135 987
Ordinært rammetilskudd	168 449	185 559	198 260	194 750	194 684	194 617
Skatt på eiendom	26 971	27 084	28 200	28 200	28 200	28 200
Andre direkte eller indirekte skatter	8 793	2 129	2 129	2 129	2 129	2 129
Andre generelle statstilskudd	33 920	28 852	37 643	37 110	35 997	35 501
Sum frie disponible inntekter	369 841	380 624	402 219	398 176	396 997	396 434
Renteinntekter og utbytte	7 982	4 891	3 533	3 448	3 555	7 598
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	10 034	10 317	7 059	6 604	6 789	16 863
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	16 579	17 669	17 487	18 468	21 354	23 332
Netto finansinnt./utg.	-18 630	-23 095	-21 013	-21 624	-24 588	-32 597
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	25 806	6 564	8 642	8 642	8 642	8 642
Til bundne avsetninger	9 111	3 270	3 439	3 439	3 439	3 439
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	15 146	0	0	0	0	0

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Bruk av ubundne avsetninger	1 749	3 674	3 141	8 857	9 682	18 170
Bruk av bundne avsetninger	8 837	2 177	2 723	2 723	2 723	2 723
Netto avsetninger	-9 185	-3 983	-6 217	-501	324	8 812
Overført til investeringsbudsjettet	1	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	342 025	353 546	374 989	376 051	372 733	372 649
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	342 025	353 546	374 989	376 051	372 733	372 649
Mer/mindreforbruk	0	0	0	0	0	0

18.2 Investeringsbudsjettet - budsjettskjema 2A

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Budsjettskjema 2A - investering						
Investeringer i anleggsmidler	36 998	55 226	33 340	112 531	92 550	50 000
Utlån og forskutteringer	425	0	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	4 410	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Avdrag på lån	577	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	893	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	43 304	56 726	34 840	114 031	94 050	51 500
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	23 806	22 090	21 544	92 031	72 150	21 951
Inntekter fra salg av anleggsmidler	7 049	11 700	0	0	0	0
Tilskudd til investeringer	1 314	7 971	4 161	0	0	16 049
Kompensasjon for merverdiavgift	2 395	8 966	4 135	17 000	16 900	8 500
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	3 738	0	0	0	0	0
Andre inntekter	37	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	38 338	50 727	29 840	109 031	89 050	46 500
Overført fra driftsbudsjettet	1	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	4 965	5 999	5 000	5 000	5 000	5 000
Sum finansiering	43 304	56 726	34 840	114 031	94 050	51 500
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

18.3 Anskaffelse og anvendelse av midler

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Anskaffelse og anvendelse av midler						
Anskaffelse av midler						
Inntekter driftsdel (kontoklasse 1)	544 954	540 969	579 843	575 911	574 732	574 169
Inntekter investeringsdel (kontoklasse 0)	10 794	28 637	8 296	17 000	16 900	24 549
Innbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner	35 895	27 280	25 376	95 778	76 004	29 848
Sum anskaffelse av midler	591 644	596 886	613 515	688 689	667 636	628 566
Anvendelse av midler						
Utgifter driftsdel (kontoklasse 1)	501 084	513 683	552 417	553 590	550 272	550 188
Utgifter investeringsdel (kontoklasse 0)	36 997	55 226	33 340	112 531	92 550	50 000
Utbetaling ved eksterne finanstransaksjoner	32 951	29 981	26 541	27 067	30 138	42 190
Sum anvendelse av midler	571 032	598 890	612 298	693 188	672 960	642 378
Anskaffelse - anvendelse av midler	20 611	-2 004	1 217	-4 499	-5 324	-13 812
Endring i ubrukte lånemidler	16 644	0	0	0	0	0
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift	0	0	0	0	0	0
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Invest	0	0	0	0	0	0
Endring i arbeidskapital	37 256	-2 004	1 217	-4 499	-5 324	-13 812
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Avsetninger	51 308	9 834	12 081	12 081	12 081	12 081
Bruk av avsetninger	30 697	11 850	10 864	16 580	17 405	25 893
Til avsetning senere år	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger	20 611	-2 016	1 217	-4 499	-5 324	-13 812
Int. overføringer og fordelinger						
Interne inntekter mv	38 506	35 323	45 756	45 855	45 855	45 855
Interne utgifter mv	38 506	35 335	45 756	45 855	45 855	45 855
Netto interne overføringer	0	-12	0	0	0	0

19 VEDLEGG III: BEFOLKNINGSUTVIKLING

Dette kapitlet er en kort omtale av hvordan befolkningen i Nord-Aurdal kommune forventes å utvikle seg, både i økonomiplanperioden og på lengre sikt. Prognosen bygger på Statistisk sentralbyrås befolkningsframskriving (alternativet middels nasjonal vekst). Prognosen er publisert i juni 2014

19.1 Hovedtrekk

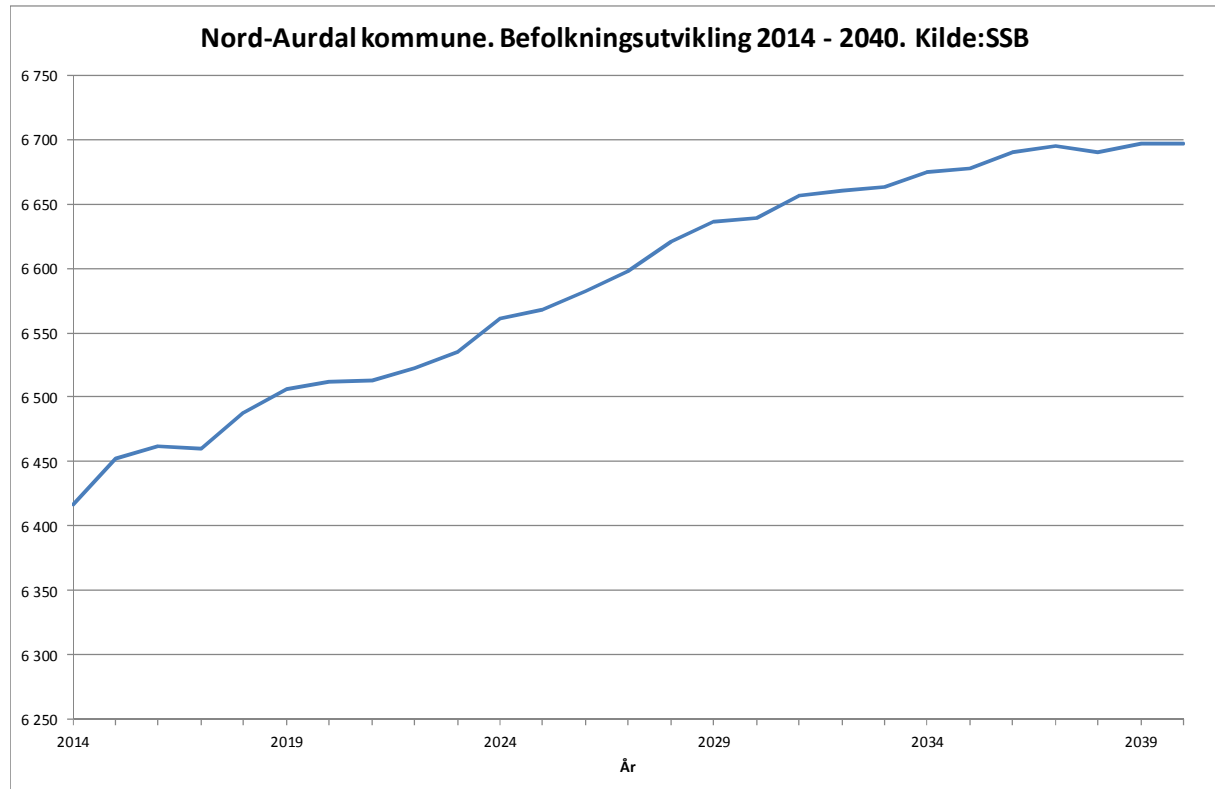
Hovedtrekkene i befolkningsutviklingen er:

- En svak, men jevn, befolkningsvekst.
- Små endringer i antall barnehagebarn fram til 2035.
- Vesentlig nedgang i antall barn i skolepliktig alder fram til 2025, deretter stabilisering.
- Stor nedgang i antall ungdom 16 – 19 år fram mot 2030.
- Vesentlig og stabil nedgang i antall voksne 20 – 66 år.
- Svært stor økning i antall yngre eldre 67 – 79 år fram til 2030, deretter stabilisering.
- Stabilt antall eldre 80 år og eldre fram til 2024, deretter svært stor økning.

19.2 Folketall

I Nord-Aurdal kommune var folketallet 6 417 ved inngangen til 2014. Befolkningsprognosen viser en stabil årlig vekst helt fram til 2040. Veksten er likevel liten, om lag 0,2% pr. år.

Figuren nedenfor viser utvikling i samla befolkning:

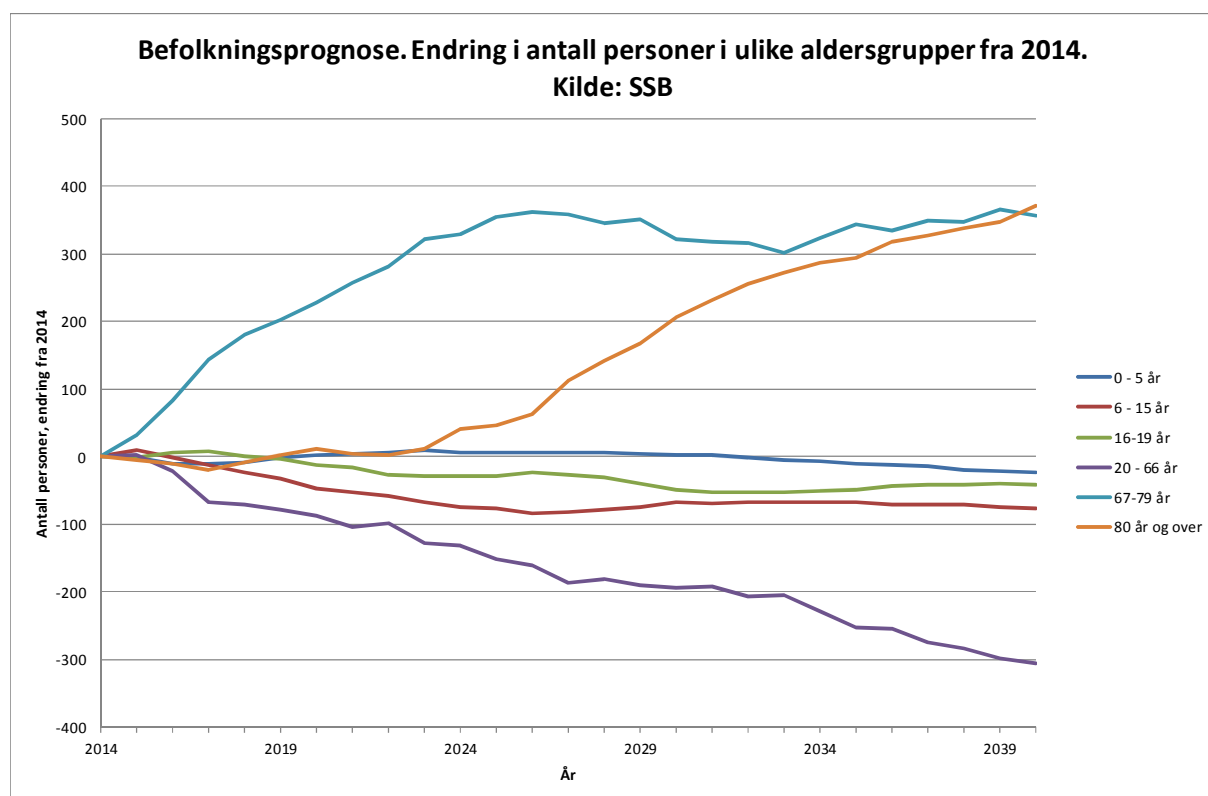

19.3 Antall innbyggere i ulike aldersgrupper

Tabellen nedenfor viser utviklingen i antall innbyggere i ulike aldersgrupper, i økonomiplanperioden og fram mot 2040.

	Nå	Økonomiplanperioden				Langtidsprognose			
	2014	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030	2040
0 - 5 år	365	355	355	357	363	368	372	368	342
6 - 15 år	737	736	725	714	705	690	660	669	660
16-19 år	313	319	321	314	310	301	285	264	272
20 - 66 år	3 926	3 904	3 858	3 856	3 847	3 838	3 775	3 733	3 620
67-79 år	740	823	884	920	942	968	1 094	1 062	1 096
80 år og over	336	325	317	327	339	347	382	543	707
Sum	6 417	6 462	6 460	6 488	6 506	6 512	6 568	6 639	6 697

Figuren nedenfor viser endring fra 2014 i antall personer i de samme aldersgruppene.

Barn i barnehagealder (0 – 5 år)

I økonomiplanperioden går antall barn i aldersgruppen 0 – 5 år markant ned, med 10 personer (2,7%). Antallet barn går så opp slik at det ligger noe høyere enn i dag (6 – 7 flere) for så å være på dagens nivå i 2030.

Barn i grunnskolealder (6 – 15 år)

I økonomiplanperioden er det en nedgang i antall barn i grunnskolealder. Prognosen viser 23 færre barn i 2018 enn i 2014 (ned 3,7%). Nedgangen fortsetter til 2025 da det er 10,5% færre barn i aldersgruppa enn i 2014. Deretter stabiliserer antallet seg fram mot 2040.

Ungdom (16 – 19 år)

Antallet ungdom 16 – 19 år er stabilt i økonomiplanperioden. Deretter er det en stor nedgang til 2030 da det etter prognosen er 49 færre personer i aldersgruppa enn i 2014, en nedgang på 15,7%.

Yngre eldre (67 – 79 år)

I økonomiplanperioden antas denne aldersgruppen å øke med 180 personer, hele 24,3 %. Økningen fortsetter fram til 2030, da gruppen har vokst fra 740 til 1 062 personer, en vekst på hele 43,5%. Deretter går antallet noe ned og stabiliserer seg rundt 1 075 personer.

Eldre (80 år og eldre)

Folketallet i denne gruppen går vesentlig ned i økonomiperioden, det er etter prognosen 19 færre personer i 2017 enn i 2014 (ned 5,7%). Antallet innbyggere i aldersgruppen er stabilt fram til 2022. Fra 2023 er det imidlertid en markant vekst, allerede i 2025 er det etter prognosen 41 flere i aldersgruppe (opp 13,7%), i 2030 er det 207 flere (opp 61,6% fra 2014) og i 2040 har gruppa økt med 371 personer, en økning på godt over 100%.

20 VEDLEGG IV: ØKONOMISKE MÅL

Kommunestyret behandlet i sak 043/12 den 14.06.2012 økonomiske mål for framtidige økonomiplaner. Det gjorde slik vedtak:

Kommunestyret vedtar slike økonomiske mål for framtidige økonomiplaner:

1. *Netto driftsresultat bør være på minimum 3 % av brutto driftsinntekter.*
2. *Disposisjonsfondet skal minimum være på 10 % av brutto driftsinntekter og målet er at det skal utgjøre 15 %.*
3. *I tillegg til disposisjonsfondet etter pkt. 2 skal kommunen ha et særskilt disposisjonsfond for å handtere premieavvik. Dette skal til enhver tid tilsvare samla akkumulerte premieavvik for kommunen.*

Formålet er både å ha disposisjonsfondsavsetninger som til enhver tid tilsvarer akkumulert premieavvik og at regnskapsmessig resultat (mer/mindreforbruk) skal vise et reelt resultat.

- a. *Kommunestyret vedtar å sette av på disposisjonsfond premieavvik kr 16 522 000 tilsvarende kommunens akkumulerte premieavvik på 01.01.2012. Dette finansieres ved bruk av ordinært disposisjonsfond.*
- b. *Kommunestyret vedtar videre at det årlig skal settes av eller brukes av disposisjonsfond premieavvik et beløp som tilsvarer differansen mellom årets premieavvik og sum amortisert premieavvik dette året. Kommunestyret gir rådmannen fullmakt til å foreta slike avsetninger og foreta slik bruk av disposisjonsfond premieavvik. Transaksjonene vises i årsregnskapet.*

4. *Lånegjelda bør være under 70 % av brutto driftsinntekter.*

I denne lånegjelden skal iberegnes den andel av lånegjeld på VLMS kommunen betjener gjennom husleie på bygget og andre vesentlige kapitalkostnader som kommunen bærer indirekte.

Ved vurdering av framtidige låneopptak kan en ta hensyn til lån knyttet til selvkostområdene vann, avløp og feiing.

5. *Kraftinntekter bør brukes på en måte som reduserer kommunens sårbarhet for svingninger i kraftprisene og som bidrar til en langsiktig robust kommuneøkonomi.*

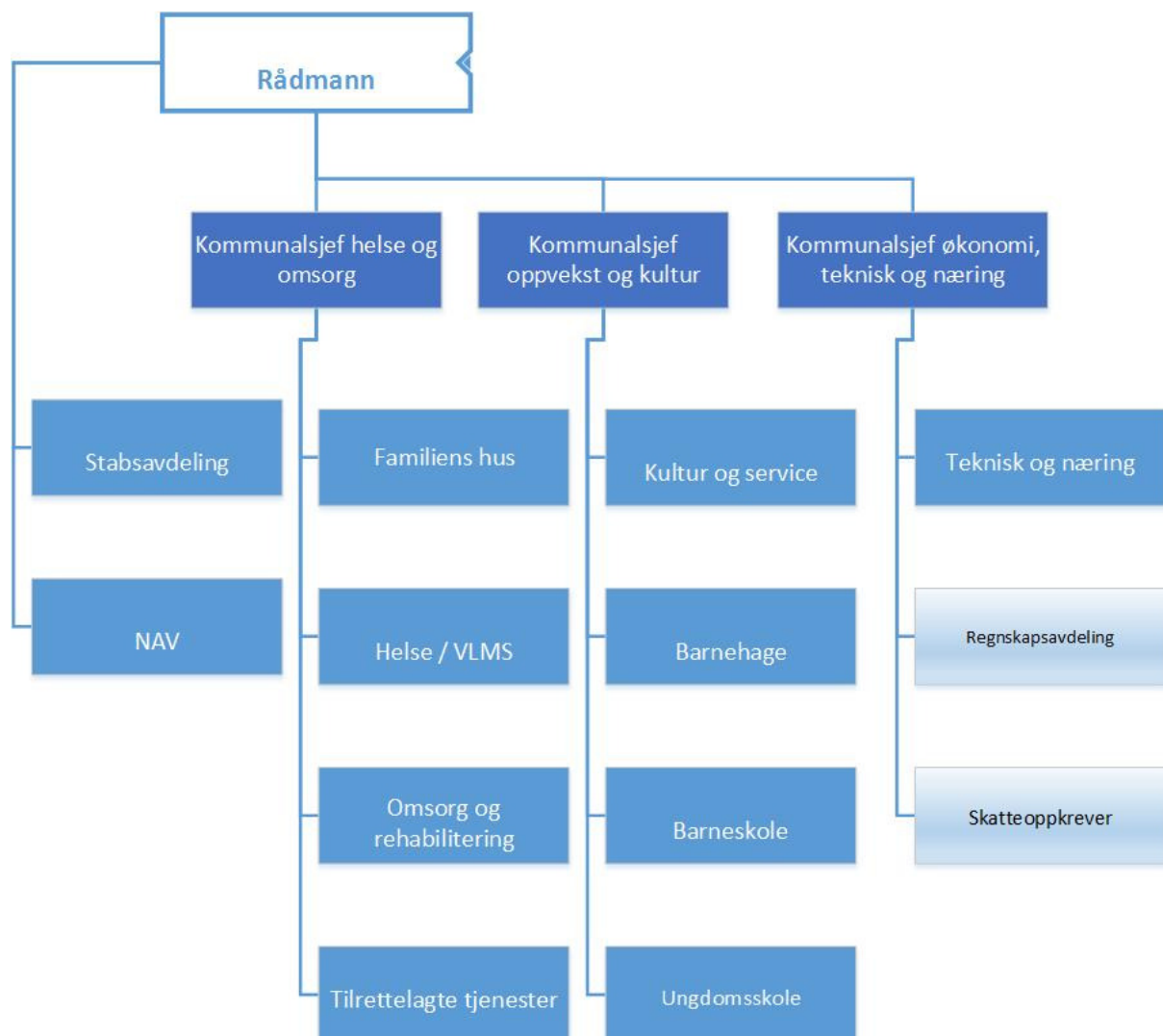
Kommunestyret ber rådmannen legge fram en egen sak med forslag til retningslinjer for bruk av kraftinntektene.

21 VEDLEGG V: ORGANISASJONSKART

Politisk organisering

Administrativ organisering

Adresse: Nord-Aurdal kommune,
Boks 143, 2901 Fagernes.
Mail: nak@nord-aurdal.kommune.no
Tlf: 61 35 90 00

Foto: Solveig Nikolaisen